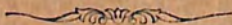

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Պ. ՊԱԼԵՆՅ ԳՐԱՏԱՆ

ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՆ ՈՒԽՏԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Ա. ՄԱՍ

ՇԱՐԱԴՐԵՅ

ՄԵՍՐՈՊ ԵՐԷՅ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ԳՐԱՏՈՒՆ Պ. ՊԱԼԵՆՅ

1913

ԳԻՆ 4 ՂՐԵ.

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Պ. ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏԱՆ

ՀԱՅԱՐԱՄԱՆՈՅ Բ. ԱԶԱՏԵԱՆ Ի ԹԻՒ

ՄՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՆ ՈՒԽՏԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Ա. ՄԱՍ

ՇԱՐԱԿՐԵՑ

ՄԵՍՐՈՊ ԵՐԷՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ԳՐԱՏՈՒՆ Պ. ՊԱԼԵՆՑ

1913

7729 Բ. 4.

ՏՊԱՐԱՆ ԵՒ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ
Օ. ԱՐԶՈՒՄԱՆ,
№ 160

ՄՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՆ ՈՒԽՏԻ

Ա. ՆԱԽԱՊԱՏՄԱԿԱՆ ԴԱՐ

1. ԱՇԽԱՐՀԻ ՍՏԵՂԾՈՒՄԸ

Աստուած ստեղծեց երկինքն ու երկիրը վեց օրուան մէջ: Երկիրը խաւարով ծածկուած էր: Աստուած ըսաւ. «Թո՛ղ լոյս ըլլայ» և լոյս եղաւ: Աստուած լոյսը մութէն բաժնեց, լուսոյ անունը դրաւ ցորեկ, իսկ խաւարինը՝ գիշեր: Այսպէս ցորեկ և գիշեր կազմուեցաւ:

Աստուած ըսաւ. «Թո՛ղ հաստատութիւն ըլլայ վերի և վարի ջուրերուն մէջ որպէսզի իրարմէ բաժնուին»: Աստուած հաստատութիւնը ստեղծեց և բաժնեց անոր վրայի և տակի ջուրերը: Հաստատութեան անունը դրաւ երկինք: Այսպէս անցաւ գիշեր մը և ցորեկ մը և եղաւ հրկրորդ օր:

Աստուած ըսաւ. «Թող երկինքին տակ գըտնուող ջուրերը մէկ տեղ մը ժողվուին. թող ցամաքը ջուրերէն բաժնուի: Այսպէս ալ եղաւ: Աստուած ցամաքին անունը դրաւ երկիր, իսկ ջուրերունը ծով:

Աբխազիի ստեղծումը

Աստուած ըսաւ. «Թող երկրիս վրայ խոտեր, ծաղիկներ ու պտղատու ծառեր ըլլան և իրենց յատուկ պտուղները տան»: Այսպէս ալ եղաւ: Անցաւ գիշեր մը և ցորեկ մը, եղաւ երրորդ օր:

Աստուած ըսաւ. «Թող երկինքին երեսը լուսաւորներ երևան ու երկիրը լուսաւորեն»: Ան ատեն Աստուած պատրաստեց մեծ լուսաւոր մը՝ արեւը՝ ցորեկը կառավարելու և փոքր լուսաւոր մը՝ լուսինը՝ գիշերուան համար, ստեղծեց նաև շատ մը մեծ ու պզտիկ աստղեր: Եւ եղաւ չորրորդ օր:

Աստուած ըսաւ. «Թող ջուրերը ձուկերով լեցուին»: Զուրերը լեցուեցան շատ մը կեն-

դանիներով, իսկ օդը ամէն տեսակ թռչուններով: Եւ եղաւ հինգերորդ օր:

Իսկ վեցերորդ օրը Աստուած ստեղծեց չորքոտանի կենդանիները, գազանները և զեռունները:

2. ՄԱՐԴՈՒՆ ՍՏԵՂԾՈՒՄԸ

Աստուած մտածեց մարդն ալ ստեղծել որպէս զի իշխէ օդին, ջուրին և ցամաքին բոլոր կենդանիներուն վրայ: Երկրէն հող առաւ ու իր շունչը փչելով անոր՝ ստեղծեց մարդը, որուն տուաւ անմահ հոգի և անունը դրաւ Ադամ:

Աստուած ըսաւ. «Մարդուն համար մինակ ապրիլը լաւ չէ, ստեղծենք իրեն նման մէկը որպէս զի իրեն ընկեր և օգնական ըլլայ»: Քնացուց Ադամը, անոր կողերէն հատ մը հանեց և ստեղծեց կին մը իբր օգնական անոր՝ և անունը դրաւ Եւա: Աստուած օրհնեց Ադամն ու Եւան և ըսաւ. «Աճեցէ՛ք, չատցէ՛ք և երկիրը լեցուցէ՛ք ու աէր եղէ՛ք բոլոր արարածներուն»:

Այսպէս Աստուած երկինքը, երկիրը բոլոր իր պարագաներովը վեց օրուան մէջ ստեղծեց, իսկ եօթներորդ օրը հանգիստ ըրաւ:

3. Դ Ր Ա Խ Տ

Աստուած Եդեմ երկրին մէջ գեղեցիկ պարտէզ մը շինեց և անունը դրաւ Դրախտ։ Դրախտին մէջ կը գտնուէին ամէն տեսակ ծառեր գեղեցիկ պտուղներով։ Աստուած Ադամն ու Եւան բնակեցուց Դրախտին մէջ, որպէս զի մշակեն, պահեն և պահպանեն։ Աստուած ըսաւ. «Դրախտին ամէն ծառերուն պտուղներէն կրնաք ուտել, բացի «ծառ գիտութեան բարւոյ և չարի» անուն ծառին պտուղէն, ուրկէ երբ ուտէք անմիջապէս կը մեռնիք։

4. Դ Ր Ա Խ Տ Է Ն Վ Ո Ն Տ Ո Ւ Ի Լ Ը

Օձը նախանձելով Ադամին ու Եւայի երջանկութեան վրայ, որ մը Եւայի մօտեցաւ և ըսաւ. «Իրաւ է որ Աստուած պատուիրեր է ձեզ Դրախտին ծառերուն պտուղներէն չուտել»։ Եւա պատասխանեց. «Պարտէզին մէջ գտնուած բոլոր ծառերուն պտուղներէն կրնանք ուտել, բացի այն մէկ ծառէն որ պարտէզին մէջտեղն է, և որուն պտուղէն եթէ ուտենք կը մեռնինք»։ Օձը ըսաւ. «Չէք մեռնիր, ընդհակառակը եթէ ուտէք, դուք ալ Աստուած կ'ըլլաք»։

Կինը օձին հաւտաց, պտուղը բրցուց կէտը կերաւ և միւս կէսն ալ տուաւ իր ընկերոջ՝ Ադամին որ նոյնպէս կերաւ։

Դրախտի արտփում

Իհն մը ետք պարտէզին մէջ Աստուծոյ ոտքին ձայնը լսեցին, վախցան և խպնեցան և պահուեցան։ Երբ Աստուած ասիկա տեսաւ, ըսաւ «Ո՞ր ես Ադամ»։

— Կը վախնամ, պատասխանեց Ադամ, ատոր համար պահուեցայ։

— Մի գուցէ իմ արգիլած ծառիս պտուղէն կերած ըլլաս։

— Այս կինը, որ ինծի տուիր, ան տուա-
ինծի և ես կերայ պատասխանեց Ադամ: Աստ-
ուած կնոջը գառնալով ըսաւ «Ի՞նչ, ըրիր»:

— Օձը ինծի խաբեց և ես ալ կերայ պա-
տասխանեց Կէա:

Աստուած բարկացաւ և ըսաւ օձին. «Անիծ-
ուած ըլլաս բոլոր կենդանիներուն մէջ, փորիդ-
վրայ սողաս և հող ուտես ամբողջ կենացդ միջո-
ցին»: Ու գառնալով Եւային «Յաւով զաւակ
ձնիս» ըսաւ: Իսկ Ադամի ըսաւ. «Որովհետեւ
դուն ինծի մօտիկ չըրիր, թո՛ղ կերած հացդ ճակ-
տիդ քրտինքովը ձեռք բերես»:

Աստուած Ադամն ու Եւան դրախտէն վճռեց:
Ադամ ու Եւա սկսան հողագործութիւն ընել:

5. ԿԱՅԷՆ ԵՒ ԱԲԷԼ

Ադամ և Եւա երկու զաւակ ունեցան. առա-
ջինին անունը դրին Կայէն իսկ երկրորդինը Աբէլ:
Աբէլ ոչխար կ'արածէր, իսկ Կայէն երկրագործ
էր:

Անգամ մը երկու եղբայր Աստուծոյ զոհ
ըրին: Կայէն իր մշակած դաշտին գէշ պտուղներէն,
իսկ Աբէլ իր ունեցած ոչխարներու ամէնէն գե-
ղեցիկներէն: Աստուած ընդունեց Աբէլի զոհը,

իսկ Կայէնին՝ ոչ: Ասոր վրայ Կայէն խիստ բար-
կացաւ: Աստուած ըսաւ Կայէնին. «Ինչո՞ւ
ատանկ արամեր ես, ինչո՞ւ դէմքդ փոխուեր է,

Աբէլի մահը

եթէ դուն բարի գործես, Աստուած կը սիրէ
քեզի, իսկ եթէ ոչ՝ կը պատմուիս:

Բայց Կայէն Աստուծոյ տուած խրատը մօտիկ
չըրաւ և ռիս պահեց Աբէլին: Եւ օր մը երբ
երկու եղբայր դաշտն էին Կայէն զարկաւ սպաննեց
Աբէլը:

Աստուած՝ այն ատեն՝ ըսաւ Կայէնին. «Ո՞ւր
է քու Աբէլ եղբայրդ»: Կայէն պատասխանեց.
«Չեմ գիտեր, միթէ՞ ես եղբորս պահապան եմ»:
Աստուած ըսաւ. «Եղբորդ արիւնը կը բողոքէ

ինծի, անիծուած ըլլաւ երկրիս վրայ, մշակած արտդ. թող պտուղ չտայ. երեքեալ և տատանեալ թափառիս երկրիս երեսը:

Կայէն հեռացաւ և գնաց ուրիշ երկիր մը:

Ադամ ու Եւա ուրիշ զաւակ մըն ալ ունեցան որուն անունը դրին Սէթ: Սէթի սերունդը բարեպաշտ և աստուածավախ մարդեր էին:

6. ԶՐԶԵՂԵՂ.

Կայէնի և Սէթի զաւակները երկրիս վրայ սկսան շատնալ, այնպէս որ երկիրը իրենց բնակութեան սկսաւ նեղ դալ: Անոնք սկսան չարանալ և Աստուած բոյորովին մոռցան: Աստուած 120 տարի համբերեց, բայց երբ անոնց չարութեան չափն անցաւ ըսաւ. «Այդ մարդիկը պէտք է երկրիս երեսէն ոչնչացնեմ»:

Նոյ և իր զաւակները միայն բարի մնացած էին. հետեւաբար Աստուած չուզեց զանոնք պատժել և ըսաւ Նոյի. «Ես կուզեմ ջրհեղեղով կորսնցնել այդ չար մարդիկը. դուն քեզի համար տապան մը շինէ, կուպրով ծեփէ զայն ներսէն ու դրսէն: Այդ տապանին մէջ մտիր դուն, կինդ և զա-

ւակներդ: Բացի անոնցմէ դուն տապանիդ մէջ առ ամէն տեսակ կենդանիներէ մէյ մէկ զոյգ, նոյնպէս ամէն տեսակ կերակուր՝ թէ քեզի և թէ կենդանիներուն համար»:

Ջրհեղեղ

Նոյ Աստուծոյ հրամայածին պէս կատարեց. երբ նաւը պատրաստուեցաւ Աստուած ըսաւ Նոյի. «Մտի՛ր տապանը քու ամբողջ ընտանիքովդ»:

Նոյ մտաւ տապանը իր երեք զաւակներուն, կնոջը և հարսերուն հետ, ներս առաւ նոյնպէս ամէն տեսակ կենդանիէ մէյ մէկ զոյգ:

Անկէ ետք, սկսաւ սաստիկ անձրև գալ որ

տեւեց քառասուն օր և քառասուն գիշեր. ջուրը բարձրացաւ երկրիս երեսը և տապանը սկսաւ ծփալ ջուրին վրայ: Զուրը այնչափ բարձրացաւ որ ամենէն բարձր լեռներու գագաթներն անգամ ծածկուեցան. ոչ կենդանի, ոչ մարդ մնաց, ամենն ալ խեղդուեցան:

Հարիւր յիսուն օրէն ետքը Աստուծոյ հրամանաւ անձրևը կամաց կամաց դադարեցաւ. ջուրն ալ սկսաւ իջնալ: Տապանը լողալով Մասիս լեռան վրայ նստաւ:

Նոյ հասկնալու համար թէ ջուրը արդեօք քաշուած է երկրիս վրայէն, բացաւ տապանին պատուհանը և ագռաւ մը թողուց: Ագռաւը ետ չդարձաւ: Անկէ ետք աղանի մը թողուց, բայց որովհետեւ աղանին հանգչելու տեղ չգտաւ, ետ դարձաւ: Նոյ երկարեց իր ձեռքը և ներս առաւ:

Եօթն օր ետք Նոյ կրկին անգամ աղանի մը թողուց: Աղանին վերադարձաւ իրիկուան դէմ, բերանը ձիթենիի շիւղ մը բռնած: Նոյ եօթն օր ալ սպասեց և կրկին աղանին թող տուաւ. այս անգամ աղանին ետ չեկաւ: Նոյ իմացաւ որ երկրիս երեսէն ջուրը ցամքիլ սկսեր է:

Նոյ դուրս ելաւ տապանէն իր ընտանիքով. ան ատեն սեղան չինեց և զոհ մատոյց Աստուծոյ և շնորհակալ եղաւ անոր:

Աստուած ուրախ եղաւ Նոյի այս ընթացքին

համար, ուստի և օրհնեց Նոյը և դաշինք դրաւ որ այնուհետեւ ջրհեղեղ պիտի չընէ: Եւ իբր նշան իր դաշինքին ծիրանի գօտին ստեղծեց:

Նոյ սկսաւ երկրագործութեամբ պարապիլ և այգի տնկեց: Նոյ երեք որդի ունէր, Սեմ, Քամ և Յաբէթ: Ասոնց զաւակները շատցան և երկիրը լեցուցին:

6. ԲԱԲԵԼՈՆԻ ԱՇՏԱՐԱԿԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ

Բաբելոնի աշտարակաշինութիւնը

Նոյի թոռները շատնալով դէպի Արեւելք գացին: Եփրատ և Տիգրիս գետերուն մէջտեղ հանդիպեցան ընդարձակ դաշտավայրի մը որուն

անունն էր Սենաար: Այդ մարդիկը ամենքն ալ մէկ լեզու կը խօսէին և իրարու կ'ըսէին. «Եկէք այնպիսի աշտարակ մը շինենք, որուն մէկ ծայրը երկինք հասնի, և երբ ջրհեղեղ ըլլայ հոն կը բարձրանանք և կ'ազատինք»:

Սկսան աշտարակը շինել: Աստուած վերէն կը տեսնէր որ մարդիկ իրենց ուժէն վեր գործ մը կ'ընեն, անոնց լեզուն խառնակեց, այնպէս որ այլևս զիրար չհասկցան:

Շինութիւնը դադրեցաւ. մարդիկ սկսան Բաբելոնէ հեռանալ ու կրկին ցրուիլ երկրիս զանազան կողմերը:

Բ. ՆԱՀԱՊԵՏՆԵՐՈՒ ԴԱՐ

Ա. ԱԲՐԱՀԱՄ

7. ԱՍՏՈՒԱԾ ԱԲՐԱՀԱՄԸ ԿԸ ԿԱՆՁԷ

Միջագետքի խառն քաղաքին մէջ Աբրահամ անունով մարդ մը կ'ապրէր: Անոր հայրը կռապաշտ էր, իսկ ինք՝ աստուածապաշտ: Աստուած ըսաւ Աբրահամին. «Թող քու հայրենիքդ, բարեկամներդ և զնա՛ այն երկիրը զոր ես քեզի պիտի ցուցնեմ. ես կ'ուզեմ քեզմով մեծ ազգ թէ՛ ձեռացնել, քեզ պիտի օրհնեմ, քու ձեռքովդ պէտք է օրհնուին երկրիս ամէն ազգերը. քու ցեղէդ մէկը պիտի ծնի որ բոլոր մարդիկը պիտի աղատէ»:

Աբրահամ առաւ իր Սառա կինը, իր եղբորը տղան Դովթը և ունեցած հարստութիւնը և հեռացաւ դէպի Քանանու երկիրը: Երբ Քանանացւոց երկիրը եկաւ ու Սիւքէմ կոչուած հովիտը հասաւ Աստուած Աբրահամին երեւաց և ըսաւ. «Այս երկիրը քեզի և քու զաւակներուդ պիտի տամ»: Աբրահամ Աստուծոյ շնորհակալ եղաւ:

8. ԱՐԲԱՆԱՄԻ ԵՒ ՂՈՎՏԻ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ

Աբրահամ ունէր շատ մը ոչխարներ, արծաթ և ոսկի : Ղովտ ալ հարուստ էր, բայց որովհետեւ իրենց բնակած երկիրը այնչափ պղտիկ էր որ իր ոչխարներուն համար իսկ չէր բաւեր, ատոր համար միշտ կուիւ կ'ըլլար Աբրահամի և Ղովտի հովիւներուն միջև :

Աբրահամ ըսաւ Ղովտին. «Ի՞նչ պէտք կայ որ մեր հովիւներուն մէջ կուիւ պատահի, չէ՞ մի որ մենք ազգական ենք. ինչո՞ւ իրարու ցաւ պատճառենք. եկո՛ւր բաժնուինք, եթէ դուն աջ երթաս, ես ձախ, իսկ եթէ դուն ձախ երթաս ես աջ կողմի կ'երթամ» :

Ղովտ ընտրեց իր առջև տարածուող Յորդանանու պողաւէտ հովիտը : Աբրահամ բնակեցաւ Քեբրոնի մօտ դանուող Մամբրէի անտառին մէջ :

9. ԱՐԲԱՆԱՄ ՂՈՎՏԸ Կ'ԱՁԱՏԷ

Չորս թագաւորներ յարձակեցան Սոդոմ և Գոմոր քաղաքներուն վրայ : Վերջինները յաղթուեցան և Ղովտ ալ գերի ինկաւ. իր ոչխարներով :

Այս պատերազմէն աղաւթով մարդ մը եկաւ Աբրահամի լուր բերաւ թէ՛ իր եղբօրը տղան գերի

ինկած է : Աբրահամ երբ իմացաւ, ժողովեց իր 315 ծառաները, գիշեր ատեն յարձակեցաւ թշնամիին վրայ, և տ առաւ բոլոր աւարը և Ղովտը աղատեց :

10. ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԽՈՍՏՈՒՄԸ ԱՐԲԱՆԱՄԻ

Աբրահամ 99 իսկ Սառան՝ իր կինը՝ 90 տարեկան էր և զաւակ չունէին : Աբրահամ շատ ախար էր զաւակ մը չունենալուն համար :

Տաք օր մը Աբրահամ նստած էր իր վրանին դրանը առջև : Աստուած երկու հրեշտակներու հետ եկաւ Քեբրոն : Աբրահամ տեսաւ որ երեք ճամբորդներ դէպ իրեն կուգան, իսկոյն անոնց առջև վաղեց երկրպագութիւն ըրաւ և ըսաւ. «Եթէ ձեր ծառան կը յարգէք, առանց անոր վրանը մտնելու մի անցնիք. աս ծառին տակ քիչ մը հանգստացէք, ես կը լուամ ձեր ոտքերը, քիչ մը նախաճաշ կ'ընէք և ետքը դարձեալ կը շարունակէք ձեր ճամբան» : Ճամբորդները հաւանեցան :

Աբրահամ ինքն իր ձեռքով, կաթ և հորթի մսէ պատրաստուած կերակուր հրամցուց որ հիւրերը կերան. Հիւրերը ըսին. «Ո՞ւր է քու կինդ՝ Սառան» : Անիկա պատասխանեց. «Վրանին մէջն է» : Հիւրերէն մէկը ըսաւ. «Եկող տարի Սառա զաւակ

մը պիտի ունենայ» : Սառա որ մտիկ կ'ընէր այս խօսակցութիւնը ինքնիրենը խնդաց : Ան ատեն Տէրը հարցոց Աբրահամին . «Սառա ինչո՞ւ կը խնդայ . միթէ Աստուծոյ համար անկարելի բան կա՞յ» : Օտարականները ելան և գացին դէպի Սողոմ : Աբրահամ ալ մէկտեղ գնաց անոնց ընկերանալու համար :

11. ԱՐՐԱՀԱՄ ԿԸ ԲԱՐԵԹՕՍԷ ԱՍՏՈՒԾՈՅ՝ ՍՈՂՈՄ ԵՒ ԳՈՄՈՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ճամբան Աստուած ըսաւ . «Ի՞նչ ծածկեմ միտքս իմ Աբրահամ ծառայիս , Սողոմ և Գոմոր քաղաքներուն մարդոց անկարգութեան չափն անցաւ , կ'երթամ տեսնելու՝ ուղիղ է՞ թէ ոչ» : Աբրահամ հասկցաւ որ զանոնք պատժել կ'ուզէ , ուստի միջոց մը մտածեց որպէս զի Աստուծոյ բարկութիւնը մեղմացնէ և անոնց օգնէ :

Երկու ճամբորդները գացին դէպի Սողոմ . իսկ Աբրահամ Աստուծոյ առջև կեցաւ և ըսաւ . «Եթէ քաղաքին մէջ յիսուն արդար մարդ ըլլայ , միթէ չե՞ս ներեր միւսներուն» :

— Եթէ քաղաքին մէջ յիսուն արդար մարդ գտնուի , անոնց համար կը ներեմ պատասխանեց Աստուած :

Աբրահամ ըսաւ . «Ես քու ոտքիդ մոխիրն եմ , թերևս այդ քաղաքին մէջ քառասուն արդար մարդ գտնուի» : Աստուած ալ պատասխանեց . «Քառասունի համար ալ չեմ դատապարտեր» :

Վերջապէս Աբրահամ ըսաւ . «Մի բարկանար , ո՛վ Տէր իմ , եթէ տասը հոգի գտնուին այդ քաղաքին մէջ արդար , այդ քաղաքը չե՞ս փրկեր» :

— Տասը հոգիի համար ես չեմ պատժեր այդ քաղաքը պատասխանեց Աստուած :

Երբ այս խօսակցութիւնը լմնցաւ , Աստուած աներեւոյթ եղաւ . երկու հրեշտակները գացին դէպի Սողոմ , իսկ Աբրահամ գնաց իր վրանը :

12. ՍՈՂՈՄ ԵՒ ԳՈՄՈՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ

Իրիկուան դէմ՝ երկու հրեշտակները հասան Սողոմ և Գոմոր քաղաքը . Ղովտ որ նստած էր քաղաքին դրան առջև , երբ տեսաւ ճամբորդները , անոնց առջև գնաց , գլուխը խոնարհելուց և խնդրեց որ իրեն հետ ըլլան , ըսաւ որ անոնց ոտքերը կը լուայ և առտուն դարձեալ իրենց ճամբան կրնան շարունակել : «Ո՛չ , պէտք է գիշերը փողոցը անցնենք մենք ,» պատասխանեցին անոնք : Ղովտ շատ աղաչեց անոնց և վերջապէս երկու հրեշտակները հաւանեցան Ղովտի տունը գալու :

Ղովտ հիւրընկալեց անոնք և ընթրիք պատրաստեց:

Իրիկուան դէմ՝ Սողոմ քաղաքի բնակիչները Ղովտի տունը շրջապատեցին ու կը պահանջէին օտարականները ըսելով. «Յուցուր մեզի քու մօտ եկած հիւրերը, և զանոնք մեզի յանձնէ»: Ղովտ դուրս ելաւ, կղպեց բակին դուռը ու կը յորդորէր քաղաքացիները իրենց պահանջումէն հրաժարելու, իսկ անոնք պատասխանեցին. «Դուն չբաւեր որ հոս օտարական ես, կ'ուզե՞ս որ մեր վրայ դատաւոր ըլլաս, չէ՞, մենք քեզի ալ անոնց հետ կը պատժենք»:

Քաղաքացիները յարձակեցան Ղովտի վրայ: Ան ատեն հրեշտակները ելան տունէն, Ղովտը ներս առին և տան դուռը գոցեցին. քաղաքացիները որքան որ աշխատեցան չկրցան տունէն ներս մտնել:

Հրեշտակներն ըսին Ղովտին. «Ո՞վ որ ունիս քաղաքին մէջ իմաց տուր, և միասին առնելով դուրս ելէք և փախէք դէպ ի լեռները, որովհետեւ մենք այս քաղաքը պիտի կործանենք, բայց փախած ժամանակ չըլլայ որ ձեր ետին դառնաք ու նայիք»:

Ղովտ իր փեսացուներուն լուր տուաւ հրեշտակներուն ըսածը, բայց անոնք խնդացին ու չը հաւտացին: Հետեւեալ առտու Ղովտ առաւ իր կինը ու երկու աղջիկները և քաղաքէն դուրս ելաւ:

Երբ հեռացաւ քաղաքէն, Աստուած ծծումբ և կրակ թափեց Սողոմ և Գոմոր քաղաքներուն վրայ և կործանեց քաղաքը այրելով մէջի բոլոր մարդիկը:

Սողոմի կործանումը

Ղովտի կինը փախած ատեն ետին դարձաւ տեսնելու համար թէ քաղաքը ի՞նչ կ'ըլլայ, և իսկոյն քարէ արձան կտրեցաւ:

13. ԻՍԱՀԱԿԻ ԾՆՈՒՆԳՐ ԵՒ ԶՈՀՈՒԻԼԸ

Ինչպէս որ Աստուած Աբրահամու ըսած էր, տարի մը ետք Սառն զուակ մը ունեցաւ որուն անունը դրին Իսահակ: Մանուկը սկսաւ մեծնալ և Աբրահամ կ'ուրախանար:

Աստուած վերջին անգամ մըն ալ փորձել ուզեց Աբրահամը և ըսաւ անոր. «Ա՛ռ քու մէկ հատիկ զաւակդ Իսահակը, և գնա Մորէայի եր-

կիրը և այնտեղ լեւան մը վրայ, զոր ես քեզի պիտի ցուցնեմ, զո՛հ անիկա»։ Աբրահամ ելաւ առաւուն կանուխ։ Համեանեց էջը, զո՛հին համար փայտ պատրաստեց և գնաց Աստուծոյ ըսած տե-

Աբրահամի լիւ բարձրանալը

զը ։ Երբ հոն հասան բոլա իր ծառաներուն . «Դուք հոս մնացէք, ես իսահակին հետ պէտք է լեռ բարձրանամ անջնջելու համար» ։

Իսահակ չափեց մատաղի փայտը , իսկ Աբ-

րահամ առաւ զո՛հին կրակը ու դանակը և սկսան լեռ բարձրանալ ։ Իսահակ հարցուց . «Հայր, կրակն ու փայտը հոս է , բայց ո՞ւր է մատաղցու ոչ-խարը» ։

Իսահակի զոհուիլը

—Աստուած կը տեսնէ մատաղցուն, պատաս-
խանեց Աբրահամ ։

Երբ լեւան դադաթը հասան, Աբրահամ սե-
ղան շինեց, փայտ չարեց վրան , կապեց Իսահակի
ոտքերն ու ձեռքերը , դրաւ սեղանին փայտերուն
վրայ , վեր առաւ դանակը որպէս զի Իսահակը
զոհէ ։

Ան ատեն Աստուծոյ հրեշտակը երկինքէն ըսաւ. «Աբրահամ, Աբրահամ, ձեռքդ ետ քաշէ, հիմա հասկցայ որ դուն Աստուած կը յարգես, դուն՝ քու մէկ հատիկ զաւակդ չխնայեցիր անոր համար. նայէ՛, սա թուփին մէջ խոյի գլուխ մը կախուած է, առ անիկա և զոհէ Իսահակին տեղ»։ Աբրահամ ըրաւ այնպէս ինչպէս որ հրամայուած էր իրեն։

Հրեշտակը շարունակեց. «Որովհետեւ դուն մէկ հատիկ զաւակդ չխնայեցիր, ես կ'օրհնեմ քեզի. քու զաւակներդ թող շատնան երկինքի աստղերուն և ծովուն աւազին չափ և քեզմով օրհնուին երկրիս վրայի բոլոր ազգերը»։

Աբրահամ ուրախացած՝ վար իջաւ լեռնէն, գնաց իր ծառաներուն մօտ և անոնց հետ վերադարձան դէպի Բերսաբէ։

14. Ս Ա Ռ Ա Յ Ի Մ Ա Հ Ը

Սառա 127 տարեկան հասակին մէջ մեռաւ Քեբրոնի մէջ։ Աբրահամ սկսաւ լալ և սուգ բռնել։ Երբ սուգի օրերը անցան Աբրահամ Քեբրոնի բնակիչներուն ըսաւ. «Միջնորդեցէք եփրոնին մօտ, որ ան իմ ագարակիս ծայրը գտնուող Կրկին այրը ինծի ծախէ, ինչ գին որ ուզէ պատրաստ եմ

վճարելու։ Եփրոն եկաւ և ըսաւ. «Ագարակը չորս հարիւր սատեր կ'արժէ, թաղէ քու մեռելդ հոն»։ Աբրահամ դրամը տուաւ և թաղեց իր կինը հոն և անկէ վերջ Կրկին այրը Աբրահամու ժառանգական գերեզմանատունը եղաւ։

15. Ի Ս Ա Հ Ա Կ Ի Ն Ա Մ Ո Ւ Մ Ն Ո Ւ Թ Ի Ն Ը

Աբրահամ ծերացած էր. իր ծառան եղիազարը կանչեց և ըսաւ. «Կ'երթաս իմ հօրս քաղաքը՝ Խարան և հոնկէ իմ զաւկիս համար կին կ'ընտրես»։ Եղիազար առաւ իր հետ տասն ուղտ և անոնց վրայ շատ մը ընծաներ բեռցնելով ճամբայ ելաւ դէպի Խառան։ Երբ եղիազար հոն հասաւ, ուղտերը հանգստացուց քաղքէն դուրս գտնուած ջրհորի մը քով։ Արեւը մարը մտնելու վրայ էր, և սովորաբար կիները այդ ժամուն կուգային ջուր առնելու։ Եղիազար սկսաւ աղօթել Աստուծոյ և ըսաւ. «Ով Աստուած Աբրահամու, յաջողցուր իմ գործս. այս քաղաքին աղջիկները ահա կուգան ջուր առնելու. եթէ գայ կոյս աղջիկ մը և ես անոր ըսեմ, երկնցուր սափորդ ու ինծի ջուր խրմցուր և անիկա ինծի պատասխանէ, թող ան ըլլայ Իսահակին կինը»։

Ու ահա Բաթուէլի աղջիկը Ռեբեկան՝ սա-

փորը ուսին վրայ եկաւ ջուր առնելու : Աղջիկը սափորը լեցուց : Եղիազար անոր մօտեցաւ և ըսաւ .
«Թող տո՛ւր ինձի որ սափորէդ ջուր խմեմ» :

— Խմէ՛, պատասխանեց Ռեբեկա : Յետոյ աւելցուց .

Ռեբեկա ջուր կուտայ Եղիազարի

— Ես քու բոլոր ուղտերուդ համար ջուր կը հանեմ :

Եւ բոլոր ուղտերուն ջուր տուաւ : Եղիազար

խիստ ուրախացաւ ու շնորհակալ եղաւ և անոր տուաւ զոյգ մը ոսկիէ օղ և երկու ապարանջան ու հարցուց . «Որո՞ւ աղջիկն ես դուն , արդեօք այս գիշեր կրնամ հօրդ տունը հիւր մնալ» : Ռեբեկայ պատասխանեց . «Ես Բաթուէլի աղջիկն եմ , մենք շատ խոտ ունինք քու ուղտերուդ համար , նաեւ ընդարձակ տեղ կենդանիները պատուպարելու» :

Ռեբեկա վազեց իրենց տունը և մօրն ու իր Լարան անուն եղբորը լուր տուաւ : Երբ Լարան տեսաւ քրոջը օղերն ու ապարանջանները , վազեց գնաց դէպի ջրհորը և Եղիազարի ըսաւ . «Ինչո՞ւ հոս կեցեր ես , ո՞վ Աստուծոյ օրհնեալ մարդը , եկո՛ւր մեր տունը» : Եւ Եղիազարը տուն բերաւ : Ուղտերուն բեռները և վերցուց և անոնց ուտելիք տուաւ . իսկ Եղիազարին ու անոր հետի մարդոց ոտքերը լուաց և կերակուր տուաւ : Բայց Եղիազար ըսաւ . «Ես հաց չեմ ուտեր , մինչև որ մաքիս եղածը ըսեմ» : Անոնք ալ ըսին . «Ըսէ՛, ի՞նչ է քու միաքղ» : Եղիազար պատմեց անոնց իր ով ըլլալը , ըսաւ թէ ո՞վ է իր տէրը , թէ անիկա ինչ յանձնարարած է իրեն և թէ ինչպէս աղօթած և ի՞նչ հետեւանք ունեցած է իր աղօթքը :

Բաթուէլ և Լարան պատասխանեցին . «Այդ է Աստուծոյ կամքը , մենք անոր դէմ ըսելիք չունինք , ա՛ն Ռեբեկան և տա՛ր , Թող ան կին ըլլայ քու տիրոջդ զաւկին» : Այս խօսքերուն վրայ Ե-

ղիազար հանեց ոսկիէ և արծաթէ անօթներ, ինչպէս և զգետներ և տուաւ Ռեբեկային, Լաբանին և մօրը:

Առտուն ելաւ Եղիազար և ըսաւ. « Թող տըւէք որ տիրոջս մօտ երթամ »: Ծնողքը պատասխանեցին. « Կանչենք աղջիկը և հարցնենք թէ կ'ուզէ՞ քեզի հետ գալ »: Կանչեցին Ռեբեկան և հարցուցին:

— Այո՛, կ'երթամ՝ պատասխանեց Ռեբեկա:

Ռեբեկա ճամբայ ելաւ Եղիազարի և անոր ծառաներուն հետ:

Իսահակ իրիկուան դէմ դաշտ ելած էր և ահա նշմարեց տասն ուղտ որ դէպի իրեն կուգային: Ռեբեկան ալ իսահակը տեսաւ և հարցուց ծառային. « Ո՞վ է այն մարդը որ դաշտէն դէպի մեզի կուգայ »: Ծառան ըսաւ. « Մեր Տէրն է ան »: Ռեբեկա առաւ քողը և երեսը ծածկեց: Իսահակ մօտեցաւ Ռեբեկային և վրանը տարաւ: Անկէ ետքը երկուքն ալ սկսան մէկտեղ ապրիլ:

Աբրահամ մեռաւ շատ ծեր հասակի մէջ՝ 175 տարեկան և իր բոլոր ունեցածը տուաւ Իսահակին որ թաղեց զայն այն այրին մէջ՝ ուր թաղուած էր իր մայրը՝ Սառա:

16. ԵՍԱԻ ԵՒ ՅԱԿՈՎԻ

Իսահակ երկու զաւակ ունեցաւ. մեծին անունն էր Եսաւ և պղտիկինը Յակովբ:

Եսաւ մազոտ էր և կը սլարապէր որսորդուղութեամբ և հողագործութեամբ, իսկ Յակովբ լերկ էր և աւելի խաղաղ բնաւորութիւն ունէր և փունը իր մօր քով մնալով տնային գործերու կ'օգնէր: Իսահակ Եսաւը կը սիրէր և անոր բերած որսի միսը ախորժակով կուտէր, իսկ Ռեբեկա կը սիրէր Յակովբը:

Օր մը Յակովբ ոսպնաթան եփած էր, Եսաւ յոգնած և անօթի դաշտէն վերադառնալով ըսաւ եղբօրը. « Ինծի քիչ մը կերակուր տուր »: Յակովբ պատասխանեց. « Ծախէ ինծի քու անդրանկութեանդ իրաւունքը և ոսպնաթան կուտամ քեզի »: Եսաւ հաւանեցաւ ըսելով. « Ինչո՞ւս պէտք անդրանկութեան իրաւունքը, ես անօթութենէ կը մեռնիմ »:

— Ուրե՛մն երգունցիր հիմա, պատասխանեց Յակովբ, որ անդրանկութեան իրաւունքը կը ծախես:

Եսաւ երգունցաւ և կերաւ ոսպնաթանը:

17. ԻՍԱՀԱԿ ԿՕՐԶՆԷ ՅԱԿՈՎԲԸ

Իսահակ ծերացած էր և աչքերը աղէկ չէին տեսներ : Օր մը կանչեց Եսաւը և ըսաւ , « Ելի՛ր , որդեակ , այլ ևս իմ մեռնելու օրերս մօտեցած են , առ կապար ու աղեղըդ ու ինծի համար որսի միս բեր , որպէս զի ուտեմ և քեզի օրհնեմ » : Եսաւ մօտիկ ըրաւ իր հօրը խօսքին և գնաց դաշտ որս բերելու :

Ռեբեկան որ մօտիկ կ'ընէր , կանչեց Յակովբը և հաղորդեց անոր ինչ որ հայրը ըսած էր Եսաւին : « Շուտ մը գնա՛ , երկու ո՛ւլ բեր , աւելցուց Ռեբեկա , և ես հօրդ սիրական կերակուրը կը պատրաստեմ , այդ կերակուրը կը տանիս հօրդ և անոր օրհնութիւնը կ'առնես դեռ անիկա չմեռած » :

Յակովբ ելաւ դուրս , ուրերը յերաւ և մօրը տուաւ : Ռեբեկա անոնցմով կերակուր պատրաստեց , Եսաւի զգեստներն ալ հագցուց Յակովբին , ուլէ մորթն ալ փաթթեց թեւերուն և վզին և կերակուրն ալ տուաւ անոր ձեռքը : Յակովբ գնաց հօրը մօտ և ըսաւ . « Հայր » :

— Հոս եմ , որդեակ , ո՞վ ես դուն պատասխանեց Իսահակ :

— Ես քու անդրանիկ զաւակդ Եսաւն եմ որ քեզի համար որսի միս բերի ինչպէս որ դուն պատուիրած էիր , ել , նստէ ու կեր և օրհնէ ինծի :

— Բայց ի՞նչպէս շուտ գտար որսը , հարցուց Իսահակ :

— Աստուած ինքը պատրաստած էր պատասխանեց Յակովբ :

Իսահակ կ'օրհնէ Յակովբը

Ան ատեն Իսահակ ըսաւ . « Մօտս եկուր , զաւակս , որպէս զի քեզի շօշափեմ և տեսնեմ թէ իրա՛ւ Եսաւն ես թէ ոչ » : Յակովբ մօտեցաւ իր հօր որ շօշափելով անոր ձեռքերը ըսաւ . « Ձայնդ Յակովբի ձայնին կը նմանի , իսկ ձեռքերդ Եսաւին » : Եւ կրկին հարցուց . « Դուն իմ Եսաւ զաւակս ե՞ս » : Ան ալ պատասխանեց . « Այո՛ , ես եմ » :

— Ուրեմն մօտս բեր պատրաստած կերակուրդ ըսաւ Իսահակ :

Իսահակ կերաւ կերակուրը , խմեց գինին և օրհնեց Յակոբը ըսելով .

«Իմ զաւկիս հոտը կը նմանի Աստուծոյ օրհնած դաշտին հոտին, Աստուած թող քեզի առաաջող տայ , քու արտերդ թող գինիով և ցորենով լենան , թող ազգերը քեզի ծառայեն և թո՛ղ եղբայրներուդ վրայ տէր ըլլաս» :

Իսահակ օրհնութիւնը վերջացնելէն ետք Յակովբ հեռացաւ քովէն : Ետաւ այդ միջոցն որսէն վերադարձաւ և պատրաստեց անմիջապէս հօրը կերակուրը և բերաւ ըսելով . «Հայր , ել և կեր զաւկիդ բերած կերակուրը և օրհնէ ինձի» : Իսահակ հարցուց անոր . «Ո՞վ ես դուն» :

— Քու անդրանիկ որդիդ Նսաւն եմ :

Իսահակ զարմացաւ և ըսաւ . «Հապա ո՞վ էր ան որ քիչ մը առաջ ինձի ուտելիք բերաւ , և ես ալ կերայ ու օրհնեցի զանիկա» :

Նսաւ երբ այս խօսքերը լսեց , հասկցաւ թէ ի՞նչ պատահեր էր , բարձր ձայնով պօռաց և լալով ըսաւ . «Հայրիկ , ինձի ալ օրհնէ» :

— Քու խորամանկ եղբայրդ իմ քովս եկաւ և ստացաւ ինձմէ այն օրհնութիւնը զոր քեզ պիտի տայի :

— Միթէ՞ դուն մէկ օրհնութիւն մը ունիս , հայր իմ պատասխանեց Նսաւ , զիս ալ օրհնէ :

Եւ սկսաւ բարձր ձայնով աւելի ևս լալ : Իսահակ ըսաւ .

— Թող քու բնակած երկիրդ ալ պտղաւէտ ըլլայ , միայն թէ քու եղբօրդ իշխանութեան տակ պիտի մնաս :

18. ՅԱԿՈՎԻ ՓԱԽՈՒՍՏԸ

Նսաւ երբ տեսաւ որ Յակովբ խլեց իր ձեռքէն անդրանիկութեան իրաւունքը , սկսաւ զայն ատել և ինքնիրեն կ'ըսէր . «Հայրս ծերացած է և մահուան օրերը մօտ , երբ մեռնի ես Յակովբը կ'սպաննեմ» :

Ռեբեկա լսեց այս խօսքերը , կանչեց իր քով Յակովբը և ըսաւ անոր . «Նսաւ դիտաւորութիւն ունի քեզ մեռցնելու , ուրեմն չուտ ելիր գնա Խառան իմ եղբօրս Լաբանի մօտ՝ մինչև որ եղբօրդ քարկութիւնը անցնի» : Ռեբեկա Իսահակին ալ իմացուց իր միտքը : Իսահակ կանչեց Յակովբը և ըսաւ . «Դեմ՝ Միջագետք Բաթուէի տունը և ամուսնացիր Լաբանի աղջիկներէն մէկուն հետ» :

Յակովբ իր հօրը ըսածին համեմատ մեկնեցաւ : Արեւ մարը մտնելու վրայ էր , Յակովբ յոգնեցաւ քալելէն և քար մ'առնելով դրաւ գլխուն տակ ու քնացաւ :

Քունին մէջ երազ մը տեսաւ : Կը տեսնէր խոշոր սանդուխ մը , որուն մէկ ծայրը երկրիս ու

միւս ծայրը երկնքին վրայ հաստատուած էր :
Հրեշտակները կ'ելլէին կ'իջնէին այդ սանդուխին
վրայէն և Աստուած նստած էր սանդուխին գլուխը

Յակովբի երազը

որ իրեն ըսաւ . « Ես Աբրահամու և Իսահակի
Աստուածն եմ . այն երկիրը ուր դուն կը գտնուիս
քու ժառանգներուդ պիտի տամ . քու ժառանգ-
ներդ ծովի աւազին չափ պիտի բաղմանան և
քեզմով պիտի օրհնուին երկրի վրայի բոլոր ազ-
գերը » : Յակովբ քունէն արթնցաւ , երկրպագեց
Աստուծոյ , և այն քարը որուն վրայ գլուխը դրած
էր , օրհնեց , վրան իւղ թափեց և Աստուծոյ
տուն կոչեց հոն :

Յակովբ չարունակեց ճամբան և գնաց իր
ձօրեղբօր Լաբանի մօտ : Դաշտի մը մէջ ջրհոր մը

տեսաւ որուն շուրջը ոչխարի երեք հօտեր կ'արա-
ծէին և ջրհորին բերանն ալ մեծ քարով մը գոց-
ուած էր : Յակովբ ըսաւ հովիւներուն . « Ո՞ր տե-
ղացի էք , եղբայրներ » : Անոնք պատասխանեցին .
« Խառանցի ենք » : Յակովբ հարցուց . « Կը ճանչ-
նա՞ք Բաթուէլի զաւակը՝ Լաբանը » : Պատասխա-
նեցին . « Այո՛ , ահա անոր Հռաքել աղջիկն ալ
կուգայ իր ոչխարներուն մօտ » : Յակովբ Հռաքելը
տեսնելուն , մօտեցաւ անոր , վերցուց ջրհորին
վրայի քարը և ոչխարներուն ջուր խմցուց : Յա-
կովբ համբուրեց Հռաքելը , բարձրաձայն լացաւ
և յայտնեց որ ինք Ռեբեկայի որդին է : Հռաքել
տուն վաղեց և հօրը իմաց տուաւ : Լաբան եկաւ
գտաւ Յակովբը , համբուրեց և իր տունը տարաւ :

19. ՅԱԿՈՎԲԻ ԿԵԱՆՔԸ ԼԱԲԱՆԻ ՄՈՏ ԵՒ ՓԱԽՈՒՍԵՐ ԼԱԲԱՆԻ ԳՈՎԷՆ

Յակովբ Լաբանի քով սկսաւ ծառայել : Ամիս
մը անցնելէն ետք Լաբան ըսաւ Յակովբի . « Թէ-
պէտեւ դուն իմ ազգականս ես , բայց չեմ ուզեր
որ ձրիաբար քովս աշխատիս , ըսէ , ի՞նչ է քու
վարձը » : Լաբան երկու աղջիկ ունէր , մեծին ա-
նունը Լիա և պզտիկը կը կոչուէր Հռաքել : Լիա տգեղ
էր իսկ Հռաքել գեղեցիկ : Յակովբ ըսաւ Լաբանին .

« Ես քեզի եօթը տարի ծառայութիւն կ'ընեմ եթէ Հռաքէլը ինծի տաս » : Լաբան հաւանեցաւ և Յակովբ եօթը տարի ծառայութիւն ըրաւ Լաբանին քով :

Երբ եօթը տարին լմնցաւ , Լաբան հարսնիք ըրաւ , բայց փոխանակ Հռաքէլին , Լիան կին տուաւ Յակովբին : Յակովբ ըսաւ Լաբանին . « Խնչու ինծի խաբեցիր , ես Հռաքէլին համար եօթը տարի աշխատեցայ քովդ և ոչ թէ Լիան համար » : Լաբան պատասխանեց . « Մեր երկիրը սովորութիւն է որ մեծ քոյրը պղտիկէն առաջ կ'ամուսնայնեն , եօթը տարի ալ քոյս աշխատէ և Հռաքէլը կուտամ քեզի կին » : Յակովբ եօթը տարի ալ աշխատեցաւ և ամուսնացաւ Հռաքէլի հետ ալ :

Յակովբ վեց տարի ալ ծառայեց Լաբանի և անկէ առաւ շատ ոչխարներ . ինք ալ արդէն ունէր շատ մը աղախիններ , ոչխարներ ու զուեր և ծառաներ :

Բայց Լաբանի զաւակները կը նախանձէին Յակովբէն : Յակովբ կը հասկնար այն նախանձը : Օր մը Աստուած երեցաւ Յակովբի և ըսաւ . « Դարձիր քու հօրդ երկիրը , ես քեզի հետ կ'ըլլամ և կը պաշտպանեմ քեզի » : Յակովբ առաւ իր կիներն ու զաւակները , ժողովեց ոչխարներն ու կենդանիները և հեռացաւ ու փախաւ Բանան :

Լաբան իմացաւ Յակովբի փախուստը և սկսաւ զանկա հալածել : Եօթն օր ճամբայ երթալէն

ետք հասաւ Յակովբի : Բայց Աստուած՝ պատուիրած էր Լաբանի Յակովբին չդպչիլ բնաւ : Լաբան մօտեցաւ Յակովբի և ըսաւ . « Խնչու համար դուն հեռացար առանց բան մը ըսելու ինծի » : Յակովբ բարկացաւ Լաբանի խօսքերուն վրայ և պատասխանեց . « Ինչու կը բարկանաս . ես քոյս տարի քովդ ծառայութիւն ըրի , քու ունեցած բոլոր ոչխարներդ ու այծերդ իմ աշխատութեամբս շահեցար . ցրեկները արեւուն տակ կ'այրէի , իսկ գիշերները ցուրտէն կը մսէի , որպէս զի քու ոչխարներուդ և կենդանիներուդ պահպանութիւն ընէի , ես քովդ ծառայեցի տասը օրս տարի քու աղջիկներուդ՝ և վեց տարի քեզի համար , ինչ կ'ուզէիր որ ընէի ասկից աւելի » :

Լաբան հաշտուեցաւ Յակովբի հետ որ լերան վրան զոհ ըրաւ և հետեւեալ առտուն՝ Լաբան ելաւ՝ համբուրեց աղջիկները և թոռները , օրհնեց զանոնք և վերադարձաւ իր տունը :

20. ԵՍԱԻԻ ԵՒ ՅԱԿՈՎԲԻ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Յակովբ շարունակեց ճամբան : Բայց կը վախնար որ Եսաւ իրմէ վրէժ պիտի լուծէ , ուստի դեսպաններ զրկեց Եսաւի և պատուիրեց որ անոր ըսեն . « Ահա քու ծառադ՝ Յակովբը կը վերա-

դառնայ, մեզ քեզի խրկեց և ներողութիւն կը խնդրէ իր ըրածին համար » : Սակայն դեսպանները աճապարանքով վերադարձան և ըսին . « Քու եղբայրդ, Եսաւ՝ չորս հարիւր զինուած մարդերով կուգայ քեզի դիմադրելու » : Այս լուրին վրայ Յակովբ ասկայի վախցաւ : Աստուած զայն ապահովցնելու համար հրեշտակ մը զրկեց, որուն հետ ամբողջ գիշերը կուուեցաւ : Հրեշտակը չկրնալով յաղթել Յակովբի, զանիկա կաղ ըրաւ : Եւ ետքը ըսաւ . « Զգէ ինծի, Յակովբ, որովհետեւ արշալոյսը կը ծագի » : Բայց Յակովբ հասկընալով որ Աստուծոյ կողմէ զրկուած էր անիկա, պատասխանեց . « Քեզի թող չպիտի տամ, մինչև որ զիս չօրհնես » : Հրեշտակը պատասխանեց . « Ասկից ետք Յակովբ չպիտի կոչուիս, այլ քու անունդ Իսրայէլ պիտի ըլլայ, որ ըսել է Աստուծոյ դէմ ուժով » : Եւ օրհնելէն ետքը հեռացաւ :

Յակովբ իր ոչխարներէն մաս մը բաժնեց և զրկեց Եսաւի անոր սիրտը շահելու համար : Երբ Յակովբ տեսաւ իր եղբայրը, եօթն անգամ երկրպագութիւն ըրաւ դէպի անոր առաջանալով . Յակովբի ամբողջ ընտանիքն ալ նոյն բանն ըրին : Եսաւ յուզուեցաւ եղբորը այս խոնարհամտութենէն, սկսաւ լալ և ուխտեց յաւիտեան սիրել իր Յակովբ եղբայրը :

21. ՅՈՎՍԷՓ ԳԵՂԵՑԿԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Յովսէփի մասկողութիւնը . — Յակովբ տասներկու զաւակ ունէր և որոնց անուններն էին , 1. Ռուբէն , 2. Շմաւոն , 3. Դեւի , 4. Յուդա , 5. Իսաքար , 6. Զարուդոն , 7. Դան , 8. Նեփթաղիմ , 9. Գաժ , 10. Ասիւր , 11. Յովսէփ , 12. Բենիամին : Յովսէփ և Բենիամին Հռաքելէ ծնած էին : Յովսէփ պզտիկութենէն ի վեր ողորմասիրտ և խելացի էր , անոր համար հայրը իր միւս զաւակներէն աւելի շատ կը սիրէր զայն , և անոր՝ ծաղիկներով բանուած վերարկու մը շինել տուած էր : Եղբայրները երբ տեսան որ հայրենին Յովսէփը իրենցմէ աւելի շատ կը սիրէ, սկսան նախանձիլ :

Օր մը Յովսէփ երազ տեսաւ ու եղբայրներուն պատմեց . « Մենք , ըսաւ , դաշտի մը մէջ որայներ կը կապէինք : Իմ կապած որայներս կանգնեցան , իսկ ձեր որայները իմիններուս երկրպագութիւն կ'ընէին » : Եղբայրները պատասխանեցին . « Մի՛թէ՞ դուն թագաւոր ըլլալ կ'ուզես մեր վրայ » : Եւ եղբայրները սկսան ալ աւելի ատել Յովսէփը : Յովսէփ ուրիշ երազ մըն ալ տեսաւ և պատմեց իր եղբայրներուն . « Ես տեսայ որ աբելը , լուսինը և տասներմէկ աստղերը ինծի երկրպագութիւն կ'ընէին » : Յակովբ երբ ասիկա

խմացաւ, բարկանալով ըսաւ. « Միթէ՞ ես մայրդ ու եղբայրներդ քեզի երկրպագութիւն պիտի ընենք » :

Յովսէփի կը ծախուի եղբայրներէն . — Օր մը Յովսէփի եղբայրները գացած էին իրենց ոչխարները արածելու գաշտին մէջ : Յակովբ ըսաւ Յովսէփի. « Գնա նայէ թէ եղբայրներուդ առող-

Յովսէփին երազը

ջութիւնը ի՞նչպէս է և ինձի լուր բեր» : Յովսէփ գնաց իր եղբայրներուն քով որոնք երբ տեսան ըսին . « Ահա երազ տեսնողը կուգայ , եկէ՛ք փոսի մը մէջ ձգենք և ըսենք մեր հօրը թէ չար գազանները զանիկա պատուտեր ու կերեր են » : Բայց Ռուբէն որ կը մեղքնար Յովսէփը, ըսաւ իր եղբայրներուն . « Պարապ տեղը արիւն մի թա-

փէր , այլ անապատին հորերուն մէկուն մէջ նետեցէք » : Ռուբէնին միտքն այն էր որ Յովսէփը իր եղբայրներուն ձեռքէն ազատէ : Երբ Յովսէփ մօտեցաւ , եղբայրները հանեցին անոր ծաղկէ բանուած պատմութեանը և անջուր փոսի մը մէջ նետեցին և ետքը սեղան նստան :

Եղբայրները Յովսէփը կը ծախեն

Այդ միջոցին տեսան խումբ մը Իսմայելացի վաճառականներ որոնք ուղտերու վրայ բեռցած խունկ և ուետին կը տանէին Եգիպտոս , ծախելու համար : Յուդան ըսաւ իր եղբայրներուն . « Ի՞նչ չա՛հ մեր եղբայրը սպաննելէն , եկէ՛ք ծախենք

սա Իսմայելացի վաճառականներուն»։ Ամենքն ալ հաւանեցան, Յովսէփը դուրս հանեցին և ծախեցին զայն քսան դահեկանի։

Յովսէփի Պետափրէսի տունը. — Վաճառականները Յովսէփը եգիպտոս տարին և ծախեցին Պետափրէս անունով մէկու մը որ Փարաւոնին քով դահճապետ էր։ Յովսէփի որ խելացի և բարի էր, սիրելի եղաւ Պետափրէսի որ զայն իր տան մատակարարը ըրաւ։ Բայց Պետափրէսի կինը նախանձեցաւ Յովսէփէն և Պետափրէս զայն բանտ դնել տուաւ։

Յովսէփի քսակիսի մէջ. — Բանտապետը հաշտ աչքով կը նայէր Յովսէփի, այնպէս որ բոլոր յանցաւորներն ու բանտը՝ Յովսէփին յանձնեց։

Թագաւորին տակառապետը ու մատակարարը յանցանք գործած ըլլալով, Թագաւորը շտաբարկացաւ և հրամայեց որ զանոնք բանտ դնեն. երկուքն ալ բանտարկուեցան Յովսէփայ բանտին մէջ ու նոյն գիշերը երկուքն ալ երազ տեսան։ Յովսէփ զանոնք շատ տխուր տեսնելով մօտեցաւ անոնց և հարցուց պատճառը։ Անոնք պատասխանեցին. «Երազ տեսանք և չկայ մէկը որ մեկնէ»։ Յովսէփ ըսաւ. «Երազի մեկնութիւնը Աստուծոյ գործն է, բայց և այնպէս ինծի պատմեցէք»։

Նախ տակառապետը սկսաւ պատմել. «Ես երազիս մէջ տեսայ որթ մը, որուն վրայ երեք հասած ողկոյղներ կային։ Փարաւոնին գաւաթը

ձեռքս էր, ողկոյղին հատիկները կը ճմլէի բաժակին մէջ և Փարաւոնին կուտայի»։ Յովսէփ պատասխանեց. «Բու երազիդ մեկնութիւնը այս է. երեք ողկոյղները երեք օր կը նշանակեն, ուրկէ ետք Թագաւորը կրկին քեզ պիտի յանձնէ պաշտօնը. բայց երբ բանտէն ելնես, մի մօռնար զիս, բարեխօսէ Թագաւորին մօտ և զիս ազատէ բանտէն, որովհետեւ անիրաւ տեղը բանտ դրուած եմ»։

Մատակարարն ալ սկսաւ իր երազը պատմել. «Ես ալ տեսայ երազիս մէջ, ըսաւ, գլխուս վրայ երեք սկաւառակ դրուած. առաջինին մէջ Թագաւորին ամէնէն սիրած կերակուրները կային։ Այդ առաջին սկաւառակին կերակուրներէն թըռչունները կուգային «կուտէին»։ Բու երազիդ մեկնութիւնը սա է ըսաւ Յովսէփ. «Երեք սկաւառակները երեք օր կը նշանակեն. երեք օրէն ետք Փարաւոն գլուխդ կտրել պիտի տայ և քեզի փայտէ մը կախել տալով, թռչունները պիտի դան և մարմինդ ուտեն»։

Իրաւ ալ Յովսէփին ըսածին պէս պատահեցաւ։ Երեք օր ետքը Թագաւորը տակառապետը բանտէն հանել տուաւ և իր նախկին պաշտօնին մէջ հաստատեց, իսկ մատակարարը փայտէ մը կախել տուաւ։ Տակառապետը սակայն մոռցաւ Յովսէփը։

Փարաւոնի երազները. — Յովսէփի եգիպ-

Յոսի Առաքալար: — Երկու տարի ետք Փարաւոն
երազ մը տեսաւ. իրր թէ փունջէ մը եօթը գե-
ղեցիկ ու ընտիր հասկեր առաջ եկան: Ասկէ ետք
տեսաւ եօթը ուրիշ խորշակահար հասկեր որոնք
դուրս եկան և առջի եօթը գեղեցիկ և ընտիր
հասկերը կրկնեցին: Փարաւոն արթնցաւ և շփօթե-
ցաւ. իսկոյն կանչել տուաւ Եգիպտոսի երազա-
հանները և պատմեց անոնց իր տեսած երազները,
բայց ոչ ոք կրցաւ մեկնել:

Ան ատեն տակառապետը թագաւորին ըսաւ .
«Այսօր ես իմ յանցանքս յիշեցի. երբ դուք
զիս և մատակարարը բանտարկել տուիք, զիշորը
երկուքս ալ երազ տեսանք. մեր մօտ Երայիցի
տղայ մը եկաւ և մեր երազը մեկնեց. և ինչպէս
որ մեկնեց՝ այնպէս ալ երազը կատարուեցաւ. ես
դարձեալ պաշտօնս ստացայ, իսկ մատակարարը
կախուեցաւ »:

Թագաւորը իսկոյն կանչել տուաւ Յովսէփը-
զայն բանտէն դուրս հանելին, ածիւելին, նոր
զգեստներ հագցուցին և Փարաւոնի ներկայացաւ:
Թագաւորը ըսաւ. «Ես երազ տեսայ և մէկը
չկրցաւ անոր մեկնութիւնը տալ. ինծի ըսին որ դուն
կրնաս այդ երազին մեկնութիւնը տալ »: Յովսէփ
պատասխանեց. «Ես, Տէր արքայ, բան մը չեմ
կրնար ընել. ատիկա Աստուծոյ գործն է »:

Փարաւոն պատմեց Յովսէփին իր երազը:
Յովսէփ ըսաւ. «Երկու երազներն ալ մըննոյն

Նշանակութիւնը ունին, եօթը տարի Եգիպտոսի
մէջ առատութիւն պիտի ըլլայ, իսկ եօթը տարի
ալ սով պիտի ըլլայ: Ուրեմն, Տէր Արքայ, պէտք
է խելացի մարդ մը գտնել և Եգիպտոսի կառա-
վարիչ նշանակել, որպէս զի առատութեան եօթը

Յովսէփ Փարաւոնի երազը կը մեկնէ

տարիներուն մէջ ուտելիք ժողով և աշտպէսով յաջորդ-
եօթը սովի տարիներուն մէջ ժողովուրդը անօ-
թութենէ չմեռնի »:

Այս խօսքին՝ թէ թագաւորը և թէ
բոլոր անոր ծառայողները հանեցան: Փարաւոն

ըսաւ . « Ո՛վ քեզմէ աւելի խելացի և իմաստուն կրնայ ըլլալ , քեզի կը յանձնեմ՝ ամբողջ Եգիպտոսի կառավարութիւնը » :

Փարաւոն հանեց մատնին իր մատէն և Յովսէփին մատը անցուց . գեղեցիկ զգեստներ հագցընել տուաւ և ոսկեղէն մանեակն ալ անոր վզէն կախեց : Իր կառքին մէջ նստեցնել տուաւ Յովսէփը և մունետիկներու բերնով բարձրաձայն ըսել տուաւ . « Մունը դրէք Յովսէփին առջև » :

Փարաւոն Յովսէփը քուրմերուն աղջիկներէն մէկուն հետ պսակեց : Յովսէփ ունեցաւ երկու զաւակ որուն մէկուն անունը դրաւ Մանասէ , իսկ միւսինը Եփրեմ :

Յովսէփ երեսուն տարեկան էր ան ատեն : Երբ լիութեան եօթը տարիները եկան, Եգիպտոս ամէն տեսակ առատութեամբ լեցուեցաւ : Յովսէփ պաշտօնեաներ նշանակեց որոնք կը ժողովին ցորենը Փարաւոնի շտեմարաններուն մէջ , որպէս զի յաջորդ սովի եօթը տարիներուն մէջ ժողովուրդին բաժնեն :

Անցան առատութեան եօթը տարիները և յաջորդեցին սովի եօթը տարիներ : Ամբողջ երկրին մէջ սով ինկաւ և սովը ամենը կը նեղէր : Ժողովուրդը հաց կ'ուզէր թագաւորէն որ ըսաւ . « Դացէք Յովսէփին մօտ , և ան պէտք եղածը պիտի ընէ ձեզի » :

Յովսէփ բոլոր շտեմարանները բանալ տուաւ

և սկսաւ ցորեն ծախել Եգիպտացւոց . հեռաւոր երկիրներէ ալ Եգիպտոս կուգային ցորեն գնելու , որովհետեւ ամէն տեղ սով կար :

Յովսէփին եղբայրները Եգիպտոս կուգան . — Քանանացւոց երկիրն ալ սով ինկած էր : Յակովբ լսեց որ Եգիպտոս ցորեն կը ծախուի , ուստի կանչեց իր զաւակները և ըսաւ . « Ելէք Եգիպտոս գացէք ցորեն գնելու » : Յովսէփին տասը եղբայրները Եգիպտոս եկան ցորեն գնելու համար : Յակովբ Բենիամինը չը զրկեց վախնալով որ անիկա վնասի մը կ'երթարկուի :

Յովսէփի եղբայրները երբ Եգիպտոս եկան , գացին Յովսէփին մօտ բայց զանիկա չը ճանչցան . երկրպագեցին անոր առջև և գլուխնին ծռած կեցած էին : Յովսէփ ճանչցաւ իր եղբայրները և միտքը եկաւ այն երազը զոր տեսէր էր չատ տարիներ առաջ իր եղբայրներուն մասին : Խիստ կերպով վարուեցաւ անոնց հետ և հարցուց . « Ուսկե՞ կուգաք » : Անոնք պատասխանեցին . « Քանանացւոց երկրէն որպէս զի ցորեն գնենք » : Յովսէփ ըսաւ . « Դուք լրտեսներ էք և եկեր էք իմանալու թէ ի՞նչ վիճակի մէջ է մեր երկիրը » :

— Ոչ , Տէր իմ , պատասխանեցին , մենք քու ծառաներդ ենք , մենք լրտեսներ չենք , հոս եկանք ցորեն գնելու համար : Մենք տառներու կու եղբայր ենք , մեր հայրը Քանանացւոց երկիրն

է, կրտսեր եղբայրնիս տունն է, իսկ միւս եղբայրնիս մէջտեղ չկայ :

— Դուք լրտեսներ էք, կրկնեց Յովսէփ :

Եւ երեք օր բանտը դնել տուաւ զանոնք :

Երրորդ օրը Յովսէփ ըսաւ անոնց. «Ձեռնէ մէկը պէտք է բանտին մէջ կապուած մնայ, իսկ դուք ձեր գնած ցորենը տուն տարէք, երբ ետ դառնաք ձեր կրտսեր եղբայրն ալ մէկտեղ բերէք որպէս զի հաւատամ ձեր խօսքերուն» :

Եղբայրները սկսան իրարու նայիլ և ըսել. «Այս բոլոր մեր գլխուն եկածները Յովսէփին պատճառովն է. մենք անոր աղաչանքին մօտիկ չըրինք, անոր արիւնը մտանք և հիմա Աստուած մեզի կը պատժէ» : Ռուբէն ըսաւ. «Ես ձեզի չեմ ըսեր որ պարապ տեղը այդ մանուկին չարիք չի գործէք, դուք ինծի մօտիկ չըրիք, և ահա հիմա ալ այս պատիժը մեր գլխուն եկաւ» :

Յովսէփ թարգմանի միջոցաւ կը խօսէր իրենց հետ և չէին գիտեր թէ Յովսէփ կը հասկնայ իրենց բոլոր ըսածները : Յովսէփին սիրտը յուզուեցաւ, երեսը դարձուց և սկսաւ դառնօրէն լալ : Ետքը դարձաւ և եղբայրներուն առջև Շմաւոնը կապել տուաւ ու հրաման ըրաւ որ անոնց տոպրակները ցորենով լեցնեն ու իւրաքանչիւրին ցորենին գինն ալ տոպրակին մէջ դնեն, ասկից զատ հրամայեց որ ճամբան ուտելիք ալ տան անոնց :

Յովսէփի եղբայրները ցորենը բեռցնելով էշերուն վրայ, սկսան Եգիպտոսէն հեռանալ : Ճամբուն միջոցին՝ եղբայրներէն մէկը բացաւ պարկին բերանը՝ իշուն կերակուր տալու համար և տեսաւ որ իր ցորենին գինը պարկին մէջն է. իսկոյն իմացուց իր եղբայրներուն և ըսաւ. «Իմ ցորենիս դրամը պարկին մէջն է դրուած» : Այնքը վախցան և իրարու կ'ըսէին. «Այս ինչ փորձանք է որ Աստուած մեր գլխուն զրկեց» :

Երբ Քանանացւոց երկիրը իրենց տունը հասան, պատմեցին եղածը իրենց հօրը և ըսին. «Այն երկրին տէրը մեզի խիստ լեզուով խօսեցաւ, մեզ լրտեսներու տեղ դրաւ, իսկ մենք անոր ըսինք թէ մենք ճիշտ խօսող մարդիկ ենք, թէ մենք մէկը անհետացած է և թէ մեր կրտսերը մեր հօր քովն է» : Ան ատեն երկրին իշխանը ըսաւ մօզի. «Թողէք ձեր եղբայրներէն մէկը իմ քով ու ետ դարձէք, և ձեր կրտսեր եղբայրն ալ բերէք հոս որպէս զի ձեր խօսքին հաւատամ» : Եւ Շմաւոնը իր քով ձգեցինք :

Եւ սկսան իրենց պարկերնորնուն ցորենները թափել և իւրաքանչիւրնին իր ցորենին գինը պարկին մէջ գտան. ամէնն ալ սկսան վախնալ, ինչպէս և Յակովբ որ ըսաւ.

— Դուք ինծի անորդի ըրիք. Յովսէփը չկայ. Շմաւոնը պակսեցաւ և հիմա ալ Բենիամինը տանիլ կ'ուզէք :

Ռուբէն պատասխանեց .

— Բենիամինը ինծի յանձնէ , հայր իմ սիրելի , ես զանիկա ետ կը բերեմ :

— Ոչ , պատասխանեց Յակովբ , ես թող չեմ տար որ անիկա ձեզի հետ Եգիպտոս տանիք . եթէ ճամբուն վրայ վտանգ մը պատահի անոր , ծերութեանս այս օրերուն մէջ անմիտիժար պիտի մնամ և յուսահատ գերեզման պիտի իջնեմ :

Բայց սովը երթալով կը սաստկանար երկրին մէջ . Եգիպտոսէ բերուած ցորենը լմնցաւ և Յակովբ ըսաւ իր զաւակներուն .

— Դարձեալ գացէք Եգիպտոս և ցորեն գնեցէք :

Յուդայ պատասխանեց . « Այն երկրին իշխանը մեզ բաւ որ՝ եթէ ձեր եղբայրը հեռերնիդ չի բերէք , երեսս մի տեսնէք : Թող տուր Բենիամինին որ մեզի հետ գայ . անոր փոանգ մը չի պատահիր , ես երաշխաւոր կ'ըլլամ անոր և եթէ բան մը պատահի ինձմէ պահանջէ անիկա » :

Յակովբ պատասխանեց . « Ուրեմն ինչպէս որ կ'ուզէք թող անանկ ըլլայ . որպէս զի իշխանին սիրտը առնէք , տարէք ձեզ հետ մեր երկրին ամէնէն լաւ պտուղներէն , ինչպէս և մեզը , խունկ , ընկոյղ , ստաշխն և իշխանին ընծայ տուէք : Մի մոռնաք ձեր պարկերուն մէջ գտնուած դրամը ետ տալու : Թող ողորմած Աստուած կակուղցնէ իշխանին սիրտը որպէս զի Շմաւոնն ալ թող տայ » :

Եղբայրներն առին ընծաները և Բենիամինի հետ ճամբու ելան դէպի Եգիպտոս :

Երբ Յովսէփ իր եղբայրները և Բենիամինը տեսաւ ըսաւ հաղարապետին . « Տուն տա՛ր այս մարդիկը և սեղանի պատրաստութիւն տե՛ս , որովհետեւ անոնք պէտք է ինծի հետ ճաշեն » : Հաղարապետը Յովսէփի տունը տարաւ զանոնք : Երբ տուն եկան , եղբայրները վախով լեցուած իրարու կ'ըսէին . « Մեր պարկերուն մէջ դրամ գտնուելուն համար մեզի հոս բերին . իշխանին դիտաւորութիւնը մեզի յանցաւոր հանել և մեզ ծառայ ընել է » : Մօտեցան հաղարապետին և ըսին . « Ո՛վ տէր , մենք ասկից առաջ հոս եկեր էինք ցորեն գնելու , երբ տուն դարձանք և մեր պարկերուն բերանները բացինք , մեզմէ խրարանչիւրը իր վճարած փողը պարկին մէջ գտաւ : Մենք այդ դրամը ետ բերինք և ասկից զատ ուրիշ դրամ ալ բերինք նորէն ցորեն գնելու համար , մենք չենք գիտեր թէ այդ փողը ո՞վ է դրեր մեր պարկերուն մէջ » :

Հաղարապետը պատասխանեց անոնց .

— Մի վախնաք , այդ դրամը Աստուած դրեր է ձեր պարկերուն մէջ , ես մեր տուած ցորենին ամբողջ դրամը ստացած եմ :

Շմաւոնն ալ բանտէն հանեցին և Յովսէփին տունը տարին : Եղբայրները բերած ընծանին պատ-

րաստ պահեցին, որովհետեւ իմացած էին թէ Յովսէփ իրենց հետ պիտի ճաչէր :

Երբ Յովսէփ տուն եկաւ եղբայրները ընծաներն առին և երեսի վրայ ինկան : Յովսէփ սիրով բարեւ տուաւ անոնց և ըսաւ . « Ի՞նչպէս է ձեր ծերունի հայրը » : Անոնք պատասխանեցին . « Մեր հայրը՝ քու ծառադ՝ դեռ ողջ է », և գլուխին ծռեցին : Յովսէփ տեսաւ Բենիամինը և ըսաւ . « Կարծեմ սա է ձեր կրտսեր եղբայրը » : Ետքը աւելցուց . « Թող Աստուած քեզի ողորմի, դաւապա » :

Յովսէփ յուզուած՝ հեռացաւ իր սենեակը և սկսաւ լալ : Ետքը երեսը լուաց, դուրս ելաւ և պատուիրեց որ հաց բերեն :

Ծառաները Յովսէփին եղբայրները իրենց տարիքին համեմատ նստեցուցին . առաջ մեծերը, ետքը կարգաւ պղտիկները և սկսան կերակուր բաժնել : Բենիամինին բաժինը հինգ անգամ աւելի շատ էր միւսներէն և ասոր համար եղբայրները զարմացան :

Յովսէփ կը յայտնուի եղբայրներուն . — Յովսէփ հազարապետին ըսաւ . « Անոնց պարկերը մինչև բերանը ցորենով լեցնել տուր և ամէն մէկին դրամը իր պարկին մէջ դիր, իսկ գաւաթօ ալ՝ ամէնէն պզտիկ եղբորը պարկին մէջ » :

Հազարապետը կատարեց Յովսէփին հրամանը : Հետեւեալ օրը եղբայրները ճամբայ ելան դէպի

Քանան : Դեռ նոր դուրս ելած էին քաղաքէն, Յովսէփ իր մօտ կանչեց հազարապետը և ըսաւ . « Վաղէ այն մարդոց ետեւէն, հասիր անոնց և ըսէ . « Ինչո՞ւ համար դուք բարութեան փոխարէն չարութիւն կ'ուզէք ընել, ինչո՞ւ համար դուք իմ տիրոջս սակիէ գաւաթը գողցաք » :

Հազարապետը օտարականներուն ետեւէն հասաւ և Յովսէփին պատուիրածին պէս խօսեցաւ անոնց :

Յովսէփին եղբայրները պատասխանեցին և ըսին . « Աստուած չընէ որ մենք ատանկ գողութիւն ըրած ըլլանք : Այն դրամը զոր մենք մեր պարկերուն մէջ գտանք քեզի ետ բերինք, ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ որ մենք քու տիրոջ տունէն ոսկի կամ արծաթ գողնանք : Որու քով որ ոսկի գաւաթը գտնէք, թող անիկա մեռնի, և միւսները քու տիրոջ ծառաներն ըլլան » :

— Ո՛չ, պատասխանեց հազարապետը, որու քով որ գաւաթը գտնուի անիկա թող իմ տիրոջ ծառան ըլլայ, իսկ միւսներդ ազատ էք :

Պարկերը վար իջեցուցին և հազարապետը ամէնուն պարկերը նայեցաւ և ամենէն վերջը Բենիամինին պարկին մէջէն գտաւ գաւաթը :

Եղբայրները յուսահատած՝ սկսան իրենց զգեստները պատռել և լալ, և վերադարձան քաղաք :

Յուդայ ներկայացաւ Յովսէփին, երեսի վրայ ինկաւ և ըսաւ .

— Ի՞նչ պատասխանենք, ինչպէս արդարա-
նանք քու քովդ, ով Տէր, ահա ամենքս քու
քովդ ենք և բոլորս ալ քու ծառաներդ :

— Այդպիսի բան ես չեմ ընդունիր, պա-
տասխանեց Յովսէփի, որու քով որ գաւաթս գըտ-
նուեցաւ ան իմ ծառաս պիտի ըլլայ, իսկ միւս-
ները ազատ էք :

Ան ատեն Յուդայ առաջ անցաւ և ըսաւ .

— Տէր, թող տուր քու ծառայիդ որ քու
առջև խօսք մ'ընէ : Մենք տունը՝ ունինք ծերունի
հայր մը որուն խօսք տուի և երաշխաւոր եղայ որ
իմ պղտիկ եղբայրս՝ Բենիամինը՝ ողջ առողջ իրեն
պիտի վերադարձնեմ : Եթէ Բենիամինը մեզ հետ
չտեսնէ, իմ ծերունի հայրս իր սրտին ցաւէն ողջ
ողջ գերեզման պիտի իջնէ . ուստի փոխանակ
անոր, զիս իբր ծառայ ընդունէ քու քովդ և
անիկա ազատ ձգէ եղբայրներուն հետ՝ հայրենիք՝
իր հօր քով վերադառնալու . մտածեցէ՛ք, Տէր
իմ, թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ իմ ծերայած հայրս
երբ չտեսնէ վերադարձը իր ամենէն սիրական
զաւկին՝ Բենիամինին :

Յովսէփի ալ չկրցաւ ինքզինքը բռնել, հրա-
ման ըրաւ բոլոր Եգիպտացիներուն դուրս ելնել
ու սկսաւ այնպիսի բարձր ձայնով լալ, որ Եգիպ-

տացիները և իր ծառաները կը լսէին դրսէն անոր
ձայնը : Յովսէփ ըսաւ իր եղբայրներուն .

— Ես Յովսէփն եմ, ո՞վ իմ սիրական եղ-
բայրներս :

Եղբայրները վախցան ու շուարեցան և չէին
գիտեր թէ ի՞նչ պատասխանեն, իսկ Յովսէփ շա-
րունակելով իր խօսքը ըսաւ . «Մօտս եկէք, ես
Յովսէփն եմ, ձեր եղբայրը, զոր Եգիպտացիներ-
ուն ծախեցիր . մի վախնաք, մի մտածէք ամե-
նեւին թէ ես անոր համար ձեզի դէմ վշտացած
եմ : Աճապարեցէք և դացէք մեր տունը և ըսէք
հօրս որ Աստուած ինձի ամբողջ Եգիպտոսի տէր
ըրած է . թող հայրս շուտով իմ քովս գայ .
թող բնակի Գեոսեմի երկիրը որ իմ մօտս է, թող
հոն բնակին նաև իր զաւակները, թողնեն ու
ոչխարները և ինչ որ ունի բոլորն ալ մէկտեղ
բերէ . անոր պակասութիւնները ես ամէնն ալ
կը հոգամ, սրովհետեւ ոովը հինգ տարի պիտի
չարունակէ այս երկրին մէջ :

Յովսէփ փաթթուեցաւ իր պղտիկ եղբոր
Բենիամինին վիզը ու լացաւ . Բենիամին ալ Յով-
սէփին փարեցաւ և սկսաւ լալ . Յովսէփ համբու-
րեց եղբայրները կարօտագին և միշտ կուլար :

Փարաւոն լսեց Յովսէփի եղբայրներուն գա-
լուստը և Յովսէփի բերնով յայտնեց անոր եղ-
բայրներուն որ երթան հայրենին Եգիպտոս բերեն :

Յովսէփ կառքեր տուաւ անոնց, նոյնպէս

ճամբու պաշար և իւրաքանչիւրին երկու ձեռք
զգեստ, իսկ Բենիամինի երեք հարիւր դահեկան
և երեք ձեռք զգեստ տուաւ : Բայ ի ասոնցմէ
հօրը համար տասը էշ զրկեց՝ Եգիպտոսի բերքե-

Յովսէփ իւր եղբայրները կը նախնայ

րով բեռնաւորուած և տասն ալ ջորի ցորենով ու
հացով :

Եղբայրները հեռացան Եգիպտոսէն և եկան
Քանան ուր պատմեցին իրենց հօրը թէ Յովսէփ

ողջ է դեռ և Եգիպտոս անոր իշխանութեան
տակն է : Յակովբ զարմացաւ : Եղբայրները պատ-
մեցին ինչ որ իրենց գլխէն անցած էր : Երբ Յա-
կովբ իր կորսուած զաւկին կառքերը տեսաւ ըսաւ .
« Միթէ՞ իմ սիրական որդիս Յովսէփը կենդանի
է, աճապարեմ ու տեսնեմ զայն քանի որ չեմ
մեռած » :

22. ՅԱԿՈՎԲ ԵՂԻՊՏՈՍԻ ՄԷՉ

Յակովբ վաթսու և վեց հոգիով Եգիպտոս
հասաւ : Երբ Բերսարէ եկաւ Աստուած տեսիլքի մը
մէջ երեւաց և ըսաւ անոր . « Ես քու հօրդ Աստ-
ուածն եմ . մի վախնար, գնա Եգիպտոս . հոն քեզի
մեծ ազգ պիտի ձեւացնեմ, դուն հոն պիտի մեռ-
նիս, իսկ զաւակներդ որ մը վերստին Քանան երկիրը
պիտի դարձնեմ » :

Յակովբ նախ Յուդան Յովսէփին զրկեց որ-
պէս զի իր գալուստը անոր իմացնէ : Յովսէփ երբ
լսեց որ հայրը կուգայ, լծել տուաւ կառքերը և
եկաւ հայրը դիմաւորելու : Երբ Յովսէփ հայրը
տեսաւ, անոր վիզն ինկաւ և երկար ժամանակ
լացաւ : Յակովբ ըսաւ . « Այլ հանգիստ կը մեռ-
նիմ քեզ տեսնելէս ետքը, ո՛վ իմ սիրելի զա-
ւակս » :

Յովսէփ Փարաւոնի իմացուց իր հօրն ու եղբայրներուն գալուստը: Յետոյ առաւ իր եղբայրներէն հինգը և ներկայացուց Փարաւոնի: Թագաւորը հարցուց.

— Ինչո՞ւ կը պարապիք:

— Քու ծառաներդ և մեր հայրը խաշնարած ենք. մենք եկանք քու երկիրդ բնակելու որովհետեւ ծառաներդ արօտատեղի չունին իրենց կենդանիներուն համար, սոյլը կը նեղէ մեզի, ուստի խնդրեմ հրաման տուր մեզի Գեսեմ բնակիլ:

Փարաւոնն ըսաւ Յովսէփին. « Ընտրէ հօրդ և եղբայրներուդ համար իմ երկրիս ամէնէն աղէկ տեղը. բնակեցուր զանոնք Գեսեմ և եթէ եղբայրներուդ մէջ քաջ և զօրաւոր մարդիկ կան, ոչխարներուս վերակացու ըրէ »:

Յովսէփ իր հայրն ալ ներկայացուց թագաւորին: Փարաւոն հարցուց Յակովբին. « Քանի՞ տարեկան ես »: Յակովբ պատասխանեց. « Հարիւր երեսուն տարեկան եմ, Տէր իմ »: Յակովբ օրհնեց Փարաւոնը: Յակովբ և եղբայրները բնակեցան Գեսեմի մէջ ինչպէս հրամայեալ էր իրենց Փարաւոն:

Յակովբայ սերունդը աճեցաւ ու բազմացաւ եգիպտոսի մէջ: Յակովբ տասն և եօթը տարի ապրեցաւ եգիպտոս և երբ մեռնելու օրը մօտեցաւ կանչեց Յովսէփը և ըսաւ. « Եթէ զիս կը սիրես,

մեռնելէս ետք մի թողուր այս երկրին մէջ, այլ տար զիս թաղել տուր իմ երկրիս պապերուս գերեզմանին մէջ: Յովսէփ պատասխանեց. « Ինչոր կը կամիս թող անանկ ըլլայ »:

Յակովբայ վիճակը հետզհետէ կը ծանրանար: Յովսէփ առաւ իր երկու զաւակները Եփրեմն ու Մանասէն ու զնոց հօրը քով: Յակովբ երբ իմացաւ Յովսէփայ գալուստը զօրացաւ, անկողին մէջ նստաւ և ըսաւ. « Քու երկու զաւակներդ՝ Եփրեմն ու Մանասէն իմ զաւակներն են, ինչպէս Ռուբէնն ու Շմայոնը: Ետքը դարձաւ Յովսէփի և ըսաւ այսպէս. « Ահա ես կը մեռնիմ, Աստուած քեզի հետ կ'ըլլայ և կը վերադարձնէ ձեզ կրկին ձեր հայրերուն երկիրը »:

Այդ ետքը Յակովբ կանչեց իր բոլոր զաւակները և օրհնեց իւրաքանչիւրը իրեն յատուկ օրհնութեամբ: Ասիկա իր չորրորդ որդին Յուդան՝ բոլոր եղբայրներուն վրայ գլխաւոր դրաւ: Յակովբ իր զաւակներուն ըսաւ. « Ինծի՝ Քանանացուց երկիրը Մամբրէի այրին մէջ թաղեցէք »: Եւ յետոյ դոցեց իր աչքերը: Յակովբ մեռած էր: Յովսէփ ինկաւ հօրը երեսին վրայ, կուլար և կը համբուրէր զայն:

Եգիպտացիները սուգ բռնեցին Յակովբի մահուն համար:

Երբ սուգի օրերն անցան Յովսէփ Փարաւոնի ըսաւ. « Հայրս խնդրեց ինձմէ օր ես զինքը Քա-

նանազանոց երկիրը թաղեմ. ես կ'երթամ և հայրս
թաղելէ ետքը կը վերադառնամ» : Փարաւոն ար-
տօնութիւն տուաւ :

Յովսէփ ճամբայ ելաւ Քանանու երկիրը .
իրեն կը հետեւէին եղբայրներն ու հօրը ծառա-
ները : Դիակը տարին Քանանացւոց երկիրը և թա-
ղեցին Մամրէի մօտ՝ Կրկին այրին մէջ և վերա-
դարձան Եգիպտոս :

23. ՅՈՎՍԷՓԻՆ ՄԱՆՐ

Երբ Յակովբ մեռաւ Յովսէփին եղբայրները
կը վախճային իրենց եղբօրմէն և կ'ըսէին . « Յով-
սէփ մեզ ո՞ր պահած է , և հիմա որ հայրերնիս
մեռած է , մեր իրեն ըրած չարութեանը փոխարէն
պիտի հանէ » : Ուստի բոլոր իր եղբայրները եկան
իր քով և և աղաչելով ըսին .

— Ներէ՛ բոլոր այն յանցանքներուն և չա-
րութիւններուն որ մենք գործեցինք քեզի հանդէպ :

Յովսէփին սիրտը յուզուեցաւ և սկսաւ լալ :
Ետքը Յովսէփ ըսաւ անոնց . « Մի վախճա՛ք , թէ-
պէտ և դուք ինծի դէմ չարիք մտածեցիք , բայց
Աստուած բարիք ըրաւ : Մի վախճա՛ք , ես թէ ձեզի
և թէ ձեր զաւակները կը կերակրեմ » :

Յովսէփ հարիւր տասը տարեկան երբ եղաւ
եղբայրները քովը կանչեց և ըսաւ անոնց . « Ահա
ես կը մեռնիմ , Աստուած ձեզի պիտի այցելէ .
ձեզի այս երկրէն պիտի հանէ և տանի Քանանաց-
ւոց աշխարհը զոր Աստուած ձեզի տալու երդ-
ուընցաւ ձեր պապերուն՝ Աբրահամու , Իսահակին
և Յակովբին : Երբ դուք այդ երկիրը երթաք
չմոռնաք ոսկորներս ալ մէկտեղ տանելու » :

Մեռաւ Յովսէփ և թաղեցին զայն Եգիպ-
տոսի մէջ :

Գ. ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ
ԽՈՍՏԱՅՈՒԱԾ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԻԼԸ

ՄՈՎՍԷՍԻ ԾՆՈՒՆԴԷՆ ՄԻՆՁԵՒ ՅԵՍՈՒՆ ՄԱՀԸ

24. ԻՍՐԱՅԵԼԱՅԻՈՅ ՆԵՂՈՒԹԻԻՆՆԵՐԸ

Յովսէփայ մեռնելէն երկու դար ետք, Յակովբայ ցեղը այժման շատցաւ եգիպտոսի մէջ որ կատարեալ ժողովուրդ մը կազմեցին: Ան առնէն եգիպտոսի մէջ նոր թագաւոր մը եկած էր որ Յովսէփը չէր ճանչնար և ըսաւ եգիպտացիներուն. «Իսրայելացիները չափէ դուրս շատցած են և վտանգաւոր կրնան ըլլալ մեզ համար. եթէ պատերազմ մը պատահի, դիւրաւ կրնան մեր թշնամիին հետ միանալ և մեզի դէմ պատերազմ ընել, պէտք է այդ ժողովուրդը ոչնչացնել»:

Անոնց համար թագաւորը վերակացուններ նշանակեց որպէս զի Իսրայելացիները չարչարեն: Եգիպտացիները ամէն տեսակ անգթութիւններ կ'ընէին. ամէնէն ծանր աշխատանքները և ամէնէն ծանր բռնորդ կրել կուտային անոնց: Բայց հակառակ բոլոր չարչարանքներուն և ճրն-

շումներուն, Իսրայելացիները նորէն կը բազմանային և կ'աճէին: Երբ Փարաօն տեսաւ որ այդ միջոցով չպիտի կրնայ անոնց աճումին առաջքն առնել, հրաման ըրաւ որ Իսրայելացւոց բոլոր նորածին մանչ զաւակները ջուրը ձգեն:

25. ՄՈՎՍԷՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ

Այդ միջոցին Ղեւիի ցեղէն մէկը Ղեւի անուն մարդու մը աղջկան հետ ամուսնացաւ և արու զաւակ մը ունեցաւ: Մայրը չափէ դուրս կ'ուրախանար, բայց որովհետեւ թագաւորը հրամայած էր որ բոլոր նորածին մանչ զաւակները նեղոս գետը ձգուին, կը վախնար ու է մէկուն իմացնելու իր զաւակին ծնունդը: Հետեւաբար երեք ամիս ծածուկ պահեց: Բայց երբ ալ անկարելի եղաւ աւելի երկար ծածուկ պահել, եղէգէ զամբիւղ մը շինեց, երեխան անոր մէջը դրաւ և նեղոս գետին եզերքը ջուրին վրայ թող տուաւ: Փոքրիկին քոյրը հեռուէն կը գիտէր որ տեսնէ թէ եղբորը ի՞նչ պիտի պատահի:

Թագաւորին աղջիկը որ գետին եզերքը իջած էր լուացուելու համար՝ երբ հեռուէն տեսաւ զամբիւղը, աղախիններէն մէկը զրկեց որ առնէ և բերէ: Աղախինները առին զամբիւղը և երբ բերին,

Թագաւորին աղջիկը բացաւ զայն և տեսաւ որ մանուկ մը կար մէջը որ կուլար : Սիրտը շարժեցաւ և ըսաւ . «Աս մանուկը Երրայեցւոյ մանուկ-

Մովսէս ջուրէն կ'ազատի

ներէն պիտի ըլլայ» : Ան ատեն պզտիկին քոյրը մօտեցաւ Թագուհիին և ըսաւ . «Արդեօք չե՞ս ուզեր որ Երրայեցի կին մը կանչեմ որ մանուկին կաթ տայ» : Փարաւոնի աղջիկը ըսաւ . «Գնա , կանչէ Երրայեցի կին մը» : Աղջիկը գնաց և իր մայրը կանչեց որ միենոյն ատեն մայրն էր նաև մանուկին : Մայրը եկաւ : Փարաւոնի աղջիկը ըսաւ անոր . «Առ սոյս պզտիկը , քովդ պահէ , մեծցուր

և ես քու վարձքդ կը վճարեմ» : Մայրը առաւ մանուկը , զայն մեծցուց և մեծնալէն ետքը Թագաւորին աղջկան քով բերաւ նորէն . իշխանուհին որդեգրեց զայն և անոր անունը դրաւ Մովսէս որ ջրէ հանուած ըսել է :

Մովսէս պէտք եղած կրթութիւնը առնելով ան ատենուան բոլոր գիտութիւնները սորվեցաւ և իմաստուն մարդ մը եղաւ :

26. Մ Ո Վ Ս Է Ս Ի Փ Ա Խ Ո Ւ Ս Տ Ը

Երբ Մովսէս չափահաս եղաւ , գնաց իր Իսրայելացի եղբայրներուն քով՝ տեսնելու համար անոնց կրած չարչարանքը : Հոն պատահեցաւ Եգիպտացի վերակացուի մը որ անիրաւ տեղը Իսրայելացի մը կը ծեծէր . բարկացաւ և երբ տեսաւ որ իր չուրջը մէկը չկայ՝ մեռցուց Եգիպտացին և աւագին տակը Թաղեց :

Օր մըն ալ դուրս ելաւ և տեսաւ որ երկու Իսրայելացիներ իրարու հետ կռիւ կ'ընէին : Դարձաւ յանցաւորին և ըսաւ . «Ինչո՞ւ քու ընկերդ կը ծեծես» :

— Բեզի ո՞վ մեր վրայ դատաւոր դրաւ , ըսաւ ընկերը , չըլլա՞յ որ ինձի ալ Եգիպտացիին պէս ապաննել ուզես :

Մովսէս վախցաւ երբ իմացաւ որ իր ըրած սպաննութիւնը հասկցուած է : Փարաւոնին ականջն ալ հասաւ այս լուրը և Մովսէսը կուզէր սպաննել իսկ Մովսէս փախաւ Մադիամու երկիրը և կը բնակէր ջրհորի մը մօտ :

Մադիամու երկրին քուրմը աղջիկներ ունէր որոնք եկան ջուր հանելու ջրհորէն : Այդ միջոցին ուրիշ հովիւներ ալ եկան և աղջիկներուն հանած ջուրը յափշտակեցին : Մովսէս բարկացած միջամտեց , ջրհորէն ջուր հանեց և աղջիկներուն ոչխարներուն խմցուց :

Աղջիկները տուն դարձան և եղածը պատմեցին իրենց հօրը՝ Յոթորին որ ըսաւ . «Ո՛ւրտեղ է ան մարդը , ինչո՞ւ մեր տունը չհրամցուցիր» : Աղջիկները եկան Մովսէսը տուն բերին և Մովսէս անկէ ետք սկսաւ Յոթորի ոչխարները արածել : Մովսէս ամուսնացաւ Յոթորի Սեփուրա անուն աղջկանը հետ :

27. ԱՍՏՈՒԱԾ ՄՈՎՍԷՍԸ ԿԸ ԿԱՆՁԻ

Մովսէս իր աներոջ Յոթորի ոչխարները կ'արածէր անապատին մէջ : Օր մը երբ մօտեցած էր Քորբե լեռան՝ նշմարեց մօրենի մը որ կը բորբոքէր բայց չէր այրեր : Մովսէս զարմացած մօտե-

ցաւ մօրենիին որուն մէջէն ձայն մը եկաւ որ կ'ըսէր . «Մովսէս , Մովսէս» : Ան պատասխանեց . «Ի՞նչ է , Տէ՛ր» : Ձայնը կրկնեց . «Հանէ կօշիկներդ , հոն ուր կեցած ես , սուրբ է» : Ձայնը շարունակեց . «Ես եմ՝ Աբրահամու , Իսահակայ և Յակովբայ Աստուածը , տեսայ իմ ժողովրդիս նեղութիւնները եղիպտոսի մէջ . ես կուզեմ Գանահացուց երկիրը անոնց տալ , ես կուզեմ քեզի եղիպտոս Փարաւոնի մօտ զրկել որպէս զի իմ ժողովուրդս աղատեն» : Մովսէս պատասխանեց . «Եթէ ես Խորայեղացուց քով երթամ և ըսեմ թէ Աստուած ինծի զրկեց , չեն հաւատար և կ'ըսեն . — «Աստուած քեզի երևցած չէ» : Աստուած ըսաւ . «Ձեռքիդ դաւաղանը գետին ձգէ» : Ձգեց և դաւաղանը սձ դարձաւ : Մովսէս վախցաւ և հեռացաւ : Աստուած ըսաւ . «Երկնցուր ձեռքդ և պոչէն բռնէ» : Մովսէս բռնեց և օձը դաւաղանի փոխուեցաւ : Աստուած շարունակեց . «Ձեռքդ ծոցդ դի՛ր» : Ձեռքը ծոցը դրաւ Մովսէս , բայց դուրս հանած ատեն տեսաւ որ ձեռքը բորոտեր է : Աստուած ըսաւ անոր . «Ձեռքդ ծոցդ դի՛ր» : Կատարեց և տեսաւ որ միւս ձեռքին նման առողջ էր : Աստուած ըսաւ . «Եթէ այս երկու հրաշքներուն չեն հաւատար , 'նեղոսէն ջուր կ'առնես , գետին վրայ կը սրսկես և գետին ջուրը իսկոյն արիւն կը դառնայ» :

Մովսէս ըսաւ Աստուծոյ . «Տէր ես ծանրա-

լեզու եմ»։ Աստուած ըսաւ անոր . «Բու եղբայրդ Ահարոնը ճարտարախօս է , անիկա քու կողմէ ժողովուրդին իմ կամքս կը յայտնէ և քու բերնովդ կը խօսի և դուն իմ փոխանորդս կ'ըլլաս»։

Մովսէս գնաց Յոթորի քով և ըսաւ . «Արձակէ ինծի , որպէս զի ես վերստին եղբայրներուս քով եգիպտոս վերադառնամ»։ Յոթոր հրաման տուաւ և Մովսէս առնելով իր կինը և երկու զաւակները գնաց եգիպտոս : Անապատին մէջ հանդիպեցաւ Ահարոնի և Աստուծոյ ըսածները անոր հաղորդեց : Մովսէս տեղեկացաւ որ իր ժամանակի Փարաւոնը մեռած է :

Մովսէս և Ահարոն գացին Փարաւոնի երկիրը և Իսրայելացւոց ծերերը ժողովեցին : Ահարոն յայտնեց այն բոլորը ինչ որ Աստուած Մովսէսի յայտներ էր : Երբ ծերերն իմացան որ Աստուած իրենց նեղութիւնները լսեր է սկսան աղօթք ընել Աստուծոյ :

28. ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ ԵԼՆԵԼԸ

Մովսէս և Ահարոն գացին Փարաւոնի քով և ըսին . « Իսրայէլի Աստուածը կը հրամայէ որ իր ժողովուրդը արձակես » :

— Ես Իսրայէլի Աստուածը չեմ ճանչնար , պատասխանեց Փարաւոն , ո՞վ է այն որուն ես մտիկ պիտի ընեմ :

Փարաւոն բարկացած հրամայեց իր գործավարներուն և անոնց օգնականներուն որպէս զի ժողովուրդը աւելի չատ աշխատցնեն : Փարաւոնի հրամանը կատարուեցաւ : Իսրայելացիները սկսան գանգատիլ Մովսէսի և Ահարոնի ու կ'ըսէին . « Աստուած թող ձեզի պատժէ , դուք թագաւորին բարկութիւնը շարժեցիք » : Մովսէս սկսաւ Աստուծոյ աղօթել . « Տէր , այն օրէն երբ ես Փարաւոնի դիմեցի , քու ժողովուրդիդ բեռը ալ աւելի ծանրացաւ , ինչպէս քու ժողովուրդդ այսպէս կը չարչարես » : Աստուած ըսաւ Մովսէսին . « Հիմա տես թէ ի՞նչ պիտի ընեմ Փարաւոնին » :

Աստուած սկսաւ ծանր պատիժներ զրկել Եգիպտացիներուն վրայ : Դորտ , կարկուտ , մուկ , մարախ սկսաւ տեղալ հետզհետէ : Երբ պատիժ մը կուգար , Փարաւոն կ'ըսէր Մովսէսի և Ահարոնի . « Ժողովուրդը կ'արձակեմ » , իսկ երբ պատիժը անցնէր , Փարաւոն կը զղջար իր ըսածին վրայ և թող չէր տար որ Իսրայելացիք եգիպտոսէն դուրս ելլեն :

Աստուած բարկացած՝ ըսաւ Մովսէսին . « Պատիժ մըն ալ պիտի զրկեմ և ան ատեն Փարաւոն անպատճառ թող պիտի տայ ժողովուրդդ եգիպտոսէն ելնելու : Զիշտ կէս գիշերին՝ եգիպտոսի բոլոր անդրանիկները՝ Փարաւոնի զաւկէն սկսեալ մինչև յետին աղքատին զաւակը պիտի մեռնին , իսկ Իսրայելացիներէն մէկը չպիտի մեռնի . ըսէ

Իսրայելի ժողովուրդին որ այս ամիս իրենց համար առաջին ամիսը պիտի ըլլայ՝ Այս ամսուն տասնըչորսին իւրաքանչիւր տան տէր պէտք է ոչխար մը ունենայ, իրիկուան դէմ մորթէ, խորովէ և իր ընտանիքին հետ ուտէ միւսնոյն գիշերը։ Ընթրիքը շուտով պիտի ուտէք, ձեր գօտին կապած, կօշիկները հագած և զաւազանը ձեռքերնիդ։ Միւսնոյն գիշեր ես պիտի հարուածեմ Եգիպտոսի բոլոր անդրանիկները, իսկ դուք անջնաս պիտի հեռանաք այս երկրէն։ Այդ օրը չպիտի մոռնաք. ամէն տարի այդ օրը աօն պիտի կատարէք և նոյնը պիտի պատուիրէք ձեր յաջորդներուն»։

Այդպէս ալ ըրին իսրայելացիք։ Միւսնոյն գիշերը Աստուած ջարդեց Եգիպտոսի բոլոր անդրանիկները. ամէն տուն սուգ մտաւ։ Փարաւոն կանչեց Մովսէսն ու Ահարոնը և ըսաւ. «Շուտ ըրէք, հեռացէք իմ երկրէս, առէք ձեզ հետ ձեր տաւարն ու ոչխարները»։ Իսրայելացիք դուրս ելան Եգիպտոսէն. անոնց թիւն էր 600,000, չհաշուելով կիներն ու պղտիկ տղաքները։ Մովսէս առաւ իր հետ Յովսէփին ոսկորներն ալ։ Աստուած անոնց ամպէ սիւն մը ցոյց տուաւ ցերեկը, իսկ կրակէ սիւն մըն ալ գիշերը առաջնորդելու համար։

29. ԻՍՐԱՅԵԼԱՅԻՔ ԿԱՐՄԻՐ ԾՈՎԷՆ Կ'ԱՆՅՅՆԻՆ

Երբ Փարաւոն իմացաւ որ իսրայելացիք հեռացեր են իր երկրին սահմաններէն, միտքը փոխուեցաւ և ուզեց զանոնք Եգիպտոս վերադարձնել։ Ուստի պատերազմական կառքերով ու ձիերով ինկաւ իսրայելի որդւոց ետեւէն և հասաւ անոնց Կարմիր ծովուն եզերքը։

Իսրայելացիք Կարմիր ծովէն կ'անցնին

Աստուած ըսաւ Մովսէսին. «Ըսէ իսրայելացւոց որ ճամբայ ելլեն. իսկ դուն բարձրացուր գաւազանդ և երկնցուր ձեռքդ ծովուն վրայ»։ Երբ

Մովսէս ձեռքը երկնցույց, ջուրը ճեղքուեցաւ և երկու կողմէն պատի նման անջատ կեցաւ, հովը փչեց, չորցուց ծովուն յատակը և Իսրայելացիք անցան միւս կողմը :

Եգիպտացիներն ալ ինկան անոնց ետեւէն, Փարաւոնն ալ իրենց հետ : Երբ Իսրայելացիք ամբողջովին ծովուն միւս եղերքը ելան Աստուած ըսաւ Մովսէսի . « Երկնցույց ձեռքդ ծովուն վրայ :

Եգիպտացիք կը խեղդուին Կարմիր ծովուն մէջ որպէս զի ջուրը միանայ և ծածկէ Եգիպտացիները : Մովսէս ձեռքը երկնցույց և ծովը միացաւ ջուրին մէջ կորսուեցան բոլոր Եգիպտացիները, Փարաւոնն ալ մէկտեղ :

Մովսէս և իր ժողովուրդը փառք տուն Աստուծոյ և սկսան գոհարանական երգեր երգել :

30. ԻՍՐԱՅԵԼԱՅԻՆԵՐԸ ԱՆԱՊԱՏԷՆ Կ'ԱՆՑՆԻՆ

Մովսէս երեք օր Կարմիր ծովէն դէպի անապատ գնաց : Վերջապէս հասաւ Մեռա, ուրտեղի ջուրը լեղի էր և չէին կրնար խմել : Ժողովուրդը սկսաւ գանգատիլ ու ըսել . « Ի՞նչ պիտի խմենք այս անապատին մէջ » : Աստուած Մովսէսին փայտ մը ցուցուց, զոր ջուրը ձգեցին և ջուրը անուշցաւ :

Իսրայելացիները շարունակեցին ճամբանին և եկան Սին անապատը : Իսրայելացիները սկսան նորէն գանգատիլ Մովսէսի . « Մենք Եգիպտոսի մէջ առատ հաց և միս ունէինք . մինչդեռ այս անապատին մէջ սովէ պիտի մեռնինք » : Աստուած ըսաւ Մովսէսին . « Ես երկնքէն հաց պիտի թափեմ ձեզի համար . ժողովուրդը թող ամէն օր ելլայ և ժողվէ այնքան որքան որ իրեն պէտք է, իսկ վեցերորդ օրը թող երկու անգամ աւելի ժողվէ » : Մովսէս և Ահարոն Իսրայելացւոց հաղորդեցին Աստուծոյ ըսածները :

Իրիկուան դէմ լորամարդիներ իջան և ծածկեցին Իսրայելացւոց բանակը, իսկ առտուն ցօղին հետ միասին գետնի վրայ իջաւ ճերմակ՝ եղեամի նման բան մը : Իսրայելացիները երբ ասիկա տեսան իրարու կ'ըսէին . « Ի՞նչ տեսակ բան է ասփկա » : Մովսէս պատասխանեց . « Ասիկա այն

հայն է զոր Աստուած ձեզի զրկեց ուտելու համար» : Իսրայելացիները այս հացին անունը Մանանա գրին և առտունները կը ժողվէին : Մանանային գոյնը ճերմակ էր և անուշ համ մը ունէր : Իսրայելացիք սկսան առաջանալ անապատին մէջ. բայց ջուր չկար. նորէն սկսան գանգատիլ Մովսէսի. « Զուր տուր մեզի, միթէ՞ մեզի և մեր կենդանիները ծարաւէ մեռցնելու համար եգիպտոսէն ճամբայ հանեցիր » : Մովսէս այս գանգատը հաղորդեց Աստուծոյ և ըսաւ. « Ի՞նչ ընեմ ես այս ժողովուրդին հետ. քիչ մըն ալ եթէ քնայ ինծի պիտի քարկոծեն » : Աստուած ըսաւ. « Առ սա գաւազանդ և սա ժայռին զարկ, իսկոյն անկէ ջուր պիտի բոխի և թող ժողովուրդդ խմէ » : Մովսէս կատարեց Աստուծոյ հրամանը և այնպէս ալ եղաւ :

Ամաղեկացիները պատերազմեցան Իսրայելացիներուն հետ : Մովսէս ըսաւ Յեսուին. « Քաջ մարդիկ զատէ և պատերազմէ մեր թշնամիներուն հետ » : Յեսու կատարեց Մովսէսի պատուէրը, և մինչ ինք կը պատերազմէր Մովսէս և Սհարոն բլուրի մը վրայ բարձրացան : Մովսէս սկսաւ աղօթել : Յեսու յաղթեց Ամաղեկացիներուն :

31. ԱՍՏՈՒԱԾ ՕՐԷՆՔՆԵՐ ԿՈՒՏԱՅ ԻՍՐԱՅԵԼԱՅԻՆԵՐՈՒՆ

Եգիպտոսէ ելնելուն երկրորդ ամսուն Իսրայելացիք հասան Սինա անապատը ուր կը գտնուէր նաև Սինա լեռը : Մովսէս լեռ ելաւ և Աստուած ըսաւ անոր. « Ըսէ ժողովուրդիդ թէ եթէ իմ պատուէրներս պահեն և ինծի մտիկ ընեն, իմ ընտրեալ ժողովուրդս պիտի ըլլան » : Մովսէս իջաւ լեռնէն, ժողովեց ծերերը և ըսաւ անոնց ինչ որ Աստուած իրեն հաղորդեր էր : Ժողովուրդը պատասխանեց. « Մենք պատրաստ ենք Աստուծոյ բոլոր պատուէրները կատարելու » : Մովսէս Աստուծոյ յայտնեց այս խօսքերը : Աստուած ըսաւ. « Գնա ժողովուրդիդ և պատուիրէ անոր որ այսօր և վաղը մաքրուին և լուացուին ու պատրաստ ըլլան երրորդ օրուան համար : Թող մաքուր զգեստներ հագնին. լերան շուրջը ցանկ մը պատէ որ հոն մէկը չելլէ, ապա թէ ոչ հոն մօտեցողը կը մեռնի » :

Հասաւ երրորդ օրը : Առտուն կանուխ լերան վրայ որոտմունք և կայծակներ սկսան. թանձր ամպեր պատեցին լերան գագաթը և փողին ձայնը լերան գագաթէն կը լսուէր : Ամենն ալ փախցան : Սինա լեռը ամբողջ մուխի մէջ էր, կրակէ բոցեր կը բարձրանային և փողին ձայնը հետզհետէ աւելի լսելի կ'ըլլար :

Ան ատեն Աստուած սկսաւ խօսիլ ժողովուրդին հետ և ըսաւ .

1. Ես եմ քու Տէր Աստուածդ , ինձմէ զատ ուրիշ Աստուած չպիտի ունենաս :

2. Կուռք չպիտի չինես և անոնց երկրպագութիւն չպիտի ընես :

3. Քու Աստուծոյ անունը պարապ տեղը բերանդ չպիտի առնես և անոր անունով սուտ երգում չպիտի ընես :

4. Շաբաթ օրը սուրբ պիտի պահես , իսկ եօթերորդ օրը Աստուծոյ պիտի նուիրես :

5. Պատուէ հայրդ ու մայրդ որ երկայն կեանք ունենաս :

6. Մի սպաններ :

7. Մի շնար :

8. Մի գողնար :

9. Ընկերոջդ մասին սուտ վկայութիւն մի տար :

10. Ընկերոջդ ունեցածին աչք մի տնկեր :

Ժողովուրդը զարհուրած ըսաւ Մովսէսին .
«Դուն խօսէ Աստուծոյ հետ, մենք ուղղակի Աստուծոյ հետ չենք կրնար խօսիլ, ապա թէ ոչ ամենքս ալ վախէն պիտի մեռնինք» : Մովսէս լեռ բարձրացաւ և սկսաւ Աստուծոյ հետ խօսիլ : Ետքը իջաւ լեռնէն և Աստուծոյ բոլոր ըսածները յայտնեց ժողովուրդին որ ըսաւ . «Մենք Աստուծոյ բոլոր պատուէրները կը կատարենք» :

Մովսէս դարձեալ բարձրացաւ լեռան վրայ և հոն մնաց քառասուն օր :

Մովսէս լեռ կը բարձրանայ

Երբ Աստուած իր խօսքը լնցուց , Մովսէսի յանձնեց երկու քարէ տախտակներ որոնց վրայ գրուած էին վերոյիշեալ տասը պատուէրները :

32. ԻՍՐԱՅԵԼԱՅԻՆԵՐԸ ԿՈՒՌՔ ԿՐ ՊԱՇՏԵՆ

Երբ Մովսէս լերան վրայ էր, ժողովուրդը ձանձրացաւ Մովսէսի սպասելէն և երթալով Ահարոնին ըսաւ անոր. «Աստուածներ չինէ մեզի համար, որովհետեւ Մովսէս լեռնէն վար իջնալիք չունի և չենք գիտեր թէ ի՞նչ եղաւ»։ Ահարոն ըսաւ. «Բերէք ինծի ձեր կիներուն և աղջիկներուն ոսկիէ օղերը»։ Ահարոն ժողովեց անոնք և ոսկիէ հորթ մը ձուլեց։ Ահարոն սեղան չինեց և ժողովուրդին քարոզ տուաւ այսպէս. «Վաղը Աստուծոյ տօնն է, պատրաստուեցէք անոր շոն մատուցանելու»։ Առտուն կանուխ ժողովուրդը ելաւ և ողջակէզ ըրաւ և ետքը սկսան ուտել, խմել և պարել հորթին շուրջը։

Բայց նոյն պահուն Մովսէս լեռնէն իջաւ ձեռքը բռնած երկու քարէ տախտակները։ Երբ տեսաւ ոսկեղէն հորթը և ժողովուրդը որ անոր շուրջը կը պարէր, խիստ բարկացաւ և ձեռքի քարետախտակները գետին զարնելով կոտրեց։ Իսկ հորթն ալ կրակով այրեց, խարտոցեց և փռչին ջուրի մէջ լեցնելով խմցնել տուաւ ժողովուրդին։ Ետքը դարձաւ Ահարոնին և ըսաւ. «Ինչո՞ւ ժողովուրդը այս տեսակ յանցանքի մէջ ձգեցիր»։ Ու մօտենալով բանակին ըսաւ. «Աստուծոյ հաւատարիմ մնացողները թող քույր գան»։ Ղևիի

բոլոր զաւակները իր քովը հաւաքուեցան։ Մովսէս ըսաւ. «Հանեցէք ձեր սուրերը և բանակին մէկ ծայրէն միւսը կրկին ու կրկին քննեցէք և ով որ Աստուծոյ դէմ մեղանշած է սպաննեցէք»։ Ղևիի որդիները կատարեցին Մովսէսի հրամանը և երեք հազար հոգի մեռցուցին։

Առտուն Մովսէս ըսաւ ժողովուրդին. «Դուք մեծ յանցանք գործեցիք, ես լեռ կ'ելլեմ և կը խնդրեմ Աստուծոյ որ ձեր յանցանքները ներէ»։ Մովսէս վերստին լեռ բարձրացաւ և ըսաւ Աստուծոյ. «Ժողովուրդը մեծ յանցանք գործեր է, խնդրեմ ներէ անոր, իսկ եթէ չներես ինծի աչքու որդեգրութեանդ ցանկէն ջնջէ»։ Աստուած ըսաւ. «Դուն դնա՛ առաջնորդէ ժողովուրդը և բեր երկու քարետախտակներ, որպէս զի առաջին պատուէրները նորէն գրեմ»։ Մովսէս կատարեց Աստուծոյ պատուէրը և Աստուած գրեց վերստին տասնաբանեայ պատուիրանքը, յանձնեց Մովսէսի որ բերաւ տուաւ Իսրայելացւոց։

33. Դ Է Պ Ի Ք Ա Ն Ա Ն

Իսրայելացիք շարունակելով իրենց ճամբան եկան Փառան անապատը։ Աստուած վերստին խօսեցաւ Մովսէսի և ըսաւ. «Մարդ զրկէ Բա-

նանու երկիրը որպէս զի լրտեսեն» : Մովսէս ընտ-
րեց տասներկու հոգի որուն մէջն էր նաև Յեսու
և ըսաւ անոնց . «Իացէ՛ք տեսէ՛ք թէ ի՞նչ տեսակ
երկիր է Քանանու երկիրը . պտուղ՞ տ է . անոր

Քանանու երկրէն ողկոյց մը կը բերեն

բնակիչները զօրատոր թէ տկար մարդիկ են և թէ
բնակիչները ամուր քաղաքներու մէջ կ'ապրին թէ
վրաններու տակ , եթէ վերադառնաք՝ այդ երկրին
պտուղներէն ալ ձեր հետը բերէք» : Անոնք ելան
գացին Քանանու երկիրը և վերադարձին օրթ մը

կտրեցին մէկ ողկոյցով զոր հազիւ երկու հոգի
կրնային վերցնել : Ժողովուրդը սկսաւ հարցու փորձ
ընել երկրին մասին : Պատգամաւորները պատաս-
խանեցին . «Քանանու երկիրը սքանչելի երկիր մըն
է . մնոր ու կաթ կը բոխի գետնէն . անոր ժո-
ղովուրդը շատ զօրատոր է և քաղաքները խոշոր
ու ամուր են» : Յեսու և Քաղէբ ըսին . «Երթանք
և Քանանու երկիրը գրաւենք» : Իսկ միւս տասը
լրտեսները սկսան հակառակիլ . «Մենք անոնց քով
պղտիկ մորեխներու կը նմանինք , մենք չենք կրնար
պատերազմիլ անոնց հետ» : Ժողովուրդը կրկին
յուզուեցաւ , սկսաւ լալ և պօռալ և Մովսէսի ու
Ահարոնին ըսաւ . «Երանի թէ անապատին մէջ
մեռած ըլլայինք» : Եւ իրարու կ'ըսէին . «Մեզի
առաջնորդներ ընտրենք և վերադառնանք եգիպ-
տոս» : Մովսէս և Ահարոն երեսի վրայ ինկան ,
իսկ Յեսու և Քաղէբ սկսան իրենց զգեստները
պատուել և ըսել ժողովուրդին . «Քանանու երկիրը
շատ գեղեցիկ է , Աստուած մեզի կ'օգնէ և մենք
շուտով կը գրաւենք այդ երկիրը և անոր բնա-
կիչները հացի պէս կ'ուտենք» :

Բայց ժողովուրդը մօտիկ չէր ըներ և կը պըն-
գէր եգիպտոս վերադառնալ :

Այն ատեն Աստուած բարկանալով ըսաւ Մով-
սէսին . « Մինչև ե՞րբ այս ժողովուրդը ինծի պի-
տի բարկացնէ և հրաշքներուս չպիտի հաւատայ .
ոչ ոք պիտի տիրէ այն երկիրը զոր ես խոստա-

ցայ. այս ժողովուրդին ոսկորները պիտի փտտին անապատին մէջ, Քան տարեկանէն վեր եղողները չպիտի մտնեն Քանանու երկիրը : Չոր զաւակները միայն հոն պիտի հասնեն, մինչ դուք քառասուն տարի շարունակ հովուութիւն պիտի ընէք » : Մովսէս բոլոր ասոնք պատմեց ժողովուրդին որ սկսաւ սուգ բռնել :

Պլննե օձը

Ժողովուրդը սկսաւ հովուութիւն ընել անապատին մէջ և թունաւոր օձեր զինքը կը խայթէին. ան ատեն սկսան տրանշալ Մովսէսի : Մովսէս ալ Աստուծոյ հրամանով պղնձէ օձ մը շինել տուաւ, ձողին վրայ երկնցուց և ըսաւ. « Ով որ

օձէն խայթուի, թող նայի այս պղնձէ օձին ու կը բժշկուի :

Խայթուողը պղնձէ օձին կը նայէր և կը բժըշկուէր :

34. ՄՈՎՍԷՍ ԿԸ ՄԵՌՆԻ

Քառասուն տարին անցաւ : Իսրայելացիները վերստին դիմեցին Յորդանան՝ Քանանու երկիրն սահմանները. հոն Աստուած ըսաւ Մովսէսի. « Բարձրացիր նաբաւ լեռան վրայ և տես Քանանացւոց երկիրը զոր ես Իսրայելացիներուն պիտի տամ, իսկ տեսնելէ ետքը կը մեռնիս » : Մովսէս պատասխանեց. « Տէ՛ր, ժողովուրդի առաջնորդ մը նշանակէ որպէս զի մեռնելէս ետքը անտէր չի մնայ » : Աստուած պատասխանեց. « Ընտրէ իբր առաջնորդ Յեսուն, օրհնէ անիկա. քու փառքդ ու զօրութիւնդ տուր որպէս զի բոլոր Իսրայելի ժողովուրդը լսէ զայն » :

Մովսէս կանչեց ամէնը և ըսաւ ամէն բան ինչ որ Աստուած իրեն հրամայել էր. « Ես այլևս անկարող եմ ձեզի առաջնորդելու որովհետեւ իմ տարիքս լեցած է, քանի որ հարիւր քսան տարեկան եմ. Աստուած ըսաւ ինծի որ Յորդանանը չանցնիմ, Չեզի առաջնորդ պիտի ըլլայ Յեսուն որու հետ պիտի անց-

նիք Յորդանանը և երթաք խոստացուած երկիրը » :

Մովսէս ըսաւ Յեսուի . « Քաջացիր և զօրացիր , դուն պէտք է ժողովուրդը խոստացուած երկիրը տանիս , դուն կը բաժնես երկիրն անոնց մէջ » :

Մովսէս ետքը բարձրացաւ Նաբաւ լեռը . Աստուած ցոյցոյց անոր Քանանու ամբողջ երկիրը և ըսաւ . « Ահա ասիկա է այն երկիրը զոր ես խոստացեր եմ Աբրահամու , Իսահակայ և Յակովբայ , այս բոլորը աչքովդ տեսար , բայց դուն հոն չպիտի մտնես » : Մովսէս մեռաւ . Մովսէսի մահուան վրայ երեսուն օր սուգ բռնեցին :

35. ՅԵՍՈՒ ԿԸ ՄՏՆԷ ՔԱՆԱՆՈՒ ԵՐԿԻՐԸ

Մովսէսի մահունէն ետքը Աստուած ըսաւ Յեսուի . « Իմ ծառա Մովսէսը մեռաւ , ե՛լ , անդիր Յորդանանը ժողովուրդին հետ և զնա այն երկիրը զոր ես խոստացեր եմ Իսրայելի որդիներուն : Ես միշտ քեզի հետ եմ , և ոչ ոք պիտի կրնայ դէմ գալ քեզի » :

Յեսու պատուիրեց ժողովուրդին մեծերուն և ըսաւ . « Մտէ՛ք բանակը , հրաման ըրէք ժողովուրդին և ըսէ՛ք որ պաշար պատրաստեն , որովհետեւ երեք օրէն պէտք է Յորդանանը անցնինք » :

Առտուն կանուխ ելաւ Յեսու և ժողովուրդին հետ զնաց դէպի Յորդանան գետը : Հոս ըսաւ քահանաներուն . « Առէ՛ք տապանակ ուխտին և անցէ՛ք ժողովուրդին առջև » : Քահանաները անցան առաջ , իսկ ժողովուրդը անոնց ետեւէն կ'երթար Յորդանանու մէջէն և եկան մինչև Երիքովի առջև :

Իսրայելացիք Յորդանանը կ'անցնին

Յեսու Աստուծոյ պատուէրին համեմատ հրաման ըրաւ իր զինուորներուն որ քաղաքին շուրջը օրը անգամ մը դառնան և վեց օր այդպէս շարունակեն : Եօթներորդ օրը հրամայեց քահանաներուն որ փողերն առնուն և Տապանակին առ-

ջեւէն երթան և հնչեցնեն փողերը մինչդեռ ժողովուրդը միաբերան կը պուռային . այս աղաղակին միջոցին քաղաքին պարիսպները փլան :

Ժողովուրդը մտաւ երիքով և ինչ որ գտաւ աւարի տուաւ և կոտորեց ու կտրեց ինչ որ կար քաղաքին մէջ , թէ կենդանի և թէ մարդ , իսկ մնացածը կրակի տուաւ և այրեց :

Երիքովի կործանումէն ետքը ամէնն ալ վախցան և հնազանդեցան Յեսուի . այսպէս Յեսու երեսուն և մէկ թագաւորի յաղթեց և գրաւած երկիրները բաժնեց Իսրայելի տասն և երկու յեղբուրուն : Տապանակ ուխտին բերին Սելով քաղաքը :

Յեսու տասն և ութը տարի ալ կառավարեց Իսրայելացիները և երբ զգաց որ իր մահը կը մօտենայ , ժողովեց Սիւքէմի մէջ Իսրայելացւոց պետերը և Մովսէսի նման հանդիսաւորապէս երգում ընել տուաւ անոնց որպէս զի Աստուծոյ հաւատարիմ մնան և անոր պատուէրները պահեն : Յեսու մեռաւ հարիւր տասը տարեկան քսան և հինգ տարի Իսրայելացիները կառավարելէն ետքը :

Դ. ԴԱՏԱԻՈՐՆԵՐ

ՅԵՍՈՒԻ ՄԵՌՆԵԼԷՆ ՄԻՆՉԵԻ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄԸ

36. Գ Է Դ Է Ո Ն

Իսրայելացիները բաւական տարիներ հաւատարիմ մնացին Աստուծոյ : Բայց երբ սերունդը փոխուեցաւ սկսան Աստուած չճանչնալ , կուռք պաշտել և ամուսնանալ հեթանոս աղջիկներու հետ : Աստուած բարկացաւ Իսրայելացւոց գործած անիրաւութեանց վրայ և եօթը տարի թշնամիներուն ձեռքը մատնեց զանոնք : Թշնամիները կուգային անոնց հունձքն ու պաշարները կը յափշտակէին և այսպէսով իրենց բնակած երկիրը աւերակ կը դառնար :

Իսրայելացիները ճանչցան իրենց անօրինութիւնը , ներողութիւն խնդրեցին Աստուծոմէ ու անոր օգնութեան դիմեցին :

Աստուած երեւաց Գէդէոն անուն մէկու մը և ըսաւ . « Աստուած քեզի հետ է , զնա ազատէ Իսրայելացիները Մադիամացիներուն ձեռքէն » :

— Ի՞նչպէս կրնամ ես այդ գործը կատարել ,

քանի որ ես կարողութիւն չունիմ և իմ ատենիս ամէնէն պղտիկն եմ :

— Ես քեզի հետ կ'ըլլամ, պատասխանեց Աստուած, գնա րբէ ինչ որ ես քեզի ըսի :

Գէդէոն ժողովեց 30,000 հոգի և պատրաստուեցաւ Մադիամացուոց վրայ յարձակելու : Աստուած ըսաւ . « Բեզի հետ եղած բազմութիւնը խիստ շատ է, ըսէ ժողովուրդին որ վախկոտները հեռանան » :

Ան ատեն տասն հազար հոգի միայն մնացին : Աստուած կրկին ըսաւ Գէդէոնի . « Դարձեալ շատ է զօրքդ, երեք հարիւր հոգի միայն կը բաւեն թշնամիներուն յաղթելու » :

Գէդէոն կատարեց Աստուծոյ հրամանը :

Կէս գիշերին Գէդէոն ըսաւ իր մարդոց . « Արթնցէք, ելէք, Աստուած ձեր ձեռքը մատնեց թշնամիները » : Գէդէոն իր մարդիկը երեք մասի բաժնեց և իւրաքանչիւրին տուաւ մէյմէկ եղջիւրէ փող և մէյ մէկ մէջը վառած սափոր ու ըսաւ . « Երբ ես փողը հնչեցնեմ, դուք ալ ինծի պէս ըրէք և պօռացէք . « Հոս է Աստուծոյ և Գէդէոնի սուրը » : Գէդէոն գիշերը իր հարիւր մարդիկներով մտաւ Մադիամացիներուն բանակը և հրամայեց փողերը հնչեցնել ու սափորները կոտրել : Երեք գունդերն ալ սկսան իրենց փողերն հնչեցնել և սափորները կոտրել և պօռալ . « Հոս է Աստուծոյ և Գէդէոնի սուրը » : Մադիամացիք շուարած

սս վախցած ցիր ու ցան եղան ու սկսան փախիլ : Իսրայելացիները ինկան անոնց ետին և ջարդեցին զանոնք :

Գէդէոն քառասուն տարի կառավարեց, իբր գատաւոր, Իսրայելացի ժողովուրդը :

37. ՍԱՄՓՍՈՆ

Գէդէոնի մահէն ետք Իսրայելացիք վերստին Աստուած մոռցան և սկսան կուռք պաշտել : Աստուած բարկացած զանոնք մատնեց Փղշտացիներուն ձեռքը : Ետքը անոնց վրայ Սամփսոն առնուն մէկը գատաւոր ընտրեց : Սամփսոն Թամաթա քաղաքը գնաց որպէս զի հոնկէ իրեն կին մը ընտրէ . ճամբան՝ երբ դաշտերէն կ'անցնէր, դիմացը ելաւ խոշոր առիւծ մը որ կը պատրաստուէր իր վրայ յարձակիլ : Սամփսոն բռնեց կենդանիին կզակէն և երկու կտորի ճեղքեց և շարունակեց ճամբան : Վերադարձին տեսաւ որ մեղուները փեթակ չինած էին առիւծին բերնին մէջ :

Սամփսոն Թամաթայի մէջ ամուսնացաւ : Հարսնիքին գիշերը Փղշտացի երիտասարդներ ալ հիւր եկած էին . Սամփսոն ըսաւ անոնց . « Ես ձեզի հանելուկ մը պիտի ըսեմ, եթէ մինչև եօթը օր այդ հանելուկը գտնէք ես ձեզի երեսուն ձեռք

զգեստ պիտի տամ, իսկ եթէ չկրնաք մեկնու-
թիւնը տալ, ան ատեն դուք ինծի այնչափ զգեստ
կուտաք » :

Երիտասարդները շատ մտածեցին բայց հա-
նելուկը չկրցան լուծել: Ան ատեն գացին Սամի-
սոնի կնոջ քով և ըսին. « Համոզէ քու ամու-
սինդ, և անկէ հասկցիր հանելուկին իմաստը,
եթէ դուն չկատարես մեր խնդիրը, մենք քեզի
ու հօրդ տունն ալ կ'այրենք » : Կինը վախցաւ և
Սամիսոնի այնչափ աղաչեց ու լացաւ որ անոր
բերնէն հանելուկին լուծումը հասկցաւ և հաղոր-
դեց երիտասարդներուն: Երբ եօթներորդ օրը
հասաւ, երիտասարդները ըսին Սամիսոնին. « Փտանք
քու հանելուկդ որուն իմաստն է « Ի՞նչ կայ մեզ-
րէն աւելի անոյշ և առիւծէն աւելի զօրաւոր » :

Սամիսոն գնաց Փղշտացւոյ ուրիշ մէկ քա-
ղաքը, երեսուն մարդ սպաննեց և զգեստները առ-
նելով տուաւ երիտասարդներուն և ինք վերա-
դարձաւ Յուդայի երկիրը: Սամիսոնի բացակա-
յութեան ատեն՝ իր աները՝ Սամիսոնի կինը ուրիշ
երիտասարդի մը հետ ամուսնացուց: Սամիսոն
վերադարձին՝ տեսաւ որ իր կինը ուրիշին տուե-
ր են բարկացաւ և միտքը դրաւ վրէժ լուծել բոլոր
Փղշտացիներէն. բռնեց երեք հարիւր աղուէս,
զոյգ զոյգ պոչ պոչի կապեց և պոչերնուն մէջտեղ
վառած ջահեր դնելով թող տուաւ Փղշտացւոյ

աբտերուն մէջ որոնք բռնկեցան և բոլոր ցորենը,
այգիներն ու ծառերը այրեցան:

Փղշտացիք յարձակեցան Յուդայի երկրին վրայ
և ստիպեցին Իսրայելացիները որ Սամիսոնը իրենց
յանձնեն: Սամիսոն իր յօժար կամքով թող
տուաւ որ Իսրայելացիները զինքը կապեն և յանձ-
նեն թշնամիին ձեռքը. Փղշտացիները երբ Սամի-
սոնը կապուած տեսան ուրախացան: Բայց Սամի-

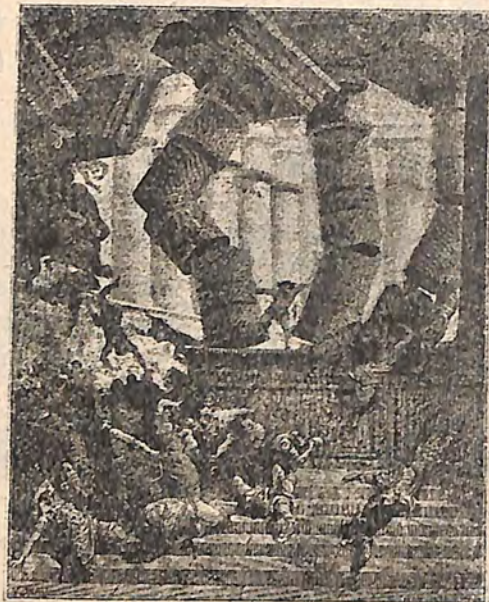
Սամիսոն առիւծին կզակը կը ճեղքէ

սոն թելի նման կտրեց չուանները և գտնելով
սատկած էշու ծնօտ մը հազար մարդ սպաննեց:

Սամիսոն գտաւ ուրիշ Փղշտացի աղջիկ մը
Պալիլա անունով և ամուսնացաւ անոր հետ:

Փղշտացիները եկան Սամիսոնի կնոջ քով և
համոզեցին որ երբ Սամիսոնը իրենց յանձնէր շատ
գրամ պիտի տային իրեն: Կինը համոզուեցաւ և

որ մը երբ Սամփոնն քնացած էր, կանչեց Փղշտացիները որոնք կապեցին Սամփոնը երկաթէ շղթաներով, աչքերը փորեցին և տանելով Գաղա քաղաքը բանտարկեցին ուր աղօրիւի քար կը դարձնէր :

Սամփոնի մանր

Փղշտացիները ուրախացած որ այսպիսի ահարկու թշնամիի մը ձեռքէն ազատած են, ժողվուեցան իշխանները Դաքոն կուռքին զո՞հ մատուցանելու համար : Սամփոնը հանեցին բանտէն,

որ իրենց առջև խաղայ : Կեցուցին զայն երկու սիւներու մէջտեղ, որոնց վրայ տունը կեցած էր : Տանը մէջ կար երեք հազար հոգի : Սամփոնն բռնեց երկու սիւները և ըսաւ . « Աստուած իմ, վերադարձուր ինձի, գէթ մէկ անգամուան համար, իմ նախկին ուժս և թող ես ալ անոնց հետ մեռնիմ » : Եւ բոլոր ուժովը սիւները այնպէս ցնցեց որ գետին ինկան և տունն ալ փլաւ :

Հանգիսականները բոլորն ալ մնացին փլատակներուն տակ և ամենն ալ մեռան, Սամփոնն ալ մէկտեղ :

38. ՀՈՌԻԹ ԵՒ ԲՈՈՍ

Դատաւորներու իշխանութեան ատեն Եղիմէլէք անունով մարդ մը իր Նոյեմի կնոջ և երկու զաւակներուն հետ Բեթղեհէմ քաղաքէն դնաց Մովսրացւոց երկիրը : Եղիմէլէք մեռաւ, իսկ զաւակները ամուսնացան . մէկուն կնոջ անունն էր Որփա, իսկ միւսինը՝ Հուլթ :

Տասը տարի ետքը Նոյեմիի երկու զաւակները մեռան : Նոյեմի ելաւ իր հարսերուն հետ և փափաքեցաւ Յուդայի երկիրը դառնալ : Ճամբան կեսուրը ըսաւ իր հարսերուն . « Դուք այլևս ձեր ծնողքին քով գացէք, Աստուած օրհնէ ձեզի,

դուք լաւ կ'ինճեր եղաք իմ զաւակներուն » : Հարսերն սկսան լալ և չէին ուզեր բաժնուիլ : Որքան փաթթուեցաւ իր կեսրոյճը, համբուրեց զայն և հրաժեշտ առաւ : Բայց Հռութ չէր ուզեր բաժնուիլ : Նոյեմի ըսաւ .

— Տեսա՛ր, իմ սիրելի հարսս, Որքան ինչպէս բաժնուեցաւ, դուն ալ բաժնուէ անոր պէս ու գնա ծնողքիդ մօտ :

— Ես քեզմէ երբէք չպիտի բաժնուիմ, պատասխանեց Հռութ, դուն ուր որ ըլլաս ես ալ հոն պիտի ըլլամ, քու ազգդ իմ ազգս պիտի ըլլայ և քու Աստուածդ իմ Աստուածս : Մահը միայն զմեզ պիտի կրնայ բաժնել :

Նոյեմի այլևս չընդդիմացաւ և մէկտեղ մինչև Բեթղէմ գացին ուր բնակեցան :

Հունձքի ատենն էր և որովհետև հարս ու կեսուր աղքատ ինկած էին, Հռութ դաշտ կ'երթար հասկ ժողովելու : Օր մը գնաց Բոոսի արտը : Բոոս եկաւ հնձողներուն մօտ և բարև տուաւ անոնց : Բոոս հարցուց .

— Որո՞նք աղջիկն է ատիկա :

— Ասիկա այն աղջիկն է, պատասխանեց վերակացուն, որ Նոյեմիի հետ եկած է :

— Աղջիկս, ուրիշ արտ մի երթար հասկ ժողովելու, ըսաւ Բոոս, այլ մնացիր իմ աղջիկներուն մօտ և օգնէ անոնց :

— Ես օտարական կ'ին մըն եմ, և չնորհալ եմ որ քու ողորմութեանդ կ'արժանանամ :

— Ինձի ամէն ինչ պատմեցին, պատասխա-

Հռութ եւ Բոոս

նեց Բոոս, և ըսին ինձի թէ ի՞նչ տեսակ առաքինի կ'ին մըն ես դուն :

Բոոս հաւնելով Հռութի համեստութեանն ու գեղեցկութեանը, ամուսնացաւ անոր հետ :

39. ՀԵՂԻ ԵՒ ՍԱՄՈՒԷԼ

Սամիսոնի մահէն ետքը, իբր գթած ու աստուածավախ մարդ, Իսրայելացւոց քահանայապետ և դատաւոր ընտրուեցաւ Հեղի :

Այդ միջոցներուն եղկանայ անուն մարդ մը կ'ապրէր իր Աննա կնոջ հետ ուրկէ ունեցան զաւակ մը որուն անունը դրին Սամուէլ որ կը նշանակէ Աստուծոյ խնդրուած : Երբ Սամուէլ քանի մը տարեկան եղաւ մայրը զայն Հեղի քահանայապետին առջև տարաւ և ըսաւ . «Թող այս մանուկը քու քովդ մնայ և Աստուծոյ սպասաւոր ըլլայ» : Հեղի ընդունեց :

Հեղիի զաւակները չար էին և Աստուծոյ բնաւ չէին վախնար : Հեղին շատ անգամներ կը յանդիմանէր զանոնք :

Օր մը Սամուէլ երբ վկայութեան խորանին առջև քնացած էր, ձայն մը լսեց որ կ'ըսէր . «Սամուէլ, Սամուէլ» : Սամուէլ գնաց Հեղիի մօտ և ըսաւ . «Հոս եմ, ինչո՞ւ կանչեցիր ինծի» :

— Ես չկանչեցի, պատասխանեց Հեղի, դարձիւր տեղդ ու քնացիր :

Աստուած երկրորդ և երրորդ անգամ կանչեց Սամուէլը որ գնաց վերստին Հեղիին մօտ : Հեղի հասկնալով որ Աստուած էր զայն կանչողը ըսաւ . «Տեղդ դարձիւր ու քնացիր, եթէ անգամ մըն ալ ձայն մը լսես, ըսէ — Տէր, քու ծառագ. քեզի

կը լսէ» : Սամուէլ դարձաւ իր տեղը : Սամուէլ կրկին ձայն առաւ ու պատասխանեց . «Ըսէ՛, Տէր, քու ծառագ. քեզ մօտիկ կ'ընէ» : Աստուած ըսաւ Սամուէլին . «Ես կուզեմ Հեղին իր որդիներուն հետ դատել, որովհետեւ անոնց ըրածը չափը անցաւ» :

Հեղի կանչեց Սամուէլը և ըսաւ անոր . «Աստուած ի՞նչ ըսաւ քեզի, զաւակս, մի ծածկեր ինձմէ ու ճիշդը ըսէ» : Սամուէլ պատմեց ինչ որ եղած էր : Հեղի պատասխանեց . «Ինչ որ բարի է թող անիկա կատարէ Աստուած» :

Փղշտացիները յարձակեցան Իսրայելացիներուն վրայ . ան ատեն Իսրայելացւոց ծերերն ըսին . «Բերենք Տապանակ ուխտին Սելով քաղաքէն որպէս զի մեզի այլազգներուն ձեռքէն ազատէ» : Եւ Տապանակ ուխտին բերել տուն : Երբ Տապանակ ուխտին բանակ բերին, Փղշտացիք սկսան իրարու ըսել . «Իսրայելացւոց Աստուածը բանակ եկեր է, լաւ պատերազմեցք որպէս զի Երրայիցիներուն յաղթենք» : Պատերազմի ատեն Իսրայելայիք յաղթուեցան, Հեղիի երկու զաւակները մեռան և Տապանակ Ուխտին գերի ինկաւ անոնց ձեռքը :

Հեղի նստած էր Սելով՝ խորանին դռան առջև երբ մէկը զգեստները պատռելով և գլուխը հող ցանելով եկաւ իմաց տուաւ տխուր լուրը : Հեղի այս լուրը իմանալուն աթոռէն վար ինկաւ, մէջքը կոտրեցաւ ու մեռաւ :

Փղշտացիք առին Տապանակ Ուխտին և գրին կռատան մէջ իրենց կուռքերուն քով: Երբ առտուն ելան, տեսան որ կուռքերը փշուրներ են Տապանակ Ուխտին առջև: Փղշտացիք Տապանակ Ուխտին Իսրայելացի ոց ետ զրկեցին:

Տապանակ Ուխտին

Հեղիի յաջորդեց Սամուէլ որ դատաւոր եղաւ ամբողջ Իսրայելացի ոց վրայ:

Փղշտացիք կրկին անգամ յարձակեցան Իսրայելացի ոց վրան: Սամուէլ աղօթեց Աստուծոյ և Փղշտացիք յաղթուեցան ու անկից վերջ որքան որ Սամուէլ ողջ էր, Համարձակեցան Իսրայելացւոց վրայ յարձակելու:

Ե. ԹԱԳԱԽ ՈՐՆԵՐ

40. ՍԱԽՈՒՂԻ ԹԱԳԱԽՈՐ ՕԾՈՒԻԼԸ

Սամուէլ ծերացած ըլլալով իր զաւակները Իսրայէլի վրայ դատաւոր նշանակեց: Բայց անոնք իրենց հօրը ճամբէն չէին երթար և օրէնքէ դուրս գործեր կ'ընէին: Իսրայելացւոց ծերերը ժողովուեցան Սամուէլի քով և ըսին. «Դուն ծերացած ես, քու զաւակներդ ալ քու ճամբէդ չեն երթար, մեր վրայ թաղաւոր մը նշանակէ որպէս զի մեզ կառավարէ»:

Այս խօսքը հաճելի չերեցաւ Սամուէլի և այս մասին աղօթեց Աստուծոյ. Աստուած ըսաւ. «Հնազանդէ ժողովուրդին ձայնին և թաղաւոր մը տուր անոնց»:

Այդ միջոցներուն կ'ապրէր Բենիամինի ցեղէն Կիս անուն մարդ մը, որ Սաւուղ անուն զաւակ մը ունէր: Օր մը Կիսի էջերը կորսուեցան. Սաւուղ իր հօրը էջերը փնտռելու գնաց միջև Արեմաթեմ քաղաքը: Սամուէլ տեսաւ Սաւուղը, Աստուած ըսաւ անոր. «Ահա, այս է այն մարդը որ իմ ժողովուրդս պիտի կառավարէ»: Սամուէլ առաւ իւղի սրուակը, Սաւուղի գլխին վրայ թա-

փեց, զայն համարուեց և ըսաւ . «Աստուած քեզի
իր ժողովուրդին վրայ տէր նշանակեց» :

Սամուէլ ժողովեց Իսրայելացիները և ըսաւ որ
Աստուած՝ թագաւոր ընտրած է Սաւուղը : Ժո-
ղովուրդը սկսաւ փնտռել Սաւուղը , բայց այս
վերջինը կարասի մը տակ պահուած էր : Վերջա-
պէս գտան զայն ու բերին : Երբ Սաւուղ ժողո-
վրդեան մէջտեղ կանգնեցաւ իր հասակը ամէ-
նէն բարձր էր : Ժողովուրդը ուրախացաւ և սկսաւ
պօռալ . «Ապրի թագաւորը» : Ոմանք ալ կ'ըսէին .
«Միթէ՞ ասիկա պիտի թագաւորէ մեզի» : Բայց
Սաւուղ չը լսել ձեւացուց :

Ամոյնացիներուն թագաւորը յարձակեցաւ
Իսրայելացւոյ վրայ : Յարիս քաղաքը պաշարեց և
ըսաւ քաղաքացիներուն . «Ես պէտք է ձեր ամե-
նուդ աչքը հանեմ» : Յարիսի բնակիչները իրենց
եղբօր Իսրայելացւոյ դեռսպաններ զրկեցին և օգ-
նութիւն ուզեցին : Ժողովուրդը երբ իմացաւ սկսաւ
լալ : Երբ Սաւուղ լսեց այս լուրը բարկացաւ . առաւ
երկու եղ, կտոր կտոր ըրաւ և դեռսպաններու
ձեռքով Իսրայելացւոյ բոլոր քաղաքները զրկեց
ըսելով . «Ո՞վ որ Սամուէլի և Սաւուղի չհետեւի ,
անոր եղներն ալ այսպէս պատառ պատառ պիտի
ըլլան» : Իսրայելացիք ժողովուեցան իրենց նոր թա-
գաւորին շուրջ : Սաւուղ դեռսպան զրկեց Յարիսի
բնակիչներուն և ըսել տուաւ . «Վաղը ձեզի օգ-
նութեան պիտի հասնիմ» : Սաւուղ առտուն կա-

նուխ յարձակեցաւ Ամոյնացիներուն վրայ և ջար-
դեց զանոնք : Թշնամին ցիրուցան փախաւ :

Ժողովուրդը սկսաւ սիրել Սաւուղը : Սամուէլ
Գաղգաղայի մէջ ժողովեց բոլոր Իսրայելացիները ,
հոն Սաւուղը թագաւոր օծեցին և շնորհակալ
եղան Աստուծոյ :

41. ՍԱԻՈՒՂԻՆ ԱՆՀՆԱԶԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Փղշտացւոյ և Իսրայելացիներուն միջև պատե-
րազմ ծագեցաւ : Սամուէլ զօրք ժողովեց և եկաւ
Գաղգաղա , մինչ ժողովուրդը կը հետեւէր անոր :
Սամուէլ ըսաւ թագաւորին . «Սպասէ Գաղգաղայի
մէջ մինչև որ ես գամ և զոհ մատուցանեմ» :
Սաւուղ եօթն օր անհամբեր կ'սպասէր : Սամուէլ
չեկաւ , ժողովուրդը սկսաւ ցրուիլ : Թագաւորը
ըսաւ . «Մօտ բերէք ողջակէզը որ զոհենք» : Բայց
դեռ զոհը չվերջացած՝ Սամուէլ եկաւ ու ըսաւ .
«Ի՞նչ ըրիր» :

— Ես տեսայ որ ժողովուրդը սկսաւ ցրուիլ
և դուն ալ ուշացար , Փղշտացիները ժողովուած
էին մեզի դէմ , ուստի համարձակեցայ ողջակէզ
ընելու» :

Սամուէլ ըսաւ Սաւուղին .

— Դուք անմտութեամբ վարուեր ես և Աստուծոյ զանցառութիւն ես ըրեր — միթէ դուք կը կարծես որ Աստուած ողջակէզը՝ զո՛ն աւելի կը սիրէ՞ քան թէ հնազանդութիւնը։ Անհնազանդութիւնը յանցանք է ու կռապաշտութիւն։ Որովհետեւ դուք Աստուծոյ խօսքը մտիկ չըրիր, Աստուած ալ քեզի կ'արհամարհէ, որպէսզի դուք այլեւս թագաւոր չըլլաս Իսրայէլի վրայ։

Սամուէլ Սաւուղէն երես դարձուց և մինչեւ մահը այլեւս զինքը չտեսաւ, բայց և այնպէս կը ցաւէր Սաւուղին վրայ։

42. ԴԱԻԹԻ ԹԱԳԱԻՈՐ ԸՆՏՐՈՒԻԼԸ

Աստուած ըսաւ Սամուէլին. «Մինչեւ ե՞րբ պիտի տխրիս Սաւուղին համար. ես զանկա սըրտէն անարգեցի. լեցուր եղջիւրդ իւղով և գնա Բեթլէհէմ՝ Յէսսէի մօտ. անոր զաւակներուն մէկը թագաւոր եմ ընտրեր»։ Սամուէլ գնաց Բեթլէհէմ, հրաւիրեց Յեսսէն և իր զաւակները զո՞ մատուցանելու։

Երբ որդիքը եկան, Սամուէլ նայեցաւ մեծին և կը կարծէր թէ ան պիտի ըլլայ ընտրեալը, բայց Աստուած ըսաւ. «Դուք անոր ոչ մեծ հասակին նայէ և ո՛չ տեսքին։ Մարդս իր աչքին առջեւ ե-

զածը կը տեսնէ, բայց Աստուած մարդուս սիրտը կը քննէ»։

Յեսսէն իր եօթը զաւակները Սամուէլի դէմ հանեց։ Սամուէլ ըսաւ.

— Աստուած ասոնցմէ և ոչ մին ընտրեր է, ասո՞նք են արդեօք քու բոլոր զաւակներդ։

— Պղտիկ զաւակ մըն ալ ունիմ, պատասխանեց Յեսսէ, որ դաշտը ոչխար կ'արածէ։

— Մարդ զրկէ ու կանչել տուր։

Դաւիթը կանչեցին որ չտապեց։ Անիկա կայտառ էր, կարմրերես ու գեղեցիկ հասակով։ Աստուած ըսաւ Սամուէլի. «Վեր ելիր և օծէ ասիկա, որովհետեւ այս է ընտրուածը»։

Սամուէլ առաւ եղջիւրը և թագաւոր օծեց անիկա։ Այդ օրէն սկսեալ Աստուծոյ հոգին իջաւ Դաւիթին վրայ։

Աստուած բարկացած ըլլալով Սաւուղին վրայ, Աստուծոյ հոգին հեռացած էր անկէ և չար ոգին զինքը կը տանջէր։ Մառանքը ըսին Սաւուղին.

— Գտնենք մարդ մը որ քնար ածէ, երբ չար ոգին գայ անիկա երգէ քու առջեւդ և քեզի հանգստացնէ։

— Եթէ գտնէք այնպիսի մէկը իմ քովս բերէք պատասխանեց Սամուէլ։

— Բեթղէհէմի մէջ կը ճաննամ Յեսսէ առնուն մէկը, ըսաւ ծառաներէն մէկը, որուն որդին քնարի վրայ կ'երգէ. լաւ երիտասարդ մըն է։

Սաւուղ դեսպաններ զրկեց Յեսսէի և կանչեց Յեսսէի որդին Դաւիթը:

Այսպէս Դաւիթ եկաւ Սաւուղին քով և անոր քով ծառայութեան մտաւ: Սաւուղ շատ կը սիրէր զայն և իրեն կապարճակիր կարգեց: Երբ չար ոգին Սաւուղայ վրայ կուգար, Դաւիթ կ'առնէր քնարը և կ'սկսէր երգել, Սաւուղ կը հանգըստանար և չար ոգին կը հեռանար իրմէ:

43. ԴԱՒԻԹ ԵՒ ԳՈՂԻԱԹ

Փղշտացիները զօրք ժողվեցին, եկան Յուդայի երկիրը և կ'ուզէին պատերազմիլ: Փղշտացիներուն բանակէն Գողիաթ անունով հսկայ մը ելաւ, որուն հասակը շատ բարձր էր, հագած էր զրահ, ոտքերուն վրայ ունէր սունապաններ և ուսերուն վրայ գեղարդ, և ամէն առտու և իրիկուն, քառասուն օր շարունակ, կուգար պարծենալ Իսրայելացւոց և նախատել անոնց բանակը: Սաւուղ խոստացած էր իր աղջիկը ամուսնացնել այն մարդուն հետ որ պիտի կրնար այդ հսկային յաղթել: Բայց ոչ ոք կը համարձակէր Գողիաթի դէմ ելլել: Դաւիթ տեսնելով Գողիաթի անարգանքները որ կ'ընէր իր ազգին հանդէպ, բարկացաւ և թոյլտուութիւն խնդրեց Սաւուղէն անոր հետ կռուելու:

— Տէր իմ, ըսաւ Սաւուղի, ես վարժուած եմ կռուելու արջերուն և առիւծներուն հետ որոնք կուգային յարձակելու իմ հօտերուս վրայ, ես յաղթելով այս Փղշտացիին, պիտի լուամ անոր արեան մէջ: Եւ ամբողջ Իսրայէլի ամօթն ու նախատիներ:

Դաւիթ և Գողիաթ

Դաւիթ առաւ իր գաւազանը, և գետնէն ժողվեց հինգ քար, դրաւ իր հովուական մախազին մէջ, և յառաջացաւ դէպի հսկան պարսատիկը ձեռքին մէջ: Գողիաթ երբ տեսաւ Դաւիթ մօտենալը ըսաւ.

— Ես չո՞ւն եմ որ, իմ վրաս քարով ու գա-

ւազանով կուգաս : Համարձակէ ինծի մօտենալ ,
և քու միտք կեր պիտի ընեմ երկկնքին թռչուն-
ներուն և երկրիս գազաններուն :

— Դուն իմ վրաս կուգաս սրով , նիզակով
և վահանով , իսկ ես կուգամ քու վրադ Խորայելի
Աստուծոյ անունովը զոր դուն նախատեցիր : Աստ-
ուած այսօր քեզի իմ ձեռքս կը յանձնէ , որպէս
զի ամէնքն ալ ճանչնան Խորայելի Աստուածը :

Փղշտացին բարկացած յառաջացաւ դէպի
Դաւիթ որ մախաղէն քար մը հանեց , դրաւ պար-
սատիկին մէջ և նետեց դէպի հսկան : Քարը զար-
նուեցաւ հսկային ճակտին , և հսկան փռուեցաւ
գետին , բայց Դաւիթ սուր չունենալուն վազեց
դէպի Գողիաթ , անոր սուրը պատեանէն հանեց
և գլուխը կտրեց : Երբ փղշտացիները տեսան որ
իրենց հսկան մեռաւ , սկսան փախչիլ մրնչգեռ
Խորայելայիք սկսան զանոնք հալածել :

44. Ս Ա Ի Ո Ի Ղ Ի Ն Ա Խ Ա Ն Ձ Ը

Երբ Դաւիթ այս յաղթութիւնը տարաւ և
վերադարձաւ , Սաուլի Արեւնէր զօրապետը զայն
Սաուլի քով առաջնորդեց : Սաուլ իր զօրքե-
րուն հրամանատար կարգեց Դաւիթը :

Այս դէպքէն ետքը Յովնաթան Դաւիթը սըր-

տանց սիրեց և իր ընկերն ըրաւ . անոր տուաւ իր
ըզդիկը , վարապանակը , սուրը , աղեղն ու գօտին :

Գողիաթը սպաննելէ ետքը երբ Դաւիթ կը
վերադառնար փղշտացոց պատերազմէն , Խորայելի
բոլոր քաղաքներէն կիներ դուրս կ'երնէին Դաւիթը
դիմաւորելու թմբուկներով ու ծնծղաներով և
կ'սկսէին պօրել , երգել և ըսել . « Սաուլը հաղար
սպաննեց , իսկ Դաւիթ ընդ » :

Այս խօսքերը լսելով Սաուլը սկսաւ նախան-
ծիլ Դաւիթէն և ըսել . « Այլ ի՞նչ կը պակսի անոր
բայի իմ թագաւորութենէս » :

Հետեւեալ օրը չար ոգին կրկին եկաւ Սա-
ուլի վրայ , իսկ Դաւիթ սկսաւ իր քնարը զար-
նել սովորականին պէս չար ոգին հեռացնելու հա-
մար : Սաուլը առաւ գեղարդը և նետեց Դաւ-
թին ետեւէն այն մտքով որ զայն սպաննէ , բայց
անիկա փախաւ և գեղարդը պատին մէջ ցցուե-
ցաւ : Սաուլը կը վախնար և Դաւիթը իրմէ հե-
ռացնելու համար՝ հաղարապետ կարգեց : Դաւիթ
զգոյշ կը վարուէր և Խորայելի բոլոր ժողովուրդը
զայն կը սիրէր :

Սաուլը խոստացած էր Դաւիթին՝ իր աղջիկը
կնութեան տալ : Սաուլը կը մտածէր ինքնիրեն
ու կ'ըսէր . « Ծիշտ ատենն է Դաւիթը ոչնչացնե-
լու , փեսաս կ'ընեմ զայն և ետքը Փղշտացիներուն
դէմ պատերազմի կը զրկեմ » : Սաուլի ծառա-
ները իրենց տիրոջ պատուէրին համեմատ այսպէս

խօսեցան Դաւիթի . « Թագաւորը կը սիրէ քեզիս , եկուր անոր փեսայ եղիր » :

— Ես աղքատ ու աննշան մարդ մըն եմ , պատասխանեց Դաւիթ :

— Թագաւորը քեզմէ բնաւ վարձք չպահանջեր . բայց ի հարիւր Փղշտացիի գլխէ :

Անոնց միտըն այն էր որ Դաւիթը թշնամիին հետ պատերազմել տալով , կտրելի էր որ ան ըսպաննուի :

Դաւիթ իսկոյն առաւ իր մարդիկները , դընաց փղշտացւոց դէմ ու երկու հարիւր մարդ ըսպաննեց . ուստի թագաւորը իր Մեղքող աղջիկը կնութեան տուաւ : Սաւուղ տեսնելով որ Աստուած Դաւիթի հետ է , աւելի վախցաւ և թշնամացաւ անոր հետ իր կեանքին ամբողջ ընթացքին մէջ :

Սաւուղ այլևս ամէն նկատում մէկ կողմ ըրած , ըսաւ իր Յովնաթան որդիին և ծառաներուն որ Դաւիթը սպաննեն : Յովնաթան այս դիտաւորութիւնը յայտնեց Դաւիթին որ պահուեցաւ : Յովնաթան ի նպաստ Դաւիթի խօսեցաւ հօրը հետ և ըսաւ .

— Յանցանք մի գործեր , հայր իմ , Դաւիթ անմեղ է քու առջեւդ , անիկա քու սիրոյդ ըսպաննեց Փղշտացին , և Աստուած անոր ձեռքով փրկեց ամբողջ Իսրայելացիները :

Սաւուղ մտիկ ըրաւ իր զաւկին և երգում ըրաւ որ անկէ ետքը Դաւիթի մեռնիլը չուզէ : Յովնաթան այս բանը հաղորդեց Դաւիթի և զայն հօրը քով բերաւ : Դաւիթ թագաւորին հետ առաջուան պէս էր :

Նորէն պատերազմ ծագեցաւ : Դաւիթ ելաւ Փղշտացւոց դէմ և մեծ հարուած տալով անոնց փախցուց : Երբ նորէն Սաւուղի քով դարձաւ և քնար կը զարնէր , չար ոգին դարձեալ յայտնուեցաւ թագաւորին վրայ , առաւ գեղարդը և կ'ուզէր Դաւիթը պատին վրայ դամբ . բայց Դաւիթ նորէն փախելով՝ գեղարդը պատին մէջ մըխուեցաւ : Դաւիթ նոյն գիշերը փախաւ և հեռացաւ պալատէն : Սաւուղ մարդ զրկեց որ տունը գիշերով չընկալատեն և առստուն զայն սպաննեն :

Մեղքող եղելութիւնը յայտնեց Դաւիթին և ըսաւ . « Եթէ դուն այս գիշեր քու կեանքդ չազատես , առտուն կենդանի չես մնար » : Կինը պատահանէն վար իջեցուց Դաւիթը որ փախաւ ու անյայտացաւ : Ետքը Մեղքող պաճուճապատանք չինեց , դրաւ անկողնին մէջ , գլուխը այծի մորթով պատեց և ծածկեց զգետներով : Սաւուղ դեսպաններ զրկեց որ Դաւիթը բռնեն : Մեղքող պատասխանեց . « Հիւանդ է » : Սաւուղ կրկին մարդ զրկեց և ըսաւ . « Անկողնուիլը քոյս բերէք որ սպաննեմ » : Երբ դեսպանները եկան , պաճուճապատանքը անկողնին մէջն էր : Եղածը Թագաւորին

ըսին: Սաւուղ ըսաւ իր աղջկան. « Ինչո՞ւ դուն
զիս խաբեցիր և Դաւիթը փախուցիր »: Մեղքող
պատասխանեց. « Անիկա ըսաւ ինծի որ եթէ թող
չտամ զինքը, զիս պիտի սպաննէ: »

Դաւիթ սկսաւ Սաւուղէն փախտական՝ հոս
հոն թափառիլ. օր մըն ալ եկաւ Յովնաթանի քով
և ըսաւ. « Ի՞նչ յանցանք գործեցի քու հօրդ դէմ
որ իմ կեանքիս կ'սպառնայ »:

— Դուն չպիտի մեռնիս, պատասխանեց Յով-
նաթան, ես սրտիդ փափաքը կը կատարեմ, կը
խօսիմ հօրս հետ և զանիկա կը համոզեմ: Պահ-
ուրտէ դաշտին մէջ երեք օր և ես քեզի իմաց
կուտամ՝ թէ գործը պիտի լմննա՞յ թէ ոչ:

Հետեւեալ օր Սաւուղ՝ Յովնաթանի և Արենների
հետ սեղան նստած էր: Երբ Դաւիթ մասին խօսք
եղաւ, Յովնաթան անոր ի նպաստ խօսեցաւ: Սա-
ւուղ բարկացաւ.

— Խարդա՛խ, ըսաւ Յովնաթանի, ես գիտեմ
որ դուն Դաւիթի ընկերն ես, ամօթ քեզի, և լաւ
գիտցիր որ քանի անիկա կ'ապրի երկրիս վրայ
քու թագաւորութիւնդ հաստատ չէ: Մարդ զրկէ
անոր ետեւէն և հոս բերել տուր որպէսզի անի-
կա մեռցնել տամ:

— Քեզի ի՞նչ ըրած է որ զանիկա մեռցնել
կ'ուզես պատասխանեց Յովնաթան:

Յովնաթան համոզուեցաւ որ իր հայրը վրձ-
ռած է Դաւիթը սպաննել, սեղանէն ելաւ և ամ-

բողջ օրը բան մը չկերաւ ու կը մտածէր մի միայն
Դաւիթի վրայ:

Առտուն Յովնաթան դաշտ գնաց՝ և հոն գը-
տաւ Դաւիթը որու հետ ժամագրութիւն ըրած
էին: Երկուքն ալ զիրար գրկեցին և սկսան լալ
և երգուընցան իրարու հաւատարիմ մնալ: Յով-
նաթան ըսաւ Դաւիթի.

— Գնա խաղաղութեամբ, ինչ որ մենք եր-
գում ըրինք, թող մեր երգումը անխախտ մնայ:

Յովնաթան քաղաք դարձաւ իսկ Դաւիթ
գնաց դէպի դաշտերը:

45. ԴԱՒԹԻ ՄԵԾԱՆՁՆՈՒԹԻՒՆԸ

Սաւուղ իմացաւ որ Դաւիթ Գատտայի անա-
պատն է. առաւ իր հետ երեք հազար զօրք և
գնաց Դաւիթն ու անոր ընկերները փնտռելու:
Այդ անապատին մէջ այր մը կար: Սաւուղ ներս
մտաւ քնանալու համար, իսկ արդէն Դաւիթ
առաջուց այդ այրին մէջն էր: Դաւիթ մարդիկ-
ներն ըսին.

— Ահա այս այն օրն է որ Աստուած թըշ-
նամիդ ձեռքդ կը մատնէ:

Դաւիթ ելաւ և ծածուկ կտրեց Սաւուղի լո-

գիկին ծայրը և պահեց, իսկ պատուիրեց իր մարդոց որ Սաւուղի ձեռք չը դպցնեն :

Սաւուղ արթնցաւ, դուրս ելաւ այրէն և սկսաւ ճամբան շարունակել : Դաւիթ ետեէն ելաւ և սկսաւ պոռալ. «Տէր իմ թագաւոր» : Սաւուղ ետին նայեցաւ : Դաւիթ ըսաւ .

— Այսօր Աստուած քեզի իմ ձեռքս մատնեց այրին մէջ, բայց ես քու կենացդ խնայեցի և ըսի թէ անիկա իմ տէրս է և Աստուծոյ օժեւալը . տես, հայր իմ, ահա լօղիկիդ ծայրը ձեռքս է, թող Աստուած դատաւոր ըլլայ իմ և քու միջև և ազատէ զիս քու ձեռքէդ, բայց ես իմ ձեռքս քու վրադ չեմ բարձրացներ :

Ասաւուղ՝ Դաւիթի այս մեծանձնութենէն յուզուած սկսաւ լալ և ըսել .

— Դուն ինձմէ աւելի արդար ես, ես քեզի չարիք ըրի, մինչ դուն ատոր փոխարէն ինծի բարութիւն ըրիր այսօր, գիտեմ որ դուն Իսրայէլի թագաւոր պիտի ըլլաս :

Սաւուղ յուզուած տուն դարձաւ, իսկ Դաւիթ իր մարդիկներուն հետ մնաց անապատը :

Անկէ ետքը իմացաւ Սաւուղ որ Դաւիթ Զիփայի անապատն է : Սաւուղ առաւ իր հետ երեք հազար հոգի և սկսաւ Դաւիթը փնտռել ու բանակ դրաւ անապատին մէջ բլուրի մը վրայ : Դաւիթ ասիկա իմանալուն՝ եկաւ Սաւուղի բանակը և ըսաւ իր ընկերներուն . «Ո՞վ կուգայ ինծի

հետ Սաւուղի բանակը մտնելու» : Արեւսայ հաւանեցաւ միասին Սաւուղին մօտ երթալու :

Դաւիթ և Արեւսայ գիշեր ատեն մտան Սաւուղի բանակը : Սաւուղ և իր զօրականները կը քնանային : Արեւսայ ըսաւ Դաւիթին .

— Այսօր Աստուած թշնամին ձեռքդ մատնեց, թող որ ես գեղարդովս զայն մեռցնեմ :

— Մի՛ վարներ, պատասխանեց Դաւիթ, ո՞վ կրնայ ձեռք բարձրացնել Տիրոջ օժեւալին վրայ : Աստուած կայ ու միշտ կը մնայ, անոր դատաստանով մարդ կը մեռնի, կամ պատերազմի մէջ կ'սպաննուի : Առ անոր գլխին վրայէն գեղարդը և ջրի կուժը ու երթանք :

Այսպէս Դաւիթ վերցուց գեղարդը և ջրի կուժը ու գնաց առանց որ և է մէկը իմանալու :

Դաւիթ ելաւ բլուրին գագաթը և սկսաւ ձայն տալ զօրքերուն և Արեւներին ու ըսաւ .

— Չե՞ս լսեր, Արեւներ :

— Ո՞վ ես դուն պատասխանեց Արեւներ :

— Ինչո՞ւ քու տէրդ ու թագաւորդ չպաշտպանեցիր, քանի որ գիշերը մէկը քու բանակդ մտաւ և առաւ թագաւորին գեղարդը և ջրի կուժը ու տարաւ . թող ձեզմէ մէկը գայ ու առնէ զանիկա :

Սաւուղ ճանչցաւ Դաւիթի ձայնը և ըսաւ .

— Այդ քու ձայնդ է, ով որդեակ իմ Դաւիթ :

— Այո՛, իմ ձայնս է, Տէր իմ, ի՞նչ չարիք գործեցի ես քեզի դէմ որ միշտ զիս կը հալածեա՞ս։

— Ել, իմ մօտս եկուր, Դաւիթ զաւակս, ըսաւ Սաւուղ, ես յանցաւոր եմ, այլևս ես քեզի չեմ հալածեր։

— Աստուած ամենքն ալ իր արդարութեան և հաւատարմութեան համար կը վարձատրէ։ Աստուած քեզի այսօր իմ ձեռքս մատնեց, բայց ես ձեռքս անոր օծեալին վրայ չբարձրացուցի։ Եւ ինչպէս որ այսօր քու անձդ ես թանկագին համարեցայ, այդպէս ալ Աստուած իմ անձս կը գնահատէ։

— Օրհնուած ըլլաս Դաւիթ, պատասխանեց Սաւուղ։

Դաւիթ շարունակեց իր ճամբան իսկ Սաւուղ վերադարձաւ տուն։

46. ՍԱԻՈՒՂԻՆ ՄԱՀԸ

Սամուէլի մահէն ետք բոլոր իսրայելացիները սուգ բռնեցին։ Փղշտացիք յարձակեցան իսրայելացւոց վրայ որոնք յաղթուեցան։ Թշնամին չըջապատեց Սաւուղը և անոր զաւակը և Սաւուղ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։ Սաւուղ ըսաւ իր կապարճակրին.

— Հանէ սուրդ և սպաննէ ինձի, որպէս զի Փղշտացիներուն ձեռք չիյնամ ու անոնց ծաղրին քաղկայ չի դառնամ։

Բայց կապարճակիրը չուզեց Սաւուղի հրամանը

Սաւուղի մահը

Կատարել։ Ուստի Սաւուղ առաւ սուրը, տնկեց գետինը ու վրան իյնալով մեռաւ։

Կապարճակիրն ալ յուսահատած իր տիրոջը մահուան համար, ինքն ալ ինկաւ իր սուրին վրայ

ու մեռաւ : Յովնաթան և իր երկու եղբայրները և հետը եղած բոլոր մարդիկը ինկան պատերազմի դաշտին վրայ :

Սաւուդի մահէն երեք օր ետքը Ումադեկացի մը զգեստները պատռելով և գլուխը հող ցանած Դաւիթի քով եկաւ ու ըսաւ . «Իսրայելացւոյ բանակէն ազատեցայ , ժողովուրդը փախաւ , շատերը պատերազմի մէջ ինկան և Սաւուդ ու Յովնաթան մեռան :

— Ուրկէ գիտես որ Սաւուդ և Յովնաթան մեռան , հարցուց Դաւիթ :

— Գեղբուայի լեռներուն վրայ էի . Սաւուդ կրթնած էր սուրին վրայ . թշնամիին հեծեալօրքը իր վրայ կուգար : Սաւուդ ըսաւ ինծի — սպաննէ զիս — , ես ալ սպաննեցի և առնելով թագը , ապարանջանը ահա զանոնք քեզի բերի , ո՞վ Տէր իմ :

— Դո՛ւն ի՞նչպէս համարձակեցար տիրոջ օծեալին վրայ ձեռք բարձրացնելու :

Դաւիթ հրամայեց իր մարդոց որ սպաննեն Սաւուդեկացին : Դաւիթ և իր քովի մարդիկը սկսան իրենց զգեստները պատռել , լալ ու սգալ Սաւուդի , Յովնաթանի և բոլոր Իսրայէլի ժողովուրդին վրայ :

Դաւիթ ողբ շինեց իր սիրելի բարեկամ Յովնաթանին վրայ ու կ'երգէր :

47. ԴԱՒԹԻ ԹԱԳԱԻՈՐԵԼԸ

Սաւուդի մահէն ետք Իսրայելացիները Դաւիթը թագաւոր օծեցին : Թէպէտ և Յեսուն Գանանու երկիրը նուաճեր էր , բայց երուսաղէմ քաղաքը նուաճուած չէր տակաւին , որովհետեւ այս քաղաքը անառիկ էր . հոն կը բնակէին Յերուսացիք : Դաւիթ գնաց դէպի երուսաղէմ Յերուսացիներուն դէմ : Այս վերջինները ըսին Դաւիթին . «Դուն չես կրնար քաղաք մտնել , կոյրերն ու կաղերը կ'արգիլեն քեզի քաղաք մտնելու» : Դաւիթ առաւ այդ քաղաքը , Սիօն լեռը և վրայի աշտարակը , և բնակեցաւ այդ աշտարակին մէջ , ու անուանեց զայն Դաւիթի քաղաք և հոն փառաւոր տուն մը շինեց :

Անկէ ետքը մարդ ժողովեց և գնաց Տապանակ Ուխտին բերելու : Ուրախութեան ձայներով և փողերը փչելով՝ Տապանակը Սիօնի աշտարակը հանեցին և գրին այն վրանին տակ զոր Դաւիթ կանգնել տուած էր : Դաւիթ քահանաներ ընտրեց Ահարոնի ցեղէն , որոնք ամէն օր զոհ կը մատուցանէին : Այսպէս աստուածապաշտութեան կարգը սահմանեց և ինքը անձամբ քանի մը սաղմոսներ հեղինակեց :

Դաւիթ Փղշտացւոյ դէմ պատերազմի ելաւ և հալածեց զանոնք : Մովաբացւոյ ալ յաղթեց :

Դաւթի թագաւորութիւնը ընդարձակեցաւ Միջերկրական ծովէն մինչեւ եփրատ և Դամասկոսէն մինչեւ եգիպտոս : Դաւթի անունը տարածուեցաւ բոլոր աշխարհի վրայ և հեթանոսները կը դողային անոր անունը լսելով : Դաւիթ դատաւորներ և պաշտօնեաներ նշանակեց երկրին մէջ և սկսաւ իր բոլոր հպատակները արդարութեամբ և օրէնքով կառավարել :

Իոլոր այս գործերը կատարելէն ետք Դաւիթ ըսաւ . « Արդեօք Սաւուղի տունէն ու ե մէկը չէ մնացած , որ Յովնաթանի սիրոյն համար օգնութիւն ընեմ անոր » : Եւ առաջներէն մէկը պատասխանեց . « Յովնաթանէն միայն կաղ զաւակ մը մնացած է » : Դաւիթ անմիջապէս մարդ զրկեց և բերել տուաւ զայն : Յովնաթանի զաւակը Դաւթի առջեւ երբ ելաւ՝ երեսի վրայ ինկաւ : Դաւիթ ըսաւ անոր . « Մի վախճար , ես քու հօրդ սիրոյն համար քեզի կուտամ Սաւուղի բոլոր արտերը և գունն ամէն օր ինծի հետ պիտի ճաշես » :

48. ԴԱՒԹԻ ՄԵՂԱՆՉԵԼԸ

Դաւիթ իր Յովաբ զօրավարը և ծառաները Ամմոնացւոց դէմ զրկեց որ Նաբաթաւ քաղաքը պաշարեն , իսկ ինքը մնաց Երուսաղէմ : Օր մը

Դաւիթ տան կտուրին վրայ ելաւ և կը պտտէր : Յանկարծ Բերսաբէ անուն գեղեցիկ կին մը տեսաւ որ Ուրիայի կինն էր : Ուրիա Յովաբի հետ պատերազմի գացած էր : Դաւիթ Յովաբին լուր զրկեց և կ'ըսէր . « Ուրիան պատերազմին վտանգաւոր տեղը զրկէ , իսկ դուն վերադարձիր , թո՛ղ սպաննուի անիկա » : Յովաբ հրամայուածին պէս կատարեց : Պատերազմին մէջ շատեր մեռան , որոնց մէջ էր նաև Ուրիան : Երբ Բերսաբէ իր ամուսնին մահուան լուրը առաւ սկսաւ սուգ բռնել : Սուգի օրերն անցնելէն ետք Դաւիթ մարդ զրկեց կնոջը տունը և ամուսնացաւ անոր հետ :

Դաւթի այս անօրէնութիւնը շատ վշտացուց Աստուած որ Նաթան մարգարէն զրկեց : Նաթան հետեւեալ առակը ըսաւ Դաւթի . « Բաղաքի մը մէջ երկու մարդիկ կային , մէկը հարուստ իսկ միւսը աղքատ : Հարուստը շատ հօտեր ունէր իսկ աղքատը գառնուկ մը միայն : Աղքատը շատ կը սիրէր գառնուկը , կեր կուտար , ջուր կը խմցնէր և իր գըրկին մէջ կը քնացնէր : Օր մը հարուստին հիւր եկած ըլլալով , չուզեց իր ոչխարներէն մէկը մորթել , այլ գնաց աղքատ մարդուն մէկ հատիկ գառնուկն առաւ և հիւրը պատուեց » : Դաւիթ բարկացաւ . « Միթէ՞ իմ երկրիս մէջ այդպիսի անարդարութիւններ կը պատահին պօռաց , ո՞վ է այդ մարդը , պէտք է մահուամբ պատժել անիկա » : Նաթան ըսաւ Դաւթին . « Դուն ես այդ

անիրաւ մարդը, դուն խեցիր Ուրիայի կինը, զինքն ալ սպաննել տուիր պատերազմին մէջ։ Աստուած կ'ըսէ քեզի համար — ես զքեզ Սաուլի ձեռքէն ազատեցի և Յուդայի ու Իսրայէլի տան վրայ թագաւոր նշանակեցի, ինչո՞ւ դուն այդպիսի չարութիւն գործեցիր։ Նոյն իսկ քու տանդ մէջէն անբաղդութիւն պիտի ունենաս և քեզի յայտնի կերպով պիտի պատժեմ ամբողջ Իսրայէլի առջև »։

Դաւիթ զգաց իր գործած յանցանքին մեծութիւնը և ըսաւ Նաթանին. « Ես մեղաւոր եմ Աստուծոյ առջև »։ Եւ սկսաւ գետնի վրայ ինկած աղօթել և ըսել. « Ողորմէ ինծի, ով Աստուած իմ. քու անբաւ գթութեանդ համեմատ քաւէ իմ անօրէնութիւններս։ Զիս երեսէ մի ձգեր և քու սուրբ հոգիդ ինձմէ մի հեռացներ »։ Նաթան ըսաւ. « Աստուած ներեց քու յանցանքներուդ »։ Դաւիթ զաւակ մը ունեցաւ Բերսաբէէն և անունը դրաւ Սողոմոն։

49. Ա Բ Ի Ս Ո Ղ Ո Մ

Դաւիթ ուրիշ զաւակ մըն ալ ունէր որուն անունն էր Աբիսողոմ։ Դաւիթ թագաւորութեան մէջ Աբիսողոմի պէս գեղեցիկ մարդ չկար։ Մա-

նաւանդ իր հիանալի երկար մազերը, որոնք գլխէն վար կը կախուէին խոպոպներով, ամէնը կը զմայլեցնէր։ Աբիսողոմ հարուստ էր և ունէր կառքեր, ձիեր և սուրհանդակներ։ Ուստունները կանուխ կ'ելլէր և կը կենար քաղքին դռան առջեւ։ Ամէն անոնց՝ որոնք թագաւորին գանգատելու կ'երթային կ'ըսէր Աբիսողոմ. « Դու արդար ես, բայց ո՞վ կայ թագաւորին քով որ քեզի պաշտպանէ։ Երանի թէ ինծի դատաւոր ընտրէին այս երկրին վրայ և ես գիտէի թէ ի՞նչ արդարութեամբ պիտի պաշտպանէի ամէնուն իրաւունքը »։ Եթէ մէկը ծռէր իրեն երկրպագելու համար, վեր կը կեցնէր և կը համբուրէր զայն։ Այս տեսակ վարպետորդի ձեւերով ու շարժուձեւերով Աբիսողոմ գրաւեց Իսրայէլացիներուն սիրտը։

Աբիսողոմ ըսաւ Դաւիթին. « Տէ՛ր, թող տուր ինծի որ Քերրոն երթամ և Աստուծոյ խոստացած զոհս մատուցանեմ »։ Դաւիթ հրաման տուաւ։ Աբիսողոմ առաջուց՝ հրաման զրկած էր Իսրայէլի բոլոր քաղաքները ըսելու. « Երբ փողին ձայնը լսէք, ըսէք որ Աբիսողոմ Քերրոնի մէջ թագաւոր եղեր է »։ Աբիսողոմ Քերրոն գնաց. դաւաճանութիւնը քանի կ'երթար կը մեծնար և Ժողովրդեան մեծ բազմութիւն մը Աբիսողոմի կը հետեւէր։

Երբ ասոնք Դաւիթի իմացուցին, Դաւիթ՝ երուսաղէմ գտնուող իր բոլոր ծառաներուն ըսաւ. « Ելէք փախչինք Աբիսողոմի երեսէն, չուտ ըրէք,

մի գուցէ անիկա մեղ հասնի, կոտորէ և քաղաքըն ալ սրոյ ճարակ դարձնէ » : Դաւիթ քաղաքէն փախաւ իր ծառաներուն հետ, իրեն կը հետեւէր մեծ բազմութիւն որոնք դառնօրէն կուլային : Դաւիթ բոկոտն էր և կ'ելլէր լալով ու հառաչելով Ձիթենեաց լեռնէն վեր, երբ տեսաւ Սիմէի անուն մարդ մը որ սկսաւ իրեն քարեր նետել, անիծել և ըսել. « Դո՛ւրս, դո՛ւրս, ով արին թափող մարդ, Սաուդի տան արիւնը Աստուած քու վրադ դարձուցեր է. թագաւորութիւնդ յանձնեց Արիսողոմ որդւոյդ և դուն հիմա անբաղդութեան մէջ ինկար » : Արեստան պատասխանեց. « Ի՞նչպէս կը համարձակիս իմ տէր թագաւորս այսպէս անարգել. հրամայէ, արքայ, որ ասոր գլուխը կտրեմ » : Դաւիթ ըսաւ. « Թո՛ղ որ անիծէ, Տիրոջը կամքն այդ է : Հարազատ զաւակս անգամ իմ ետեւէս ինկեր ու զիս կը հալածէ, լարկանալու ի՞նչ պատճառ կայ երբ օտար մը այս կերպով վարուի ինծի հետ, թերեւս Աստուած իմ նեղութեանս գթայ » :

Արիսողոմ մտաւ Երուսաղէմ և գրաւեց հօրը բոլոր ունեցածները, ու անցնելով Յորդանանը սկսաւ իր հայրը հալածել : Դաւիթ իր մօտ եղած բազմութիւնը կարգի դրաւ և ըսաւ. « Ես ալ ձեզի հետ կ'ուզեմ թշնամիին դէմ ելնել » : Ժողովուրդը պատասխանեց. « Դուն մի պատերազմիր Արիսողոմի հետ, դուն մեզի համար տասը հազար

մարդու հաւասար ես » : Ժողովուրդը գնաց, իսկ Դաւիթ՝ Յովարին, Արեստային և բոլոր գլխաւորներուն ըսաւ. « Իմ սիրոյս համար խնայեցէք Արիսողոմին » : Եփրեմի անտառին մէջ Դաւիթ և Արիսողոմի մարդերը իրար հանդիպեցան. պատերազմը շատ արիւնահեղ եղաւ և Արիսողոմ

Արիսողոմի մահը

յաղթուելով փախաւ, և երբ մեծ կաղնիի մը տակէն կ'անցնէր, մազերը փաթթուեցան ծառին ճիւղերուն. տակի հեծած ջորին փախաւ ու ինք կախուած մնաց ճիւղերէն : Յովար ասիկա իմա-

նալով հասաւ Ռբիսողոմի և գեղարդով սպաննեց զայն :

Պատերազմի դաշտէն յաղթութեան լուրը Դաւիթի բերին : Դաւիթ հարցուց . « Ռբիսողոմ ո՞ղջ է » : Երբ իմացաւ անոր մահը սկսաւ լալ ու ըսել . « Որդեակ իմ Ռբիսողոմ , երանի թէ ես մեռնէի քու տեղդ , ով որդեակ իմ Ռբիսողոմ » :

50. ԴԱՒԻԹԻ ՄԱՀԸ

Երբ Դաւիթ ծերացաւ , Երուսաղէմ կանչեց բոլոր իշխանները , դատաւորներն ու զինուորականները և ըսաւ . « Ինծի մտիկ ըրէք , ես միտք ունէի Աստուծոյ համար տաճար մը շինել , որպէս զի Տապանակ Ուխտին հոն գնեմ : Բայց Աստուած իր Նաթան ծառային բերնով իմացուց ինծի որ ես Տաճար չեմ կրնար շինել , քանի որ զինուորական մարդ եմ և շատերու արիւնը թափած : Երբ ես մեռնիմ , իմ զաւակս Սողոմոնը պիտի յաջորդէ ինծի , և անիկա ինծի համար Տաճար մը պիտի շինէ : Ուրեմն Աստուծոյ բոլոր պատուէրները պահեցէք , որպէս զի այս գեղեցիկ երկիրը ժառանգէք : Իսկ դո՛ւն , Սողոմոն զաւակս , ճանչցիր հօրդ Աստուածը և ծառայէ անոր կատարեալ սրտով և յօժար կամքով , երբ պայն խնդրես կը գտնես :

Իսկ եթէ մոռնաս , ան ալ քեզի կը մոռնայ : Աստուած քեզի ընտրեց իրեն համար Տաճար շինող : Ես կ'երթամ հոն , ուր ամենն ալ գացած են . դուն մխիթարուէ , մի վախնար , իմ Աստուածս քեզի հետ կ'ըլլայ » :

Դաւիթ իր Սողոմոնն որդիին տուաւ Տաճարին գաղափարը թէ ի՞նչ ձևով պիտի շինէ և շարունակեց ժողովրդեան հետ խօսիլը . « Աստուծոյ Տաճարը շինելը մեծ գործ է . ես իմ կարողութեանս չափովը բաւականին չափ ոսկի , արծաթ , թանկագին քարեր , երկաթ , փայտ և մարմար առեր եմ : Ասոնցմէն զատ , կուտամ 3,000 տաղանդ ոսկի և 7,000 տաղանդ արծաթ , իսկ այսօր ո՞վ յօժար է Աստուծոյ Տաճարին համար կամաւոր նուէր ընելու » : Ան ատեն ամէն մարդ իրենց կարողութեան չափ ընծաներ տուին : Դաւիթ և ժողովուրդը շատ ուրախացան : Ժողովուրդը օրհնեց Աստուծոյ անունը և խոնարհելով երկրպագութիւն կ'ընէր , աղօթք և ողջակէզ կը մատուցանէր : Քահանան առաւ իւզի եղջիւրը և Սողոմոնը թագաւոր օծեց :

Դաւիթ մեռաւ Իսրայելացւոց վրայ քառասուն տարի թագաւորելէն ետքը :

51. ՍՈՂՈՄՈՆԻ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Դաւթի մահէն ետքը, Աստուած երեւցաւ Սողոմոնի երազին մէջ և ըսաւ. «Խնդրէ ինձմէ ինչ որ կուզես, և քու կամքդ պիտի կատարուի»:

— Տէր իմ, պատասխանեց Սողոմոն, դուն՝ հայրս Դաւիթը՝ ամէն առատութեամբ վարձատրեցիր և զիս արժանի ըրիր իրեն յաջորդելու, բայց ես տակաւին փոքր եմ՝ կառավարելու համար զիս շրջապատող բազմաթիւ ժողովուրդը, ուրեմն տուր քու ծառայիդ՝ իմաստուն միտք՝ ժողովուրդը դատելու և կարողութիւն՝ աղէկը գէշէն զանազանելու:

Այս խօսքերը խիստ հաճելի եղան Աստուծոյ որ ըսաւ.

— Որովհետեւ դուն չխնդրեցիր երկար կեանք և հարստութիւն, ահա կուտամ քեզի իմաստութիւն: Կուտամ քեզի նաեւ ինչ որ կուզեցիր ինձմէ, հարստութիւն և փառք: Եթէ դուն հօրդ՝ Դաւթի նման՝ իմ պատուէրներս պահես, քեզի երկար կեանք կուտամ:

Սողոմոնի դաստիարակը. — Սողոմոնի իշխանութեան ժամանակ, կ'ապրէին երկու կիներ և որոնց իւրաքանչիւրն ալ մէյմէկ զաւակներ ծնած էին: Տղաքներէն մէկը մեռած ծնած ըլլալով, իւրաքանչիւր մայրը կը պնդէր թէ ողջ զաւակը իրն է:

Խնդիրը եկաւ ներկայացաւ Սողոմոնի որ ըսաւ.

— Բերէք ինձի սուր մը, և կիսեցէք կենդանի մանուկը. — Կէսը տուէք մէկուն և միւս կէսն ալ միւսին:

— Մի սպաննէք ըսաւ կիներէն մէկը:

— Ո՛չ, սպաննեցէք ըսաւ միւսը, թող զաւակը ոչ իմս ըլլայ և ոչ ալ անոր:

Սողոմոն ըսաւ.

— Առաջին կնոջ տուէք տղան, որովհետեւ անիկա է հարազատ մայրը:

Սողոմոնի այս իմաստուն դատաստանը իմացուեցաւ ամբողջ Իսրայելացոյ մէջ, և Իսրայելացիք հաւատացին որ Աստուծոյ իմաստութիւնը իշխած էր Սողոմոնի վրայ:

52. ՍՈՂՈՄՈՆԻ ՏԱՃԱՐԻՆ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ

Սողոմոն պատգամաւոր զրկեց Տիւրոսի Դիւրամ թագաւորին ըսելու. «Դուն գիտես որ իմ հայրս Դաւիթ՝ պատերազմներու պատճառաւ չկրցաւ իր տիրոջ անունին վայրով տաճար մը շինելու: Հիմա Տէրը ինձի խաղաղութիւն տուաւ և ես մտադիր եմ Տաճար մը շինել. հրաման տուր իմ ծառաներուս որպէս զի Լիբանանու անտառներէն եղևիններ կտրեն, որոնց փոխարէնը ես քեզի ցորենով, գինիով և խլով կը վճարեմ»:

Քիրամ չատ ուրախացաւ և մարդ զրկեց Սողոմոնի ըսելով. «Ամէն բան քու ուղածիդ պէս կը կատարեմ»։ Սողոմոնի թագաւորութեան չորրորդ տարին Սողոմոնի տաճարին հիմը դրուեցաւ ։

Երուսաղեմի Տաճարին շինութիւնը

Տաճարը 60 ոտնաչափ երկայնութիւն , 20 ոտնաչափ լայնութիւն և 30 ոտնաչափ բարձրութիւն ունէր ։ Տաճարը ներսէն շինուած էր եղեւնափայտով , յատակը կաղնիի տախտակով ծածկուած ,

իսկ տաճարին ներքին մասը մաքուր ոսկիով պատած և յատակն ալ ոսկիէ թիթեղով ։ Տաճարը բաժնուած էր երկուքի . ներսի կողմն էր Սրբութիւն Սրբոյը ուր պիտի դրուէր Տապանակ Ուխտին ։ Տաճարին շուրջը Սողոմոն երկու դաւիթ շինեց՝ արտաքինը ժողովուրդին , իսկ ներքինը՝ քահանաներուն ։ Եօթը տարիէն աւարտեցաւ Տաճարին շինութիւնը ։

Երբ շինութիւնը ամբողջացաւ , Սողոմոն երուսաղէմ կանչեց երկրին բոլոր ծերերը , իշխանները և ժողովուրդը ։ Քահանաները Տապանակ Ուխտին և ամբողջ սրբազան անօթները Սիօն լեռան վրայէն տաճարը փոխադրեցին ։ Սողոմոն և ամբողջ ժողովուրդը անոր կը հետեւէր ։ Երբ Տապանակ Ուխտին Սրբութիւն Սրբոյին մէջ դրուեցաւ , թագաւորը ծունր դրաւ Տիրոջ սեղանին առջև ձեռքերը տարածեց և աղօթեց ։ Աղօթքը լմննալէն ետք՝ Սողոմոն սեղանին առջև կեցաւ և օրհնեց Իսրայէլի բոլոր ժողովուրդը և ժողովուրդին հետ շնորհակալութեան զոհ մատոյց Աստուծոյ ։ Սողոմոն եօթն օր եօթը գիշեր տօն կատարեց , իսկ ութերորդ օրը արձակեց ժողովուրդը ։ Ամէնքը կ'օրհնէին թագաւորը ։

53. ՍՈՂՈՄՈՆԻ ՓԱՌՔԸ ԵՒ ԱՆԿՈՒՄԸ

Տաճարին շինութիւնը լրանալէն ետքը, Սոլոմոն իրեն համար սքանչելի պալատ մը շինել տուաւ։ Երուսաղէմը դեղեցկացուց և բերդերով շրջապատուց։ Շինեց բազմաթիւ քաղաքներ, որոնց ամենէն նշանաւորն էր Թատմօր, որուն աւերակները կը մնան դեռ Պաղեստինի Արևելեան կողմը, անապատին մէջ։

Կարմիր ծովուն վրայ շինեց շատ մը նաւահանգիստներ և իր նաւերը միացուց փլնիկեցիներու նաւերուն։ Երուսաղէմ դարձաւ վաճառականութեան կեդրոն և առատութիւնը ամէն կողմ կը հոսէր։ Հպատակեցուց և հարկատու ըրաւ բոլոր շրջակայ ժողովուրդները և իր իշխանութիւնը տարածուեցաւ եփրատէն մինչև Եգիպտոս։

Սոլոմոն ոչ միայն մեծ թագաւոր մը եղաւ, այլ և բարի հայր մը իր ժողովուրդին համար։ Գրեց շատ մը գրքեր որոնցմէ մէկ քանին են. Առակները, Երգ երգոցը և յլն։

Բայց Սոլոմոն իր ունեցած հարստութեան, փառքին ու համբաւին պատճառաւ զեղիտացաւ։ Ունէր իր մօտ 700 օտարազգի կիներ։ Ծերութեան ատեն՝ կիները Սոլոմոնի սիրտը դէպի օտար աստուածներ առաջնորդեցին և սկսաւ Աստուծոյ ճամբուն չհետևիլ և իր օտարազգի կիներուն

համար Երուսաղէմի մէջ մեհաններ շինել տուաւ ուր իրենց կուռքերուն շուրջ կը մատուցանէին։

Աստուած վշտացաւ Սոլոմոնի դէմ և ըսաւ անոր. «Որովհետեւ դուն իմ պատուէրներս չպահեցիր, ես թագաւորութիւնդ քեզմէ կ'առնեմ, բայց ոչ կենդանութեանդ ատեն, այլ քու որդւոյդ օրովը, անոր ալ կը թողում քու թագաւորութենէդ մաս մը միայն՝ հօրդ Դաւիթի սիրոյն համար»։

Սոլոմոնի ծառաներէն մէկը Յերոբոամ առնով, որ քաջ և պատերազմասէր մէկն էր, ապստամբեցաւ. Սոլոմոն հրամայեց որ սպաննեն, բայց ան Եգիպտոս փախաւ։

Սոլոմոն քառասուն տարի թագաւորեց և ետքը մեռաւ։ Իրեն յաջորդեց զաւակը՝ Ռոբոամ։

2. ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ

ԵՒ ՎԵՐՁԸ

54. ՅԵՐՈՐՈՎԱՄ ԵՒ ՌՈՐՈՎԱՄ

Ռորովամ Սիւքէմ գնաց, որովհետեւ ամբողջ Իսրայելացիները հոն ժողովուած էին զինքը թագաւոր օծելու համար: Իսկ ոմանք մարդ զրկած էին Յերոբովամը կանչելու: Յերոբովամ և ամբողջ Իսրայելացիները ըսին Ռորովամին. «Հայրդ մեր լուծը շատ ծանրացուց. մենք ան պայմանաւ քեզ կը հպատակինք՝ եթէ մեր լուծը թեթեւցնես»:

Ռորովամ խորհուրդ ըրաւ ժողովուրդին ծերերուն հետ և ըսաւ. «Ի՞նչ խորհուրդ կուտար»:

— Եթէ դուն այսօր այս ժողովուրդին մօտիկ ընես, պատասխանեցին ծերերը, և անոր հետ սիրով խօսիս և լաւ խոստումներ ընես, անիկա քեզի հաւատարմութեամբ կը ծառայէ:

Ռորովամ մօտիկ չըրաւ ծերերուն խորհուրդը և իր հասակակիցներուն խօսքին անսաց որոնք կ'ըսէին. «Դուն ժողովուրդին պատասխանէ թէ իմ հայրս ձեզի խօստանալով կը պատժէր, իսկ ես մտրակով և կարիճով պիտի պատժեմ»:

Ռորովամ պատասխանեց Յերոբովամին և և բոլոր ժողովուրդին՝ այնպէս՝ ինչպէս որ իր ըն-

կերները խորհուրդ տուեր էին: Երբ ժողովուրդը տեսաւ որ թագաւորը իրեն չուզեր մօտիկ ընել, ըսաւ. «Մենք ի՞նչ գործ ունինք Դաւթի տան հետ. ի՞նչքն Յերոբովամը թագաւոր կ'օծենք»:

Ժողովուրդը բաժնուեցաւ Ռորովամէն, և բացի Բենիամինի ցեղէն ոչ ոք կը հպատակէր անոր:

Յերոբովամ ամրացուց Սիւքէմը և գայն իրեն մայրաքաղաք ըրաւ ու կ'ըսէր. «Եթէ իմ ժողովուրդս երուսաղէմ երթայ զոհելու Աստուծոյ տաճարին, անոր սիրտը կը հակի դէպի Յուդայի տան թագաւորին՝ և ինձմէ կը հեռանայ»:

Թագաւորը ժողով կազմեց, երկու հատ ոսկիէ հորթեր շինել տուաւ և ըսաւ ժողովուրդին. «Բաւական է որքան երուսաղէմ գայիք, ահա ձեր աստուածները որոնք ձեզի Եգիպտոսէ ազատեցին»: Աստուած բարկացաւ և իր կամբքը յայտնեց այսպէս. «Գու տունդ պիտի կործանի և թագաւորութիւնդ բոլորովին պիտի ջնջեմ»:

Յուդայի տունն այլ սկսաւ Աստուծոյ դէմ չարութիւններ գործել և բարձր տեղերու վրայ աստուածներ և կռատուններ կանգնել:

Եգիպտացուց թագաւորը երուսաղէմի վրայ քալեց և Աստուծոյ տաճարին գանձերը տարաւ, նոյնպէս և յափշտակեց Ռորովամ թագաւորին բոլոր հարստութիւններն ու գանձը:

55. Ե Ղ Ի Ա Ե Ի Ա Ք Ա Ա Ր

Իսրայելի թագաւորներէն մէկուն անունն էր Աքաաբ՝ որ ամուսնացաւ Սիդոն քաղաքի թագաւորին աղջկան՝ Յեզաբէլի հետ և անոնց Բահազ կուռքին կ'երկրպագէր ու զայն կը պաշտէր։ Աքաաբ իր յոռի ընթացքով և գէշ գործերով գերազանցեց իրմէ առջի բոլոր Իսրայելացւոյ թագաւորները և Աստուծոյ բարկութիւնը իր վրայ հրաւիրեց։ Իր կինը՝ Յեզաբէլ խեղդել տուաւ ան ժամանակ ապրող բոլոր մարգարէները։ Եղիա մարգարէն եկաւ Աքաաբի մօտ և ըսաւ. « Այս տարին ոչ անձրև և ոչ ալ ցօղ պիտի իջնէ երկիրքէն »։

Աստուած ըսաւ Եղիային. « Գնա՛ Բոուաթ հեղեղատը, հսնկէ ջուր կը խմես և աղուաները քեզ կը կերակրեն »։ Եղիա կատարեց Աստուծոյ հրամանը։ Ագուաները հաց ու միս կը բերէին իրեն։ Բայց քանի մը օր ետքը հեղեղատին ջուրը ցամբեցաւ։ Աստուած ըսաւ Եղիայի. « Ել և գնա Սարեպտա, հոն՝ այրի կնոջ մը հրամայած եմ որ քեզի կերակրէ »։ Եղիա ելաւ և երբ քաղքին դուռը հասաւ, տեսաւ այրի կին մը որ փայտ կը ժողվէր։ Եղիա ըսաւ անոր. « Խնդրեմ ինծի պատահ մը հաց բեր ուտելու և քիչ մը ջուր խմելու համար »։

— Վկայ Աստուած, պատասխանեց կինը,

որ քիչ մը ալիւրէ և քիչ մը իւղէ զատ բան մը մը չունիմ. աս փայտերը կը տանիմ որ հաց բերեմ, որպէս զի ես և իմ մէկ հատիկ զաւակս ուտենք և չմեռնինք։

— Գնա, մի վախնար, պատրաստէ քեզի և ինծի համար կերակուր, որովհետեւ Աստուած կ'ըսէ թէ քու տաշտէդ ալիւրը և ամանէդ խղը չպիտի պակսի մինչև այն օրը երբ անձրև գայ։

Կինը գնաց, հաց պատրաստեց ու ինք, Եղիա և զաւակը ճաշեցին։ Աստուծոյ ըսածին պէս՝ տաշտէն ալիւրը և ամանէն խղը երբեք չպակսեցաւ։

Սովը կը շարունակէր երեք տարիէ ի վեր։ Աստուած ըսաւ Եղիայի. « Գնա՛ և Աքաաբի ըսէ որ անձրև պիտի թափեմ երկրիս վրայ »։ Եղիա գնաց Աքաաբի մօտ որ երբ զայն տեսաւ.

— Վա՛յ, դո՛ւն ես Իսրայելի խանգարիչը, ըսաւ։

— Ես Իսրայելի խանգարիչը չեմ, այլ դուն և քու տունդ, որովհետեւ դուք մոռցած էք Աստուած և կուռք կը պաշտէք։ Մարդ զրկէ և ժողովուրդը կ'աղմբորոս լերան վրայ ժողվել տուր, նոյնպէս Բահազի մարգարէները։

Աքաաբ ըրաւ այնպէս ինչպէս որ ըսած էր Եղիա։

Այն ատեն Եղիա սկսաւ խօսիլ ժողովուրդին. « Մինչև ե՞րբ պիտի կաղաք երկու կողմի վրայ,

եթէ ճշմարիտ Աստուածը Եհովան է, գացէ՛ք աշոր ետեւէն, իսկ եթէ Բահադն է՝ անոր լսեցէ՛ք » = Ժողովուրդը պատասխան չտուաւ : « Եհովայի մարգարէներէն միայն ես մնացեր եմ, շարունակեց Եղիա, իսկ Բահադու մարգարէներէն 450 հոգի կան : Մեզի թող երկու եղ տան, մէկը անոնք առնեն, կտրեն, դնեն փայտերու վրայ առանց կրակի, իսկ միւսն ալ ես առնեմ և՛ այնպէս ընեմ : Ետքը դուք ձեր Աստուծոյ անունը տուէ՛ք, իսկ ես Եհովայինը : Այն Աստուածը որ կրակով պատասխան տայ, թող անիկա ըլլայ ճշմարիտ Աստուածը » :

Ժողովուրդը հաւանեցաւ :

Բահադի քուրմերը եղ մը առին և Եղիայի ըսածին պէս ըրին ու սկսան առաւօտէն մինչև կէս օր Բահադի անունը տալ և ըսել. « Ո՛վ Բահադ, պատասխան տուր » : Բայց բնաւ պատասխան չկար : Եղիա կը ծաղրէր զանոնք և կ'ըսէր. « Բարձր ձայնով կանչեցէ՛ք, թերեւս զբաղած է ձեր աստուածը և կամ ճամբորդութիւն կ'ընէ և կամ թերեւս քնացած է » : Քուրմերը սկսան ալ աւելի բարձր ձայնով կանչել Բահադը, բայց պատասխան չկար : Եղիա ըսաւ ժողովուրդին. « Մօտս եկէ՛ք » :

Եղիա սեղան պատրաստեց, սեղանին վրայ փայտեր շարեց, սեղանին շուրջը փոս փորել տուաւ, եզը ջարդեց և դրաւ փայտերուն վրայ :

Երեք անգամ ողջակէզին փայտին վրայ ջուր թափել տուաւ, այնպէս որ փոսը ծովի պէս ջուրով լեցունցաւ : Եղիա ըսաւ. « Ո՛վ Աբրահամ, Իսահակայ և Իսրայէլի Աստուած, ցուցուր սա ժողովուրդին այսօր, որ դուն ես Իսրայէլի Աստ-

Եղիայի զոհը

ուածը, իսկ ես քու ծառադ եմ. լսէ՛ ինձի Աստուած իմ, և ցոյց տուր քու զօրութիւնդ » : Նոյն վայրկեանին երկինքէն կրակ իջաւ և ողջակէզը այրեց : Ժողովուրդը երեսի վրայ ինկաւ և ըսաւ. « Եհովան է ճշմարիտ Աստուածը » : Եղիա հրա-

ման ըրաւ որ Բահաղի մարգարէները բռնեն : Ժողովուրդը բոլորն ալ բռնեց և սպաննեց :

Անկէ ետք քամի մը ելաւ , երկինքը ծածկուեցաւ սև ամպերով և անձրեւը սկսաւ յորդառատ տեղալ :

Աքաաբ իր կնոջ Յեղարէլի պատմեց եղիայի ըրածը : Յեղարէլ բարկացաւ , դեռ պաններ զրկեց եղիային որ ըսին . «Աստուածները թող զիս պատժեն , եթէ քեզի ես սպաննել չտամ այնպէս ինչպէս որ դուն սպաննել ատիւր Բահաղի քուրմերը» : Եղիա վախաւ Յուդայի անապատը , յետոյ ելաւ ու քառասուն օր քալելէ ետք հասաւ Քորեբ լեւը և հոն այրի մը մէջ կը բնակէր : Աստուած ըսաւ . «Ի՞նչ կ'ընես հոս եղիա» :

— Ես , պատասխանեց եղիա , քու անունիդ նախանձախնդիր եղայ , որովհետեւ Իսրայէլի որդիքը մոռցեր էին ուխտդ , կործաներ էին քու անունովդ շինուած սեղանները , մարգարէներդ սրով ջարդեր էին , ես միայն ազատեցայ անոնցմէ և հիմա ալ իմ կեանքիս կ'սպառնան :

— Բարձրացիր , ել լեւը , ըսաւ Աստուած : Հոն Աստուած ըսաւ եղիայի . «Ետ դարձիր անապատին մէջէն և Յեզուն Իսրայէլի վրայ թագաւոր օծէ , իսկ եղիսէն քու տեղդ մարգարէ նշանակէ : Իսրայէլի մէջ կան դեռ եօթն հազար հոգի որոնք կռապաշտ չեն» :

Եղիան գնաց գտաւ եղիսէն որ վարուցան

կ'ընէր արտին մէջ և իր վերարկուն ծածկեց անոր վրայ : Եղիսէ թողուց եղները , համբուրեց հայրն ու մայրը և գնաց եղիայի ետեւէն ու կ'աշակերտէր անոր :

56. ԱՔԱԱՐԻ ԱՆԻՐԱԽԻԹԻՒՆԸ ԵՒ ԵՂԻԱՅԻ ՄԱՂԸ

Նաբոլթ անուն մէկը Աքաարի պալատին մօտ այգի մը ունէր : Աքաար կուգէր այդ այգին առնել , բայց Նաբոլթ չէր ուզէր ծախել որովհետեւ հօրենական ժառանգութիւն էր անիկա : Օր մը երբ վերստին Նաբոլթ մերժողական պատասխան տուած էր , Աքաար տուն դարձաւ բարկացած և հաց չէր ուտեր : Յեղարէլ , իր կինը , հարցուց իր տրտմութեան պատճառը : Աքաար պատմեց եղելութիւնը : Կինը ըսաւ . «Նաբոլթի այգին քուկդ պիտի ըլլայ , տրտմելու տեղի չկայ , ել և կերակուր կեր» : Ետքը Աքաարի կնիքով և անոր անունով նամակ գրեց նոյն քաղաքին մեծամեծներուն և ծերերուն ըսելով . «Երկու անօրէն մարդու հրամայեցէք որ վկայութիւն տան թէ Նաբոլթ Աստուծոյ և թագուհիին հայհոյեց , յետոյ զայն քաղաքէն դուրս տարէք և քարկոծեցէք» : Քաղաքին մեծերը ու ծերերը իրենց գրուածին նման կատարեցին : Երբ Յեղարէլ ըսեց Նաբոլթի

քարկոծուիլը ըսաւ Աքաաբին . «Եւ, ժառանգէ
Նաբովթի այգին, անիկա այլ ևս կենդանի չէ» :
Աքաաբ ժառանգեց այգին :

Աստուած հրամայեց Եղիային որ երթայ և
Աքաաբին ըսէ . «Որովհետեւ դուն Նաբովթը սպան-

Յեզաբելի մահը

նել տուիր և այգին անիրաւ տեղը ժառանգեցիր,
ատոր փոխարէն՝ այնտեղ ուր շուները Նաբովթի
արիւնը լղեցին, քու արիւնդ ալ պիտի լղեն և
Յեզաբելի մարմինն ալ քաղաքին պարիսպներուն
վրայ պիտի ուտեն» :

Երեք տարի ետք Աքաաբ պատերազմ ունե-
ցաւ Ասորոյց հետ : Մարդ մը լարեց աղեղը և

զարկաւ Թագաւորին որ մեռաւ : Երբ Թագաւորը
աւազանի մը մօտ բերին լուալու համար, շուները
սկսան լղել անոր արիւնը որ հեղեղօրէն կը հոսէր :

Եղիայի երկինք համբառնալը

Տարի մը ետք Իսրայէլի վրայ Թագաւորեց
Յէու և բանակովը Յեզրայէլ քաղաքը տեղափոխ-
ուեցաւ : Յեզարէյ զարդարուած պատուհանէն
դուրս կը նայէր : Յէու ըսաւ ժառանգեալն . «Վար
ձգեցէք այս կինը» : Երկու մարդ Թագուհին
պատուհանէն վար նետեցին, և անոր արիւնովը
պատը ներկուեցաւ :

Եղիա զգաց որ իր մահուան օրերը կը մօտենան, ըսաւ Եղիսէին. « Դուն հոս կեցիր, Աստուած ինձի Յորդանան կը զրկէ » : Եղիսէ ըսաւ. « Թող Աստուած վկայ ըլլայ որ ես քեզմէ չեմ բաժնուիր » : Երկուքն ալ գացին Յորդանան : Եղիա ըսաւ Եղիսէին. « Մեռնելէդ առաջ խնդրէ ինձմէ ինչ որ կ'ուզես » : Եղիսէ պատասխանեց. « Թող քու հողիդ կրկնապատիկ իջնէ իմ վրայ » : Երբ անոնք մէկտեղ կ'երթային երկինքէն իջաւ հրեղէն ձիերով լծուած կառք մը, Եղիա նստաւ մէջը և մորթկը զայն երկինք բարձրացուց :

Եղիսէ կը նայէր Եղիային որ տակաւ կ'աներեւութանար ամպերուն մէջ, և կ'ըսէր. « Հայր, հայր, կ'առքդ Իսրայէլի և հեծեալք նորա » և այլևս չտեսաւ :

57. ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԵՒ ՅՈՒԴԱՅԻ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ

Կ Ո Ր Ծ Ա Ն Ո Ւ Մ Ը

Իսրայելացիները Աստուած մոռցած էին և սկսած էին կռատուններ շինել ամէն քաղաքներու մէջ : Աստուած մարգարէներուն բերնով ըսած էր անոնց. « Թողէ՛ք ձեր չարութիւնները, հետացէ՛ք ձեր զէշ վարժունքէն և հետևեցէ՛ր իմ պատ-

ուէրներու » : Բայց Իսրայէլացիք երբէք մտիկ չէին ընել Աստուծոյ խօսքերուն : Ան ատեն Աստուած զանոնք երեսէ ձգեց ինչպէս որ մարգարէին բերնով յայտնած էր :

Իսրայէլի վերջին թագաւորը Եզաւ Ուսէէ որ նոյնպէս Աստուծոյ պատուէրները չպահեց : Ասորեստանի Սաղմանասար թագաւորը պատերազմի ելաւ, Ուսէէ յաղթուեցաւ՝ անոր հպատակ եղաւ և հարկ կը վճարէր, բայց որովհետեւ մէկ կողմէ Եղիպտոսի թագաւորին հետ ալ դաշնադրութիւն ըրեր էր և միւս կողմէ տարեկան հարկը չէր կրնար կանոնաւորաբար Ասորեստան վճարել, ուստի Սաղմանասար Իսրայէլի թագաւորութեան վրայ յարձակեցաւ և Իսրայելացիները գերի տարաւ Ասորեստան : Իր երկրէն ալ բազմաթիւ հեթանոսներ բերել տուաւ և Սամարիայի քաղաքները բնակեցուց : Հեթանոսները խառնուեցան Իսրայելացիներուն հետ և ասոնցմէ առաջ եկաւ Սամարայի կոչուած ժողովուրդը որոնք թէ Աստուած կը պաշտէին, և թէ միեւնոյն ատեն կը հաւատային օտար աստուածներու :

Երբ Սաղմանասար Իսրայէլի թագաւորութիւնը կործանեց՝ Յուդայի տունը կը կառավարէր Եղեկիա որ միշտ Աստուծոյ հաճելի ճամբովը կ'երթար : Եղեկիա կործանեց կուռքերու սեղանները, բացաւ Աստուծոյ տաճարին դռները, և դեսպաններ զրկեց Իսրայէլի և Յուդայի տէ-

րութեանց մէջ և կը հրաւիրէր ամէնը երուսաղէմ՝ Պատէքը տօնելու ու կ'ըսէր. «Ո՛վ Իսրայելացիներ, դարձէք դէպի ձեր Աստուածը, անիկա ողորմած է և բարի, և իր երեսը ձեզմէ չի դարձներ եթէ դուք անկեղծօրէն իրեն դիմէք»։ Մեծ բաղմութիւն ժողովուեցաւ Երուսաղէմ. եկած էին նաև Իսրայելի թագաւորութենէն մարդիկներ։ Ժողովուրդը կործանեց կուռքերը և սկսաւ ուրախանալ։

Ասորեստանի նոր թագաւորը՝ Սինեքերիմ յարձակեցաւ Յուդայի թագաւորութեան վրայ, շատ քաղաքներ առաւ և Երուսաղէմը պաշարեց։ Դեսպանի միջոցով քաղաքին պարիսպներուն վրայ կեցող մարդոց ըսաւ. «Ասորեստանի մեծ թագաւորին խօսքին մօտիկ ըրէք, եղեկիային մի հաւատար որ կ'ըսէ թէ Աստուած մեզի կ'ազատէ, եթէ անոր Աստուածը ազատող ըլլար, ինչո՞ւ ձեր երկիրը չազատեց Ասորեստանի թագաւորին ձեռքէն»։ Երբ եղեկիա այս խօսքերը լսեց սկսաւ զգեստները պատռել, գնաց Աստուծոյ տաճարը և մարդ զրկեց Եսայի մարդարէին ըսելու. «Հեթանոսներու թագաւորը կը նախատէ կենդանի Աստուածը, աղօթէ մեզի համար»։ Եսայի պատասխան զրկեց ըսելով. «Մի՛ վախնար, որովհետև Աստուած այսպէս կ'ըսէ Ասորեստանի հեթանոս թագաւորին համար, ան քաղաք չմտած կը դառնայ այն ճամբէն, ուսկից եկեր էր»։ Այն գիշերը Աստուծոյ հրեշտակը Աստ-

րեստանցւոյ բանակէն 185,000 մարդ մեռցուց։ Սինեքերիմ դարձաւ նինուէ։

Յուդայի տան թագաւորները իրարմէ աւելի վատ եղան ու Աստուծոյ ճամբէն հեռացան։ Նաբուգոդոնոսոր յարձակեցաւ Երուսաղէմի վրայ Սեղեկիայի օրով և վերջ տուաւ Յուդայի թագաւորութեան։

58. ԲԱՐԵԼՈՆԻ ԳԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՎԱԽՃԱՆԸ

Ա.

Նաբուգոդոնոսոր հրամայեց որ Իսրայելացիներէն ուշիմ և գեղեցիկ դէմքով երեխաներ ընտրեն, որոնք թագաւորին ծառայութիւն ընեն, և սովորին Քաղդէացւոյ գիրն ու լեզուն։ Ասոնց մէկն էր Դանիէլ իր երեք ընկերներով։ Թագաւորը հրաման տուաւ որ իր սեղանէն կերակրեն զանոնք։ Բայց Դանիէլ և իր երեք ընկերները որոշեցին թագաւորական սեղանի կերակուրէն չլուտել, որովհետև Մովսէսի օրէնքին հակառակ էր, ուստի խնդրեցին ներքինապետէն թող տալ իրենց միայն կանաչեղէն ուտել և ջուր խմել։ Ներքինապետը տասն օր ժամանակ տուաւ զանոնք, փորձելու և տեսաւ որ անոնք աւելի գեղեցիկացած էին քան

Թագաւորին սեղանէն ուտողները : Աստուած՝
Դանիէլի ընկերներուն հանճար՝ իսկ Դանիէլի երազ
մեկնելու չնոր՝ պարգեւեց : Թագաւորը ժամանակ
մը ետքը հարց ու փորձ ըրաւ , խօսեցուց զանոնք
և զիտեց որ անոնք տասն անգամ աւելի խելացի
և իմաստուն էին , քան իր Թագաւորութեան մէջ
գտնուող բոլոր մողերն ու իմաստունները : Նա-
բուգոդոնոսոր Դանիէլի և իր ընկերներուն մեծ
պաշտօններ տուաւ Բաբելաստանի մէջ :

Բ.

Նաբուգոդոնոսոր ոսկիէ արձան մը շինել
տուաւ , կանչեց մեծամեծները և Բաբելոնի ժո-
ղովուրդն ու ըսաւ . « Երբ փողի ձայնը լսէք ,
պէտք է որ երկրպագէք իմ ոսկիէ արձանիս առ-
ջէն , իսկ ով որ իմ հրամանիս չհնազանդի , կրա-
կով բորբոքած հնոցին մէջ պիտի ձգուի » : Երբ
փողը հնչեց , ամենն ալ երեւոյի վրայ ինկան և
արձանին երկրպագութիւն ըրին : Քաղաքացիներէն
ոմանք Թագաւորին գանգատեցան Դանիէլի և իր
երեք ընկերներուն համար և ըսին . « Ասոնք քու
պատուէրդ մօտիկ չեն ընէր , և չեն երկրպագե-
քու ոսկիէ արձանիդ » : Նաբուգոդոնոսոր սաստիկ
բարկացաւ , կանչեց Դանիէլը և իր երեք ընկերները
ու ըսաւ . « Եթէ դուք իմ արձանիս երկրպագու-
թիւն չընէք , անմիջապէս ձեզ ձգել պիտի տամ

բորբոքած հնոցին մէջ , տեսնեմ թէ ո՞րն է այն
Աստուածը որ ձեզ իմ ձեռքէս պիտի ազատէ » :
Անոնք պատասխանեցին . « Մեր Աստուածը մեզի
կ'ազատէ և եթէ չկրնայ ազատել՝ զիտցիր որ
մենք քու արձանիդ երկրպագութիւն չենք ըներ » :

Նաբուգոդոնոսոր ալ աւելի բարկացաւ և
հրաման ըրաւ որ հնոցին կրակը սաստկացնեն և
երեքն ալ կապել տալով՝ նետել տուաւ բորբո-
քած հնոցին մէջ : Ետքը Թագաւորը նայեցաւ
հնոցը , զարհուրեցաւ և հարցուց իր խորհրդ-
գականին . « Ձե՞ որ մենք երեք մարդ ձգեցինք
հնոցին մէջ , հիմա ես չորս մարդ կը տեսնեմ
հոն , իսկ չորրորդին կերպարանքը աստուածնե-
րու զաւկին կերպարանքին՝ կը նմանի » : Մո-
տեցաւ հնոցին ու ըսաւ . « Ո՞վ Աստուծոյ ծառա-
ներ , դուրս ելէք հնոցէն » : Անմիջապէս դուրս
եկան հնոցէն և կրակը անոնց ոչ մէկ մազը այրած
և ոչ ալ զգեստնին խանձած էր : Նաբուգոդոն-
ոսոր ըսաւ . « Օրհնեալ է այն Աստուածը որ
զրկեց իր հրեշտակը և ազատեց իր վրայ յոյս
դնող ծառաները . իմ հրամանս է ասկէ ետք որ
ով որ այս մարդոց Աստուածը անարգէ կտոր
կտոր ըլլայ » : Թագաւորը Բաբելոնի աշխարհին
մէջ երեքին ալ մեծ պաշտօններ տուաւ :

Գ.

Նաբուգոդոնոսորէ ետք յաջորդեց Բաբելոնի վրայ Բաղտասար, որ ատեն Պարսիկ Կիրոս թագաւորը իր բոլոր զօրութեամբը եկաւ ու պաշարեց քաղաքը։ Այդ միջոցին Բաղտասար թագաւորը մեծ խնջոյք ունէր, ուր հրաւիրած էր իր թագաւորութեան բոլոր մեծամեծները։ Ճաշի ատեն հրաման ըրաւ որ Նաբուգոդոնոսորի օրով երուսաղէմէն աւար բերուած ոսկիէ սրբադան անօթները բերեն և անոնցմով կերուխում ընեն։ Երբ բերին, սկսան խմել թէ մեծամեծները և թէ կիները։ Դինին կը խմէին և կը վառարանէին ոսկիէ, արծաթէ երկաթէ չաստուածները։ Այդ միջոցին երեցաւ մարդկային ձեռքի մատներ՝ որոնք դահլիճին պատին վրայ կը գրէին։ Թագաւորը երբ ձեռքը տեսաւ սկսաւ վախնալ, դողդղալ, անմիջապէս կանչել տուաւ իր մոգերը որոնք եկան, բայց անոնցմէ ոչ մէկը կրցաւ կարդալ և մեկնութիւնը տալ։ Թագաւորը սկսաւ ալ աւելի վախնալ և սարսափը տիրեց իր շուրջի մեծամեծներուն ալ վրայ։ Դանիէլը կանչեցին վերջապէս որ ըսաւ թագաւորին. «Որովհետեւ դուն հպարտացար և արհամարհեցիր երկնքի Աստուածը, ասոր համար Ան այդ ձեռքը և այդ գրերը շրջեց։ Դրուածն է Մանէ, Թէկէզ, Փարէս, այսինքն

չափեցի, կշռեցի և բաժնեցի։ Քու թագաւորութեանդ օրերը չափուած են, քեզի կշռեցին և թեթեւ գտան, քու թագաւորութիւնդ կը բաժնուի և պարսիկներուն կը տրուի»։

Պաղտասարի խնջոյքը

Նոյն ա.դ. գիշեր Բաղտասար սպաննուեցաւ, Պարսից Կիրոս թագաւորը առաւ քաղաքը և Բաբելոնացի թագաւորութեան տիրեց։

Դ.

Կիրոսի իշխանութեան սկիզբները, Դանիէլ ցոյց տուաւ այն խաբէութիւնները որոնք կը գոր-

ձէին Քաղղէացի մողերը : Թագաւորը և ժողովուրդը կը պաշտէին Բահաղը և անոր ամէն օր արիւր , միս ու զինի կը տանէին : Քուրմերը , զիշեր ատեն՝ զաղտագողի կը մտնէին Բահաղի մեհեանը և իրենց ու իրենց ընտանիքներուն համար պէտք եղած պաշարը առնելով կը վերադառնային տուներին :

Թագաւորին՝ այս խաբէութիւնը հասկցնելու համար իրեն , Դանիէլ մօխիր ցանել տուաւ մեհեանին սլաշատակին վրայ , զոցեց մեհեանին դուռները և կիքեց զանոնք : Հետեւեալ օրը , արշալուստն , թագաւորին հետ եկան մեհեան , և մեհեանի սալաշատակին վրայ ցանուած մօխիրին վրայ մարդոց , կիներու և տղոց քայլերու հետքեր նշմարեցին : Այսպէսով քուրմերուն խաբէութիւնը երևան ելաւ : Թագաւորը զանոնք սպաննել տուաւ և կործանեց Բահաղու արձանը :

Ժողովուրդը , բարկացած Բահաղու կործանումէն ու քուրմերու մահէն , ժողովուեցան և ըսին թագաւորին . « Յանձնէ մեզի Դանիէլը , հակառակ պարագային քեզ և քու ընտանիքդ պիտի մեռցնենք » : Թագաւորը յանձնեց զոյն ժողովուրդին ձեռքը որ նեանց զայն առիւծներու գուրի մը մէջ : Բայց Աստուած օգնութեան հասաւ իր սիրելի ծառային Դանիէլին և եօթն օր ետք երբ թագաւորը գնաց առիւծներու գուրը , տեսաւ հոն

Դանիէլը որ գուրին մէջ կանգնած փառք կուտար Աստուծոյ . ան ատեն կիւրոս ըսաւ . « Մեծ եօդու Տէր , ո՛վ Դանիէլի Աստուածը » : Եւ հրաման ըրաւ

Դանիէլ առիւծներու գուրին մէջ

խելոյն որ գուրը նետեն անոնք որ ուզած էին Դանիէլը մեռցնել . առիւծները յարձակեցան անոնց վրայ ու պատառեցին :

Ե.

Անկէ ետք հրաման ըրաւ Կիւրոս և ըսաւ .
«Երկնքի Աստուածը՝ Եհովան ինծի տուեր է բոլոր
թագաւորութիւնները , ինքը հրամայեց որ Երու-
սաղէմի մէջ իրեն համար տաճար շինեմ , հիմա
ով որ ինքզինքը անոր Ժողովուրդը կը համարի ,
թող Երուսաղէմ՝ Երթայ և Աստուծոյ տաճարը
շինէ » : Ան ատեն ոտքի ելան Յուդայի և Բենիա-
մինի տան տոհմապետները , քահանաները և Դեւ-
տացիները և բոլոր անոնք որոնց հոգին Աստուած
արթնցուց . Կիւրոս տուաւ անոնց Աստուծոյ տա-
ճարին անօթները որոնք Նաբուգոդոնոսոր Երու-
սաղէմէն բերեր էր : Քառասուն երկու հազարէն
աւելի մարդ դարձան Երուսաղէմ ուր սեղան կաղ-
մեցին և զոհ մատուցին Աստուծոյ և Երուսաղէմի
տաճարը շինեցին :

Պարսից թագաւորին տակաւնապետը Նէէմի՝
Յուդայի տան քանի մը մարդոյմէ լսեց որ Երու-
սաղէմի պարիսպները կործանած են : Գնաց թա-
գաւորին քով և ըսաւ . «Եթէ քեզի հաճելի է ,
թող տուր ինծի , որ երթամ իմ հայրերու քա-
ղաքը շինեմ » : Թագաւորը թոյլ տուաւ և Նէէմի
վերադարձաւ հայրենիք , և սկսաւ Ժողովուրդին
հետ Երուսաղէմի պարիսպները շինել : Մամարա-
ցիք երբ ասիկա իմացան սկսան իսրայելացիներուն

հետ պատերազմիլ : Նէէմի ըսաւ . «Մեր Աստուածը
կը պատերազմի» և պահապաններ նշանակեց
թշնամիներուն դէմ որ անոնց վրայ գիշեր ցորեկ
հսկեն : Հրէից կէսը կը պատերազմէին , իսկ միւս
մասը շինեցին քաղաքին պարիսպները :

Է. ԻՍՐԱՅԵԼԱՅԻՈՅ ՎԻՃԱԿԸ ՄԻՆՉԵՒ ՅԻՍՈՒՍԻ ԳԱԼՈՒՍՏԸ

59. ԻՍՐԱՅԵԼԱՅԻՔ ՄԱԿԵՂՈՆԱԿԱՆ ԵՒ ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆՅ ՏԱԿ

Մինչև Պարսից տէրութեան անկումը Իսրայելացիք մնացին Պարսից իշխանութեան տակ, ուրկէ ետք Աղեքսանդր մեծ տիրեց Քանանի, և նուաճեց Եգիպտոսն ու Պարսկաստանը բայց Բաբելոնի մէջ յանկարծ մեռաւ : Իր մահէն ետք իր չորս զօրավարները իր թագաւորութիւնը բաժնեցին : Սելեւկիոս առաւ Ասորիքը, իսկ Եգիպտոս՝ Պտղոմէոս : Բայց որովհետեւ Քանան, որ Պաղեստին կը կոչուէր ան ատեն, Ասորիքի և Եգիպտոսի մէջ կը գտնուէր, ուստի միշտ կը վիճէին թէ Պաղեստինի ո՞վ պիտի տիրէ : Այս պատճառաւ երբեմն Սելեւկիոսի և երբեմն Պտղոմէոսի իշխանութեան տակ կ'իյնար Պաղեստին : Պաղեստինի տիրեց նախ և առաջ Պտղոմէոս Լագոս :

Հրէաստան հարիւր տարիի չափ մնաց Եգիպտոսի իշխանութեան տակ . Պտղոմէոս Լագոս որ Հրեաներուն հետ մեղմ կը վարուէր, հարիւր հազար հրեայ գաղթականներ բնակեցուց Եգիպտոսի մէջ՝ մանաւանդ Աղէքսանդրիա : Պտղոմէոս Լագո-

սին յաջորդներն ալ շատ հրեաներ բերել տուին Եգիպտոս :

Հրեաները օտար երկիրներ գաղթելով՝ մոռցան իրենց մայրենի լեզուն և յունարէն կը խօսէին : Մայրենի լեզուն մոռնալով, մոռցան նաև իրենց հօրենական սովորութիւնները : Այս վտանգին առջեւն առնելու համար Պտղոմէոս Ֆիլիպիքի Եգիպտոս եօթանասուն գիտնականներու ձեռքով թարգմանել տուաւ Հին Կտակարանը որ եօթանասնից թարգմանութիւն կը կոչուի, որպէս զի հրեաները կարգան իրենց ազգին պատմութիւնը և չ'մոռնան իրենց ազգը : Մեր Սահակ Պարթև հայրապետն ալ այս բնագրէն թարգմանեց մեր Աստուածաշունչը այն աստիճան ճիշդ և հարազատ որ թարգմանութեանց թագուհին կը կոչուի :

60. ԻՍՐԱՅԵԼԱՅԻՔ ԱՍՈՐԻՈՅ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ

Անտիոքոս մեծ Պաղեստինը առաւ Պտղոմէոսեաններէ : Ասոր օրով Իսրայելացիք պահեցին իրենց ազգային իրաւունքները, բայց իր յաջորդին Անտիոքոս Եպիփանի օրով սկսան հալածուիլ : Անտիոքոս այրեց, աւերեց Երուսաղէմը, ու թսուն հազար հրեայ ջարդել տուաւ և քառասուն հազար գերի տարաւ, և յայտարարեց թէ հրէական կրօնը

Հ'կայ: Բայց Հրեաները հակառակ այս խտուած
թեանց հաստատ մնացին իրենց հայրենի կրօնքին
վրայ:

Այս գէշ օրերուն Մակաբայեցւոց յեղը օգտ
նութեան հասաւ Իսրայելացւոց, և յարձակելով
Ասորիքի վրայ մեծամեծ վնասներ հասցուցին: Բայց
իրենց տան մէջ ալ ներքին խռովութիւններ ծա-
գելով Մակաբայեցիք ալ կործանեցան, փճացան:

Պաղեստին ինկաւ Հռովմայեցւոց իշխա-
նութեան տակ և Պոմպէոս՝ Հռովմայեցի զօ-
րավարը Հիւրկանոս Բ.ը իշխան և քահանայապետ
անուանեց Պաղեստինի: Սա իր իշխանութիւնը
յանձնեց Անտիոքոսի:

Վերջապէս Հերովդէս մեծ՝ Անտիոքոսի որդին
Հռովմէական ծերակոյտին կողմէ թագաւոր նշա-
նակուեցաւ Յուդայի երկրին վրայ:

Այս Հերովդէսին օրով ծնաւ Յիսուս Քրիստոս:

ԳՐԱՎԱՃԱՌ-ՀՐԱՏԱՐ

Պ. ՊԱԼԵՆՑ

Կ. Պոլիս Զախմախճարար եղբայրու, Թիւ 20

	Դրուշ
Հին Ուխտի (Մարագան Պատմութիւն) Մ. Երէջ . . .	4
Նոր « « « « « . . .	4
Ասենի Ժամագիրք հաստատուն կաշեկազմ . . .	130
Զեռաց «	17.50
» » էլէք Թղթով	30
Աւետարան Պոլիս	10
Դործք Առաքելոց «	6
Սաղմոս «	4
Աղօթագիրք Պարեգ-Հոգեւոր	4
» » « փառակազմ 10, 15, 20	10, 15, 20
Գիրք Զատկական Խրման Երեկոյի ամբողջը	20
» Ծննդեան « « «	20
Աղօթագիրք Մկրեան պարզ կազմ	17.50
» » լաթակազմ ոսկեզօծ	30
» » կաշեկազմ	40
Վարժութիւն փոխասաց մանկանց	6
Տօնակարգ Ս. Խաննեան	20
Շարական Աւագ շաբաթու	1
» Ծննդեան	2.50
» Հանգստեան	1.50
» Արեւազալի	1
Ժամերգութիւնք Առաւօտեան եւ Երեկոցութիւնք Ս. Պատարագի	4
Բացատրութիւն Տօնից եւ Ծիսից Խ. Ա. Բան. Փեհիլիւանեան	6

